

VILÁGGAZDASÁG

VILÁGGAZDASÁG

1971. DECEMBER 24., PÉNTEK

III. ÉVFOLYAM, 250. (745.) SZÁM

Megélénkül a gazdasági tevékenység 1972-ben

AZ OECD ÉV VÉGI JELENTÉSE

A nemzetközi pénzügyi megállapodás hozzásegíti a vezető ipari államokat, hogy gazdaságuk növekedése jövőre megerősödjön, továbbá az amerikai fizetési mérleg deficitjének javítására is megteremtette a lehetőségeket — írja féléves gazdasági jelentésében a 23 legfejlettebb tőkésországot tömörítő OECD. A washingtoni megállapodás legjelentősebb eredménye, hogy az árfolyam-bizonytalanságok megszüntetésével megjavítja a gazdasági és üzleti hangulatot.

Az USA fizetési mérlegének helyzetére gyakorolt hatást pontosan meghatározni még nem lehet — írja a jelentés —, de a folyó tételek mérlege 6—7 milliárd dollárral javulhat. A washingtoni gazdaságpolitika irányítói 9 milliárd dolláros javítást tűztek ki célul. Néhány év szükséges azonban ahhoz, hogy az árfolyamrendezés hatására létrejövő nemzetközi fizetési egyensúly. Ez valószínűleg 1974-re történhet meg.

A hét legjelentősebb OECD-ország gazdasági növekedése — reálértékben számítva — 1972 első felében 5,25 százalékot érhet el, s az év második felére ez 5,5—6 százalékra is javulhat. A hét ország, az Egyesült Államok, Kanada, Franciaország, az NSZK, Olaszország, Anglia és Japán az OECD-tagállamok termelésének 85 százalékát adja. A legjobb eredmények Észak-Amerikából várhatók: mind az USA, mind Kanada gazdasági növekedése 1972 első felében előreláthatólag 6 százalékos lesz, s ez a második félévre 6—6,5 százalékra javul. Az NSZK és Olaszország helyzete — jelenleg mindkét országban a növekedés stagnálása és a munkanélküliség terjedése okoz gondot — szintén javulhat valamelyest, így Japán megközelíti 11 százalékos „történelmi” növekedési rátáját.

Az amerikai gazdaság fejlett szintje és a 10 százalékos importpótdó adó eltérése következtében növekszik importja, amely az expanziós fejlődést segíti elő, ugyanakkor kedvezően hat a többi ország gazdaságára is. Az OECD reméli, hogy a többi állam megteszi a szükséges lépéseket a gazdasági lassulás megfékezésére. Rámutat arra, hogy Franciaország és az NSZK vezetői részéről már elhangzott olyan ígéret, hogy szükség esetén így cselekednek.

Az infláció az év első felében 4,5 százalékos lesz, fél százalékkal nagyobb, mint az idei év utolsó időszakának inflációja évi rátára átszámítva. A washingtoni megállapodás következtében az OECD tagállamokból nagyarányú tőkeáramlás indul meg az Egyesült Államokba. A spekulánsok a dollár leértékelésére számítva 25 milliárd dollárt vettek ki az elmúlt hónapokban az Egyesült Államokból. Ez a tőkeáradat zavart okozott egyes országokban, s devizakorlátozások életbe léptetését és a kamatlábak idő előtti leszorítását eredményezte. A pénzügyi megállapodás csak kevésbé befolyásolja a világkereskedelmet — fűzi hozzá a jelentés.

Nyugat-Németország

Az NSZK bruttó nemzeti termékének növekedése 1972 első felében a kapacitásbővítés által lehetővé tett ütemről elmaradva — nominális értékben — 6—7 százalékos lesz. A fizetési mérleg folyó tételeinek aktívuma 200 millió dollárra esik vissza, a jelenlegi év utolsó hat hónapjának 300 millió dollárjával. A jelentés szerint a márka felértékelése minden bizonnyal maga után vonja az exportpiacok összehúzódását. Az import továbbra is növekedni fog, de kisebb ütemben. A kereslet meredek visszaesését okozhatja a gazdaság szigorú ellenőrzésének további fenntartása, ami elősegíti a munkanélküliség terjedését is. Mivel azonban a nyugatnémet hatóságok fontosnak tartják a foglalkoztatottság magas szintjét, a költségvetési és pénzügyi korlátozásokat valószínűleg kellően enyhítik, hogy biztosítsák a jövő év első felében a gazdasági aktivitás megfelelő fokát.

Az 1972. évi költségvetés pótlólagos közületi kiadásokra nyújt lehetőséget. A magánberuházások azonban még erősebben visszaeshetnek, ha a fogyasztói kiadások növekedése lelassul, vagy a kormány refflációs intézkedései túlzottan későn születnek meg. Az OECD szakértői szerint a bérek emelkedése visszafogottabb lesz a következő hat hónapban, a fogyasztói kiadások pedig valószínűleg a mostani mérsékelt szinten maradnak. Az olcsó import fékezheti az áremelkedéseket,

bár pótlólagos drágítással kell számolni a lakbér terén és a szolgáltatásokban.

Franciaország

Franciaországban a fizetési mérleg folyó tételeinek egyenlegét az ebben a félévben a várható 150 millió dolláros deficitről 1972 első hat hónapjában 50 millió dolláros aktívumra kell átalakítani. A francia export növekedési ütemét a következő hónapokban is fenn kell tartani — írja a dokumentum. Az import bővülését pedig a gazdasági tevékenység alakulásával kell összhangba hozni, s ezt eredményezné, hogy a következő hat hónapban a kereskedelmi mérleg fölösleg 500 millió dollárra növekedne a jelenlegi 250 millióról.

Az árak az idén 5,5 százalékkal emelkedtek, bár a szeptemberi inflációellenes intézkedések bizonyos fókig már éreztették hatásukat, amelyek várhatóan 1972 első felében teljesednek ki. Így az áremelkedés a következő hat hónapban évi rátára átszámítva 4,75 százalék körül mozog majd. Nem várható a munkanélküliség javulása. A termelés megélénkülésével nem járt együtt az új munkalehetőségek teremtése, és a foglalkoztatottság az idén mindössze 1,5 százalékkal emelkedett. 1972 első felében még ennél is kisebb növekedés várható. A béremelkedést 9,5 százalékra szorítják le 1972 első felében az idei év első hat hónapjának 11 százalékaról.

A termelői magánberuházások száma csökken, de a közületi beruházások növekvő ütemben gyarapodnak. Összességében 1972 első felében a beruházások száma nagyobb lesz. A bruttó belső termék (GDP) növekedési üte-

me 5 százalék körül marad, de a kereslet esetleges csökkenése — s erre vannak jelek — kétségeket támaszt a vonatkozásban.

Anglia

Angliában az árak és a bérek emelkedése 1972 első felében lelassul. Ez év harmadik negyedében a bérek 11 százalékkal, a fogyasztói árak pedig 10 százalékkal haladtak meg az egy évvel korábbi szintet. Az árak emelkedése azóta megnyugodott, s több magán- és állami vállalattal kötött megállapodás szerint a bérek is mérséklődnek majd.

A magasabb exportárak és a lanya borsó kereslet lehetővé tette az angol kivitel megugrását az idén. 1972-ben a mostani ütem valószínűleg már nem lesz követhető; a javak és szolgáltatások exportja mennyiségben 2, értékben pedig 7 százalékkal gyarapodhat. Az exportárak emelkedésében az idén Anglia az OECD-országok élén állt.

A kormány költségvetési és pénzügyi ösztönzői, beleértve a közelmúltban elrendelt kamatlábcsökkentést, elegendőnek kell lennie a bruttó belső termék 5 százalékos növeléséhez 1971 második felében. A növekedési ütem azonban a következő hat hónapban 3,5 százalékra esik vissza.

Várakozások szerint megerősödik a kereslet, különösen a magánfogyasztás. Ezt segíti elő a közvetlen adóztatás módosítása, és a hitelfeltételek enyhítése. A jelenlegi félévre az árak emelkedése a korábbi 8 százalékról évi rátára átszámítva, 6—7 százalékra enyhült. A fogyasztás 6 százalékkal gyarapodott és a növekedés 4,5 százalékra esik vissza 1972 első felében.

Az ipari beruházások ideje kedvezőten alakulása valószínűleg folytatódik még a következő hat hónapban is, bár a regionális fejlesztési program keretében növelték a közületi beruházások számát.

Az import valószínűleg jövőre hat ki a kereslet általános bővülésére, s mennyiségben 8 százalékkal haladja majd meg az egy évvel korábbi szintet. Ennek következménye, hogy az idei év második felében esedékes 550 millió dolláros kereskedelmi felesleg 350 millió dollárra morzsolódik le, ami természetesen maga után vonja a brit fizetési mérleg gyengülését is. (Reuter)

Nixon az USA gazdasági kilátásairól

Nixon amerikai elnök szerdán aláírta azt a törvényt, amely újabb 16 hónapra biztosít számára ellenőrzést az árak, a bérek és a jövedelmek fölött. Ez alkalommal magabiztosan kijelentette: nem kell sokat várni, és az Egyesült Államok gazdasági élete normális kerékvágásba tér vissza. A paritások átrendezéséről hozott múlt szombati döntésekről az amerikai elnök ki-fejtette, hogy azok szélesítik az amerikai termékek külföldi piacát, több munkalehetőséget és magasabb béreket biztosítanak az amerikai népeknek. Nixon kifejezte háláját a kongresszusnak az új gazdasági stabilizációs törvény elfogadásáért, amely kiterjesztette az elnök hatáskörét a gazdasági életbe való beavatkozásra. Ez a gyors akció azt jelenti — fűzte hozzá —, hogy „harcunk az infláció ellen, amely a múlt hónapban jelentős javulást ért el, tovább folytatódhat, és egyszerűs-mind be is befejeződhet”.

Nixon hangzott: reméli, hogy 1973 áprilisa előtt, véget ér az 1960-as években kifejlődött inflációs pszichológia, az árstabilitás helyreáll, megszűnik az ár- és béréllenőrzés, és a gazdasági élet ismét a szabadpiaci erőkhöz nyugszik majd”. Végeztül Nixon azt is közölte, hogy a bruttó nemzeti termék növekedési üteme felgyorsult: az év utolsó három hónapjában előreláthatólag 6 százalék lesz a harmadik negyedév 4 százalékal szemben.

Herbert Klein, Nixon sajtótőnöke az elnökhöz hasonlóan optimista hangokat

ütött meg sajtóértekezletén. Szerinte 1972 „az amerikai gazdaság erős éve lesz”.

A Fehér Ház optimizmusának némi-leg ellentmondani látszik az áremelkedés bizonyos mértékű meggyorsulása. A fogyasztói árindex — jelentik Washingtonból — novemberben 0,2-re emelkedett az októberi 0,1 százalékkal szemben. Az áremelkedések felét a 90 napos ár-bér stop november 13-i feloldása okozta. Az élelmiszerárak 0,7 százalékkal emelkedtek, míg általában ebben a hónapban csökkenni szoktak. Az új gépkocsik árai 0,5 százalékkal voltak magasabbak. Emelkedtek a ház-bérek, a női ruházati cikkek árai és a háztartási gáz díja.

A 0,2 százalékos áremelkedés még igen szerény mértékű, kérdés, mennyire sikerül majd megtartani az alacsony inflációs rátát a gazdasági növekedés felgyorsulása mellett. Az expanzióknak pedig az utóbbi hetek fejleményei újabb és újabb impulzusokat adnak. Az exportnak a dollárértékelés után várható növekedése már önmagában is gyorsított hat, de ezt fokozzák a hitelköttyűségek is. December 11-től kezdve a bankok sorozatban csökkentették a kamatlábakat. Szerdán az atlatantai és a minneapolis-i szövetségi tartalékbank mérsékelte a viszontszámítási kamatlábát 4,75 százalékról 4,5 százalékra. Így a szövetségi tartalékbankok közül már csak a dallasi és a richmondi tartotta meg a régebbi 4,75 százalékos szintet. (Reuter, MTI, DPA)

NAPRÓL NAPRA

- ♦ A TÖKÉS IPARI ORSZÁGOK GAZDASÁGI NÖVEKEDÉSÉNEK megerősödését várja a nemzetközi valutamegállapodástól az OECD. A nyugati ipari államok gazdasági együttműködési szervezetének szakértői szerint a nemzetközi fizetési egyensúly 1974-re következhet be. Franciaországnak és az NSZK-nak a szakértők azt ajánlják, hogy tegyenek lépéseket a várható lassulás feltartóztatására. A világkereskedelem alakulását az OECD jelentése szerint a valutamegállapodás csak kis-mértékben befolyásolja.
- ♦ A HATOK MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁJÁT nem csupán kívülről fenyegeti veszély — az USA törekvése, hogy rést üssön a közös agrárpiacban. Belülről is komoly vita veszélyeztet, mert Olaszország nem hajlandó a líra devalválásának ellensúlyozására bevezetni a határmenti illetékeket, amelyek megdrágítanák importját.
- ♦ JAPÁN GAZDASÁGI RECESSZÓVAL KÜZD, amely körül a 1964—65. évinél is súlyosabbnak tűnik — írja a Világsajtóból rovatunkban ismertetett cikk. A növekedés ugyan elérheti az évi 5,5 százalékot a folyó gazdasági évben is, de a 10 százalékos növekedési ütemhez szokott japán vállalatokat ez a lassulás igen érzékenyen érinti. A valutamegállapodás következtében várható a forró pénz gyors kiáramlása, s az ebből következő hitelszűke a kis- és közepes vállalatok tömeges csődjét okozhatja.
- ♦ A VILÁG ÉTOLAJELLÁTÁSA mintegy 3 százalékkal emelkedik az 1971—72. gazdasági évben. A Nemzetközösségi Titkárság felmérése szerint összesen 20 millió tonna lesz a termelés, s ezen belül a repce- és napraforgómag-olaj terén lesz a legnagyobb mértékű a javulás.

A NEMZETKÖZI KONJUNKTÚRAKILÁTÁSOK

A bécsi Die Presse néhány közgazdász felkért, fejtse ki véleményüket a nemzetközi konjunktúrakilátásokról. Ez az írás Csikós-Nagy Béla válasza, amely a bécsi lapban a december 25-én kezdődő interjúorozatban jelenik meg.

A Die Presse olyan időpontban kért meg arra, hogy fejtsék ki véleményüket a nemzetközi konjunktúra kilátásairól, amikor Nyugat-Európában lanyhul a konjunktúra és az USA-ban a múlt évi visszaesés után a megélénkülés a vártól lassabban bontakozik ki. Erdemes ehhez hozzáfűzni, hogy a nyugat-európai konjunktúrakutató intézetek pesszimistán ítélik meg a konjunktúrakilátásokat. A kieli Institut für Weltwirtschaft például azzal számol, hogy az NSZK-ban a bruttó nemzeti termék 1972-ben csupán 0,9 százalékkal fog emelkedni.

Mi a véleményem a konjunktúrakilátásokról? Mindenekelőtt különbséget kell tenni a szocialista (KGST-) és a kapitalista (iparilag fejlett) országok között; illetőleg a kapitalista országok körében a rövid és középtávú konjunktúrakilátások között.

A szocialista országok gazdaságpolitikáját mind nagyobb egyértelműséggel az életszínvonal növelése határozza meg és ez meghatározott követelményeket támaszt a gazdaságnövekedés szemében. A gazdaságnövekedés évi üteme az elmúlt évekhez hasonlóan 5—8 százalék körül fog alakulni. Mi az új vonás? Mindinkább a beruházási tevékenység hatékonyabbá tétele, általában pedig a műszaki fejlesztés meggyorsítása kerül előtérbe. Egyes szocialista országokban, mint korábban is, feszültségek adódhatnak a fogyasztás és a felhalmozás, a növekedés és az egyensúly összefüggéseiben, de ez a fejlődés általános tendenciáján nem változtat.

A konjunktúrakilátásokat a kapitalista országokban 1972-ben, vagyis rövid távon elsősorban a már elindított folyamatok határozzák meg. Ebből a szempontból a várható amerikai gazdasági megélénkülést tartom a legjelentősebbnek. Az USA a tőkés világ gazdaságában még mindig tendenciameghatározó. Kiindulva a kedvező amerikai gazdasági fordulatból, továbbá abból, hogy a nyugat-európai országok expanziós gazdaságpolitikája folytatódik, 1972-ben a konjunktúra fokozatos élénkülésével lehet számolni. De ez nem lesz olyan fellendülés, mint ami az 1968—70-es évekre volt jellemző.

A konjunktúra alakulásának pesszimista megítélésében két tényező játszik szerepet. Az egyik a tőkés valutaváltság. A monetáris bizonytalanság önmagában is elegendő, hogy fékezze azokat a mozgatóerőket, amelyek a gazdasági fejlődés alapul. Már csak ezért sem lehet a tőkés valutaváltság tartós. A másik a világkereskedelem kedvezőtlen alakulása. De ebből még nem következik, hogy az egyes országokon belül a fejlődés ennek arányában lelassul.

A középtávú nemzetközi konjunktúraelőrelátás szempontjából már nem közvetlenül a valutaváltság, hanem inkább az annak hátterében meghúzódó okok és azok rendezhetősége tűnik fontosnak. Figyelemre méltó, hogy a valutaváltság akkor robbant ki, amikor az iparilag fejlett kapitalista országokban felgyorsult az infláció és amikor a liberalizált külkereskedelem felszínre hozta a struktúraproblémát. Ez utóbbi elsősorban az USA-piacon való versenyképesség megtartása körüli harc formáit ölti.

Infláció (stagfláció) és struktúraprobléma — a két új vonás az anticiklikus gazdaságpolitika nyomán bontakozott ki. Ha a kapitalista országok nem folytatnának anticiklikus gazdaságpolitikát, akkor ma nem valutaváltság, hanem a két háború közötti talán még kiélezettebb gazdasági válság tanúi lennének. Miről is van szó? A szocialista gazdaságra mindig is kötelező néhány társadalmi norma, mint például a rendszeres gazdaságnövekedés és a teljes foglalkoztatottság, immár a kapitalista országok piacrendszer gazdaságában is a hivatalos gazdaságpolitika rangjára emelkedett. Ha az anticiklikus gazdaságpolitika az állam és a gazdaság viszonyának meghatározója és egyben a valutaváltság végső oka, akkor a nemzetközi

konjunktúrakilátásokat középtávon egyértelműen kedvezően ítélték meg. Ez persze a jövőben sem lesz harmonikus, ellentmondásoktól mentes fejlődés. De a rendszeres gazdaságnövekedés tovább folytatódik. Eyszerűen azért, mert a kapitalizmusnak nincs más alternatívája. A gazdasági válság rendkívüli módon kiélezné a társadalmi feszültségeket, amit a kapitalista országok egyszerűen nem engedhetnek meg.

Ezért a kérdést a következőképp kell feltenni: rendelkeznek-e a kapitalista országok olyan eszközökkel, amelyek az állandó gazdaságnövekedés biztosítására igénybe vehetnek, mégpedig olyan körülmények között, amikor mind a nemzetközi valutáris kooperáció, mind a piaci mechanizmus működőképessége gyengült. Ezek az eszközök, megítélésem szerint, rendelkezésre állnak. Nem tekinthető véletlennek, hogy azok a nyugat-európai országok állanak biztosabban a lábukon, ahol az állam már hosszabb idő óta tervezéssel befolyásolja a beruházási döntéseket, az ár- és jövedelempolitika pedig áttörte a pénz- és költségvetési politika szűkre szabott kereteit. Ezek az államok struktúrapolitikát, valamint aktív ár- és jövedelempolitikát folytatnak. Az így értelmezett gazdaságpolitikát a mindenkori követelményekhez igazodva alkalmazkazzák. Ez mind a gazdasági stabilitás, mind a nagyobb aránytalanságokat elkerülő gazdaságnövekedés esélyeit növeli.

Megítélésem szerint a gazdaságpolitikai fordulat végbe fog menni azokban az országokban is, amelyek ma még minden elhelyezik a piaci spontaneitást. Másképp kifejezve: nem a konjunktúraalakulás menetében, annál inkább a gazdaságpolitikában lehet feltűnő változásokkal számolni.

A következő kérdés is választ kíván. Mi történne, ha a valutaváltság kereskedelmi háborúvá fajlana? Az országok: a) erőfeszítéseket tennének az export fokozására az import egyidejű megnehezítésével; b) liberálisabb hitelpolitikával olyan termékek gyártását is biztosítanák, amelyeket átmenetileg nem lehet értékesíteni; c) keresletkiterjesztő politikát folytatnának; d) végső soron a mainál autarchikusabb gazdaságpolitikával igyekeznének úrrá lenni a helyzetben.

Ez a folyamat menne végbe azért, mert az országok minden eszközt elfogadhatónak tekintenek, amivel megelőzhetik a termelés leállítását, a kapacitások kihasználásának lényeges csökkentését.

A kereskedelmi háborúban mindig is arról van szó, ki kinek a rovására fejlődik. Ma már azonban a gazdasági válságot egyetlen ország sem vállalhatja. A kapitalista országok tudják, hogy az autarchikus gazdaságpolitika a gazdasági hatékonyságot korlátozza, pedig éppen ez a háború utáni gazdasági fejlődés legfontosabb mozgatóereje. Már csak azért sem várható kiélezett kereskedelmi háború. Vagyis számolni lehet azzal, hogy az országok óvatossá lesznek protekcionista politikájukban.

Amerikai cég részvétele a Káma menti gyár építésében

Az amerikai Swindell-Dressler cég évi 530 000 tonna kapacitását acélöntőde tervrajzának szállítást vállalta a kámai teherautógyár számára. Az erről szóló szerződést 22-én írták alá Moszkvában. Amerikai berendezések eladásáról egyelőre nincs szó, a cég tervek és műszaki specifikációt szolgáltat, és vállalta a gyárnak felajánlott gépek elbírálását is. Az aláírás után mindkét fél megerősítette, hogy a szerződés idővel valószínűleg nagy gépelandásokra is lehetőséget ad.

A Swindell-Dressler cég elnöke a szerződés értékéről nem adott felvilágosítást, csak annyit mondott, hogy jelentősnek minősíti. A Reuter hírgyűnkötség kommentátora kiemeli, hogy Stans amerikai kereskedelmi miniszter december elején tett szovjetunióbeli látogatása óta ez az első ilyen jellegű megállapodás a két ország között.

Terjed a sztrájk Nyugat-Németországban „Lehülést” emlegető konjunktúrajelentések

A nyugatnémetországi Baden Württemberg tartományban zárva találták a gyárjátok kapuit azok az acél- és fémpari dolgozók, akik egyelőre még nem léptek sztrájkba. A munkaadók ezzel a provokatív lépéssel válaszoltak a szakszervezet béremelési követelésére.

Az iparilag legfontosabb nyugatnémetországi övezetben — Észak-Rajna-Vesztfália tartományban — rövidesen dönt a szakszervezet vezetőse arról, szavazást rendeljenek-e el vagy sem a sztrájk megkezdéséről.

A hírügynökségek jelentései beszámolnak arról, hogy a délnyugat-németországi konfliktus, amely 360 ezer dolgozó kizárását eredményezte, hovatovább veszélyezteteti több nagy autóműgyártó, közté a Volkswagen tevékenységét. A VW Művek és a müncheni BMW bejelentette, hogy december 3-tól számolni kell a termelés leállításával az anyagutánpótlás megszüntése miatt. Az Audi-NSU már november 30-án megszünteti a gyártást ingolstadt-i üzemében. Az Opel Művek ugyancsak közleményben tudatta, hogy valószínűleg részleges munkabeszűntésre kerül sor.

Ha csakugyan bekövetkezik a termelés megszüntetése ezekben a gyárakban, úgy ez 150 ezer gépkocsipari dolgozót fog érinteni.

A szakszervezetek a kizárásokat „önkényes és a helyzet kifejtésére törekvő akciónak” minősítik. A munkaadók a közvélemény megnyerésén igyekezve egész oldalas hirdetést adtak fel a legnagyobb nyugatnémet lapokban és ebben azzal ijesztgetik a közvéleményt, hogy „recessió fenyegeti” a nyugatnémet gazdaságot.

Az utóbbi napokban nemcsak az a részrehajló reklám ízű közlemény látott napvilágot, nyilvánosságra kerültek igaz konjunktúrajelentések is, amelyek kevésbé sötétlenítők ugyan, ám azért korántsem optimisták.

Közzétették a nyugatnémet gazdasági minisztérium legújabb havi jelentését, amely megállapítja, hogy lehülési folyamat tapasztalható a nyugatnémet gazdaságban. A gazdasági minisztérium jelentése szerint az ipari termelői árak

emelkedése lelassult, a fogyasztói árak ugyanakkor tovább nőnek, annak ellenére, hogy csökken a kapacitáskihasználás és a rendelkezésre álló munkaerő. (A Deutsche Bank AG vezetőinek megítélése szerint a nyugatnémet ipar kapacitáskihasználásának foka az év eleje óta 88 százalékról 85 százalékra csökkent.)

A minisztériumi jelentés szerint a kormány számolt a fogyasztói árak emelkedésével, miután az a korábbi túlfűtött konjunktúrahelyzet, a nemzetközi ármegmozgások és a külföldi devizák korábbi beáramlásának következménye. A kormány gazdaságpolitikájának fő célkitűzése — írja a jelentés — a gazdaság stabilizálása jelentős korlátozó intézkedések nélkül, amelyek csak a gazdaság további lehülésének irányában hatnának. Nehézséget jelent, hogy az áremelkedések és recessió ellen egyidejűleg kell felvenni a harcot. A minisztérium jelentése szerint a siker a vállalkozók és munkavállalók együttműködésétől függ.

A nyugatnémet ipari szövetség (BDI) konjunktúrajelentése azt állítja, hogy a nyugatnémet gazdaságban a recessió korai jelei tapasztalhatók és utal arra, hogy az ipar felében a termelés nem nő, a rendelkezésre álló munkaerő nem tapasztalható javulás.

Az IFO gazdaságkutató intézet szerint a nyugatnémet iparvállalatok többsége az elkövetkező hónapokban a helyzet további romlásától tart. A feldolgozóiparban a beruházási viszonyok romlanak, romlik az építőipar konjunktúrahelyzete is, amely főleg a mélyépítő iparban még tovább rosszabbodhat.

A Bundesbank központi tanácsa ülést tartott, amelyen a hitelpolitikai, valamint a fémpari sztrájk következtében előállt helyzetet és a nyugatnémet gazdaság rosszabbodó konjunktúravizonyainak kérdését vitatták meg. Az előzetes várakozásoknak megfelelően hitelkorlátozó intézkedések nem születtek. A tanács a Tízek római pénzügyminiszteri értekezlete, valamint a Brandt és Pompidou között tervezett csúcstalálkozót megelőzően újabb ülést nem tart. (Reuter, DPA, MTI)

Szovjet vélemény Koszigin dániai látogatásáról

Koszigin szovjet kormányfő küszöbön álló hivatalos dániai látogatása előtt a TASZSZ hírügynökség kommentárja megállapítja, hogy a szovjet-dán kereskedelmi kapcsolatok sikeresen fejlődnek. A két ország az 1969-ben aláírt hosszú lejáratú megállapodás alapján folytat egymással kereskedelmet. 1970-ben ezt kiegészítette a gazdasági és műszaki-tudományos együttműködésről kötött újabb megállapodás. Szovjet külkereskedelmi vállalatok több kiállítását rendezték áruikból Dániában. A dán üzleti körök — mutat rá a kommentár — nagy érdeklődést tanúsítanak a Szovjetunióval folytatott kereskedelem, illetve a szovjet gépipar termékei iránt. A két ország közötti kölcsönös használatú járó kapcsolat bővítésének lehetőségei azonban még messze nincsenek kimerítve — írja a TASZSZ.

Befejeződött Schumann madridi látogatása

Schumann francia külügyminiszter befejezte madridi látogatását. A tárgyalásairól kiadott közlemény elégedetten állapítja meg, hogy a két ország közötti kapcsolatok kiválóak. A francia külügyminiszter spanyol kollégájával, *Bravóval* a közlemény szerint elsősorban a Közös Piac kibővítésének Spanyolországra gyakorolt hatásait vitatta meg. A francia külügyminiszter Madridban újságíróknak kifejtette, hogy a Közös Piac kibővítése problémákat okoz majd Spanyolországban, sőt fennáll a diszkrimináció veszélye is. De megnyugtatóan közölte, hogy „Franciaország mindig Spanyolország macakapártfogója volt”. Utalt a Spanyolország és az EKG között 1970-ben kötött társulási egyezményre és annak alkalmazását Franciaország köteleességének nevezte.

A látogatás kapcsán figyelmet érdemel az *Ya* madridi lapnak az a megállapítása, hogy Spanyolországban a Közös Piac teljes jogú tagjává kell válnia. Madrid nem maradhat a Közös Piac határmezsgyéjén, nem is járulhat hozzá semmilyen preferenciális megállapodáshoz. A lap azonban hangsúlyozza, hogy a közös piaci csatlakozás előtt politikai változásokra lenne szükség. (Reuter)

Toyota teherautók Kinának

A Toyota konszern 152 darab kéttonnás teherautót exportált Kínába egy nemrég lezajlott vásáron megkötött ügylet alapján — közölte a vállalat egyik irányítója. Kína cserébe tungolajat, szójababot, és járműtisztítást alkalmal tyúktöltet szállít. Az importált szójabab mennyiségét nem hozták nyilvánosságra. (Kyodo)

Harc az olasz szakszervezeti mozgalom egységéért

Olaszország három legnagyobb szakszervezete egyhangúlag jóváhagyta azt a határozatot, amely a három szervezet 15 hónapon belüli egyesítésére szólít fel. A határozat és jóváhagyása történelmi lépés az olasz szakszervezeti mozgalom egységére irányuló harcban, amely 1969 őszén óta vált intenzívvé. A három szakszervezet akkor az ipari munkásság béremeléséért vívott közös sikeres harcot, és azóta is egységesen lépett fel több politikai kérdésben és a szociális reformért folytatott küzdelemben. (Reuter)

Kereskedelmi egyezmény Lengyelország és a Benelux között

Új kereskedelmi egyezményt kötött Lengyelország és a Benelux államszövetség. Lengyel részről *Olszewski* külkereskedelmi, holland részről *Schmelzer* külügyminiszter, belga és luxemburgi részről pedig a hágai nagykövet írta alá a szerződést. Az előző kereskedelmi egyezmény 1967. augusztus 22-én lépett hatályba és 1971. január 1-ig maradt érvényben, az új 1974. december 31-ig szabályozza a kereskedelmet. (Reuter)

A munkanélküliség növekedését jóslja a brüsszeli bizottság

A munkanélküliség száma a legtöbb közös piaci országban jövőre tovább növekszik — mondja a brüsszeli bizottság jelentése. A dokumentum, amelyet a bizottság a Közös Piac miniszteri tanácsa elé terjesztett, megállapítja, hogy a termelésnövekedés alakulásában sem várható kedvező javulás. Az amerikai importpótvám bevezetése a brüsszeli szakértők szerint csökkenti bizonyos iparágak, így a vegyi- és acélipar Egyesült Államokba irányuló exportját. Mivel az így keletkezett feleslegeket más piacokon nem tudják elhelyezni, fennáll a veszély, hogy ez is fokozza a munkanélküliséget. (DPA)

A TÖRÖK GAZDASÁGPOLITIKA VÁLASZÚTON

Jelenleg meglehetősen ingatag az Erim-kormány helyzete, de még bizonytalanabb, hogy mi jöhet a főként technokratákból álló vezetés után. A Törökországban napjainkban vitatott kérdések többsége gazdasági jellegű, a felmerülő problémák pedig nem mai keletűek.

A krízis körvonalai már az 1969-70-es év fordulóján kirajzolódtak. Az ország csak több hónapos késéssel tudott külföldi fizetési kötelezettségeinek eleget tenni, az arany- és valutatarifák kritikusan alacsony szintet értek el, a külföldön dolgozó törökök pénzükkel a líra irreális túlértékeltisége miatt inkább Nyugat-Európában helyezték el, virágzott a fekete piac. A Demirel-kormány az augusztusi intézkedéssorozattal próbált a válságból kilábalni. Megkésve 66,6 százalékkal leértékelték a lírát, egyidejűleg az import hirtelen megdrágulását a fedezeti letét 50 százalékos mérséklésével ellensúlyozták, adóemlékekkel és különböző új illetékek bevezetésével igyekeztek korlátozni a vásárlóerőt és mérsékelni a leértékelés következtében szükségszerűen jelentkező inflációs nyomást. Az export növekedését pedig több fontos mezőgazdasági termék felvásárlási árának emelésével ösztönözték. A nagy tőkes nemzetközi szervezetekkel párhuzamosan 1 milliárd dollár kölcsönrel támogatták Törökországot, mely összeget az állam 3 évig fizetési mérege kiegyensúlyozására használhatja fel.

A csomagterv azonban nem hozott sikert, a gazdasági fejlődés tendenciái lényegében változatlanok maradtak. 1971 márciusában, amikor a hadsereg megbuktatta Demirel kormányt, a volt kormányfő gazdaságpolitikáját tették felelőssé a következőkért: az ország külföldi adóssághalmánya az 1969-es 1,6 milliárd dollárról 3,4 milliárdra ugrott; a mezőgazdaság, ipar és bányászat aggregált indexének növekedési üteme az 1968-as 3,2 százalékról 1969-re 2,4 százalékra esett vissza, 1970-ben pedig az emelkedés csak 1,1 százalékot tett ki.

A hadsereg támogatásával hatalomra került Erim-kormány legfontosabb intézkedései a külkereskedelmi egyensúly helyreállítását célozták. Létrejött a Külkereskedelmi Kapcsolatok Minisztériuma, mely a külkereskedelmi területén minden hatóság funkcióit átvette a Kamarai Ünitől, az április 29-i rendelettel általános export- és importellenőrzést (és természetesen engedélyezést) vezettek be, a kivitelben egyes termékeknek meghatározták az exportálható választékot és minőségét is. Az intézkedés kiegészítője az 1971-es importprogramnak, amelynek elvei kimondják, hogy törölni kell a behozatalból azokat az árakat, amelyeket már beföldön is kielégítő mennyiségben termelnek, vissza kell szorítani a luxuscikkek importját és előnyben kell részesíteni az ország gazdaságának beruházási javakkal és alkatrészekkel való ellátását. Az új külkereskedelmi rendszer a konvertibilis relációjú áruforgalomnak kedvez, hatása már az első felévi kereskedelmi mérlegben tükröződik. A múlt év első felévéhez képest ugyanis az OECD-országokból származó import az összbérezet 78,1 százalékról 78,6 százalékra nőtt, míg a kilíngres viszonylatokból való vásárlás részaránya 13,3 százalékról (70 millió dollár) 10,3 százalékra (62 millió dollár) esett vissza. Megszigorították a külföldi tőkebefektetések feltételeit is.

Kétségtelen, hogy az Erim-kormány gazdasági téren bizonyos sikereket mutatott fel. A külkereskedelmi mérleg deficitje ez évben rekordot ér el, de a tartalékok mégis növekedtek és szeptember végén 531,5 millió dollárt értek el. A belgazdaság is kimozdulni látszik

a stagnálásból, a GNP növekedési üteme — mint azt *Karaosmanoglu* miniszterelnök-helyettes egy interjújában ismertette — ez évben előreláthatóan 8,3 százalékos lesz és így 1,3 százalékkal meghaladja a tervezett. A kép azonban nem egyértelműen biztató. Ami a gazdasági növekedést illeti, annak inkább a 8 százalékos termelésnövekedést felmutató (múlt évben csak 1,4 százalékos) mezőgazdaság mint az ipar motorja, a magántőke ipari beruházásaiban még mindig óvatos és tartózkodó. Nem dicsekedhet a kormány eredménnyel az infláció elleni harcban sem — üteme hivatalos források szerint 6 százalék, de szakértők szerint a 10 százalékhoz áll közelebb. A költségvetési deficit nem szűnt meg, problémát okoz az 1971-72-es költségvetés 50 milliárd lírás kiadási oldala fedezetének előteremtése. (A deficithez alaposan hozzájárul, hogy az állam a költségvetésből kénytelen a veszteséges állami vállalatokat támogatni.) Nem sikerült egyértelműen tisztázni azt sem, hogy a mezőgazdaság vagy az ipar fejlesztése kapjon-e központi prioritást. A probléma gyökere ugyanis az, hogy míg távlatilag kétségkívül előnyösebb Törökországot az iparosítás révén késztermékpexporttá tenni, addig jelenleg a kivitelnek csak mintegy 15 százaléka iparcikkek, a valutabevételek háromnegyede a mezőgazdaságból származik (a négy tradicionális exportcikk: mogoró, gyapot, dohány és mazsola). Az országban a munkanélküliség száma is nagy, 4-5 millió.

Hallatszanak olyan hangok, hogy a megoldást a Közös Piacra való társulási jelenti. Való igaz az, hogy szeptember elsejétől — az ideiglenes megállapodás ekkor lépett hatályba — a török iparcikkek vámentesen és a mezőgazdasági termékek is kedvezményes elbánás mellett juthatnak a közösség piacára, komoly lökést adhat az ország fejlődésének. De a valódi kiutat — és a társult tagsághoz való előkészületet — a strukturális reformok végrehajtása jelenti. Az Erim-kormány programjában a legfontosabb helyet a földreform foglalja el. Az ország megművelhető földterületének 70 százaléka a nagybirtokosok kezén van, a terv — hogy megelőzze a birtokok elaprózódását — szövetkezetek létesítéséről szól sikra. A társulási cél pedig a mezőgazdaságban az, hogy Törökország a legfontosabb mezőgazdasági terményekből önállóan legyen. Nagy súlyt fektet a kormány az oktatási reformra is. Tervet dolgoztak ki a falvak villamosítására — jelenleg Anatólia 40 000 falujának csak 3 százaléka villannyal ellátott. At kell szervezni és nyereségesé tenni az állami szektort, megreformálni az államapparátust, új adórendszert kell bevezetni. Törökország távlati lehetőségeire jellemző, hogy az ország a világ brómészleteinek 80, higanytartalékainak 20 és rézkincseinek 5 százalékával rendelkezik, de a fenti ásványok világtermeléséből a részesedése csak 17,1, 4, illetve 0,5 százalék. Az átfogó program e téren 18 milliárd török líra befektetést kívánna, de megvalósulásával Törökország 1980-ra évente 500 millió dollár értékű ásványexportot bonyolíthat el.

A mostani permanens válság hátterét jórészt éppen a fenti reformok adják. A hadsereg támogatja őket — ezt mutatja a március 12-i deklarációjának harmadik pontja —, de a parlament és a kormány meegozottsága eddig minden gyakorlati lépést megakadályozott. Pedig nyilvánvaló, hogy sürgősen átfogó gazdaságpolitikának kell felváltania a tavaszi szükségintézkedéseket. Felzárkózik-e Törökország Európához vagy fejlődő ország marad — a jelenlegi hatalmi harc valódi tétje ez.

Gonda György—Lórinca Péter

Kolumbiai rendelet a külföldi tőke tevékenységéről

Tudósítónktól: Összhangban az Andesi Közös Piacnak a külföldi tőkével kapcsolatban hozott alapszabályával, a kolumbiai kormány rendeletet alkotott ennek saját országában történő gyakorlati végrehajtásáról. Az új jogszabály a következő fő gazdasági kérdéseket szabályozza:

Alapvető termékek: A kőolaj-kitermelésben, bányászatban és fakitermelésben az ország az érvényben levő rendelkezéshez tartja magát (az Andesi Közös Piac Limában elfogadott alapszabályához — *A szerk.*). A finomítóiparban, a közlekedésben és a finomított kőolajtermékek forgalmazásában külföldi beruházás lehetővé tesz, de csak akkor, ha ez nemzeti vállalatot keresztül történik.

Pénzügyi szektor: Biztosítótársaságokban külföldi tőke közvetlenül nem vehet részt. Pénzügyi korporációk újabb beruházásait a nemzeti vagy közös pénzügyi vállalkozásokba csak kivételesen engedélyezheti a Nemzeti Tervezőtanács a Gazdaságpolitikai Tanács előzetes hozzájárulásával.

Kereskedelmi bank: A bankszektor lefizetett és tartaléktőkéjében a külföldi investíció részesedése a 10 százalékot nem haladhatja meg.

Külföldi bankok: Annak a külföldi banknak, amely új beruházást kíván eszközölni, vagy a kitermelt profitot kívánja ismét beruházni, maximálisan 10 év alatt közös vállaltat kell alakulnia, melyben az érdekeltisége a 10 százalékot nem haladhatja meg.

Gyáripár: A külföldi vállalatok vagy csak nemzeti vállalatokkal együtt, vagy

közös vállalatok formájában fejthetik ki tevékenységüket. Ez vonatkozik a már működőkre is. Kifejezetten külföldi vállalat az országban nem működhet.

Egyéb kizáró tényezők: Nem lehet közvetlen tőkebefektetés a hírközlés vállalatába, többek között a rádió- és tv-társaságokba, napilapok és folyóirat kiadóiba. Ugyanez vonatkozik a beföldi szállítótársulatokra és minden új kereskedelmi társaságra, továbbá a villatásra (ivóvíz), csatornahálózatra, világításra, telefonszolgálatra, postára és szemétyűjtésre.

Belső hitelek: Az idegen érdekeltésgű vállalatok számára limitálják a beföldi hitelek nyújtását. Közép- és hosszú lejáratú kölcsönöket a jövőben nem élvezhetnek.

Az Andesi Közös Piac limai értekezletét követően a külföldi tőke visszariadt. A fenti rendelkezések meghozatalával a kolumbiai kormány most azt reméli, hogy rövid időn belül visszatér az országba a külföldi tőke jelentős része. Bogotában hangsúlyozták, hogy a most hozott „világos játékszabályokkal” elősegítik minden olyan idegen gazdasági kezdeményezést, mely növeli a hazai termelést, a foglalkoztatottságot és az export lehetőségeit.

A külföldi tőke Kolumbia gazdasági életében nagy szerepet tölt be. Az utolsó négy évben a hatóságokhoz 167 idegen beruházási tervet nyújtottak be, melyből 142-öt jóváhagytak 95 millió dollár értékben és mindössze 25-öt utasítottak el, melyek értéke 13,5 millió dollárt tett ki.

A VG JELENTI

● Földgáz-egyezményt írtak alá Berlinben a Szovjetunió, Lengyelország és az NDK képviselői. Az egyezmény a Barátság földgázvezeték tapasztalatait felhasználva, szabályozza a három ország földgázvezeték-rendszerét felelő üzemek együttműködését és a második, már építés alatt álló távvezeték közös munkálatait.

● Tovább terjed az olasz sztrájk-hullám. A középiskolai tanárok után 1,7 millió földműves szüntette be a munkát 24 órára, új kollektív szerződést követel. Pármában és Bariban a munkanélküliség és a gazdasági stagnálás miatti tiltakozás általános sztrájkot tartottak. Jövő héten a fémpari munkások és a kőrházi alkalmazottak szüntetik be a munkát.

● Földalatti vasút építését tervezik Taskentben is. Az építőknél rendkívül nagy gondallal kell eljárniuk, hogy megóvják az alagutakat egy esetleges földrengés hatásaitól.

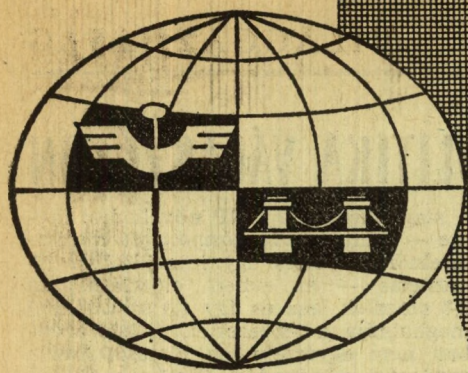
● Kazimierz Olszewski lengyel külkereskedelmi miniszter kétnapos látogatásra Rómába érkezett. A miniszter római tartózkodása során aláírja a két ország gazdasági, ipari és műszaki együttműködésének fokozásáról megkötött egyezményt.

● Basev bolgár külügyminiszter a görög kormány képviselőivel találkozott. Basev római látogatását befejezve szakította meg útját Athénben. Megbeszélésén szóba került a kereskedelmi kapcsolatok bővítése, a turizmus fejlesztése és a kulturális csere fokozása.

● Chile gazdasági küldöttséget menteszt Nyugat-Európába, azzal a kéréssel, hogy Franciaország, Olaszország, Anglia, Belgium és az NSZK járuljon hozzá a chilei adósságok törlesztésének elhalasztásához. Az adósságok mintegy 3 millió dollárt tesznek ki. Az összeg 60 százalékát az Egyesült Államok nyújtotta. Chile a későbbiekben az USA-val és Japánnal is hasonló tárgyalásokat kíván kezdeni.

● A lengyel autópár és az osztrák Steyr-Puch gyár közötti kooperációs kapcsolatok kedvezően fejlődnek — mondotta a bécsi lengyel követés kereskedelmi attaséja. December közepén újabb lengyel küldöttség utazik az osztrák fővárosba a tehergépkocsi szektorban készülő kooperáció további részleteinek megvitatására. Arról is szó van, hogy a lengyel ipar együttműködik majd a VÖEST-tel vegyipari berendezések gyártásában.

● A nyugatnémet—jugoszláv együttműködésről folytatott megbeszélést Belgrádban Bijedics jugoszláv miniszterelnök Epllerrel, a kooperációs ügyek nyugatnémet miniszterével. Elsősorban a fejlődő országoknak nyújtott közös segélynyújtásról volt szó, így jugoszláv vállalatok és szakértők közreműködéséről különböző nyugatnémet segélyprogramokhoz. Afrika és Latin-Amerika országaiban. Szóba került a pénzügyi válság és a jugoszláv vendégmunkások nyugat-németországi helyzete is.

VILÁG GAZDASÁG

VILÁGGAZDASÁG

1971. NOVEMBER 27., SZOMBAT

III. ÉVFOLYAM, 231. (726.) SZÁM

Kereskedelmünk az afrikai országokkal

ÚJABB LEHETŐSÉGEK A GAZDASÁGI ÉS MŰSZAKI EGYÜTTMŰKÖDÉSBEN

Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke a napokban hivatalos baráti látogatásra Algériába, Guineába és a Kongói Népi Köztársaságba (Brazzaville) utazik.

Felkerestük Domokos Mátyást, a Külkereskedelmi Minisztérium főosztályvezetőjét és tájékoztatást kértünk Magyarországról és az afrikai országok külkereskedelmi, gazdasági és együttműködési terveiről, s az eddigi eredményekről. Az afrikai földrész országaival, érthető okok miatt, csak az 1960-as évektől kezdve váltak intenzív gazdasági kapcsolataink. Addig lényegében csak néhány észak-afrikai országra korlátozódott kereskedelmünk, de 1960-tól a forgalom gyors ütemben fejlődött. Ez lemerül a kivitelünk és behozatalunk növekedésében, az új kereskedelmi formák meghonosításában is.

— Afrika hogyan részesedik a tengerentúli fejlődő országokkal folytatott kereskedelmünkben?

— Ha a forgalom hosszabb periódusát vizsgáljuk, a fejlődés szembetűnő. A tengerentúli fejlődő országokkal lebonyolított forgalmunkból Afrika részese 1970-ben a magyar exportban 35 százalékot és a magyar importban 25 százalékot ért el. 1971 eddigi kilenc hónapjában a részarány a kivitelünkben 37 százalék, a behozatalunkban pedig 30 százalékot mutat. Ha a múlt évi forgalmunkat 1965-höz viszonyítjuk, azt látjuk, hogy exportunk ez időszaktól 27,9 százalékkal, importunk pedig 24,6 százalékkal nőtt. Bár a magyar export az elmúlt öt évben nem fejlődött egyenesen — bizonyos afrikai politikai változások visszavetették kereskedelmünket — az összességében mégis töretlenül mondható a kivitelünk. Elsősorban Algériában, Marokkóban, Nigériában és Líbiában nőtték a magyar exportszállítások.

Az utóbbi években kivitelünk áruösszetétele is megváltozott, hiszen korábban a hagyományos magyar textilárú domináltak a piacokon. Az elmúlt öt év során áruszerkezetünk átalakult. Ma már kivitelünk legnagyobb részét a gépek és berendezések alkotják. Ezek hozzájárulnak az egyes afrikai országok technikai színvonalának fejlesztéséhez, segítik iparosításuk célkitűzéseik megvalósítását. Jelentősnek mondható az élelmiszeripari berendezések, ezen belül is a vágóhidak, konzervgyárak, hűtőházak, különböző közlekedési eszközök (mint például Diesel-vonatok, Diesel-mozdonyok, autóbuszok, tolvánhajók, kikötői berendezések, daruk, vontatók), valamint bányaipari gépek, ércmosók, ércdúsítók,

orvosi és kórházi felszerelések, vízgépészeti termékek, hidroglobuszok szállítása. A csökkenő mennyiségű textilárú mellett egyre több a hengerelt áru, fémtömegcikk, alumínium-félgártmány és a különféle magyar gyógyszerespecialitások is kivitelünkben.

Ugyanakkor számos olyan fontos terméket importálunk Afrikából, amely a magyar ipar számára, valamint a lakosságnak elengedhetetlenül szükséges. Az importlistán fontos helyet foglalnak el a gyapot, a színesfémek, a nyersgumi, a foszfát, a timföld, a bauxit, a trópusfa, a különféle növényvédőszer, szizál, gumiarabikum. Ezenkívül a különféle takarmányok, halliszt, valamint a kávé, a kakaó, a földidő, a különféle déligyümölcsök, halkonzervek. Az EAK-ból, Algériából az alapanyagokon kívül egyre több ipari kész- és félkészterméket is vásárolunk. A rövidesen életbe lépő preferenciális vámtarifa tovább növeli az afrikai országok magyar eladási lehetőségeit, versenyképességét a magyar piacokon.

— Az államközi kapcsolatok hogyan alakulnak az afrikai országokkal?

— Az elmúlt években újabb hat országgal kötöttünk kereskedelmi, három országgal gazdasági együttműködési, és hét országgal műszaki-tudományos együttműködési megállapodást. Míg 1965-ben 15 országgal 32 kormányközi megállapodásunk volt, 1970-ben már 21 országgal 47 megállapodásunk lépett érvénybe. Az egyezményeknek ez a rendszere lényegében átfogja a gazdasági kapcsolatok összes fontosabb területeit és szinte minden jelentős afrikai országgal valamilyen módon már megállapodást kötöttünk. Egyébként ezek az államközi szerződések jó kereteket, esetenként kedvező lehetőséget nyújtanak a vállalatok piaci munkájának bővítéséhez.

Kilenc országban volt kereskedelmi képviselőnk 1965-ben, az idén már 11 országban. Nincs kizárva, hogy a jövőben további afrikai országokban létesítünk kereskedelmi kirendeltséget, ha ezt a gazdasági kapcsolatok lehetősége indokolja. 1965-ben még csak Egyiptomban és Szudánban volt vállalati iroda, jelenleg pedig kilenc országban működnek vállalati megbízottak. A magyar exportkínálat jobb megismerése érdekében tovább bővítettük a vállalatok afrikai vásárokon és kiállításokon való részvételét. Az 1971. évi algériai nem-

zetközi vásáron a magyar pavilon aranyérmert kapott, s a vásár után jó néhány export-, illetve importüzlet is született; 1971 februárjában nagy sikerű önálló kiállítást rendeztünk Lagosban. Néhány nappal ezelőtt nyitotta meg kapuit a magyar külkereskedelmi vállalatok casablancái önálló árubemutatója. De a nemzetközi vásárokon, önálló nemzeti kiállításokon való részvétel túl egyre több vállalat speciális árubemutatókat tart.

A gazdasági kapcsolatok bővítése érdekében Afrikában is kerestük azokat az új együttműködési formákat, amelyek lehetőséget teremtenek a nagybővebb exportra, illetve importra. Így például több magyar kereskedelmi és termelői jellegű közös vállalatot hoztunk létre. Ilyen vegyes vállalkozás például a HUNGAROCOOP és a MEDIMPEX nigériai vegyes vállalata. A tervek szerint a közeljövőben további vállalatok alakulnak majd. Magyar érdekeltségek létesültek tervezői és consulting munkák végzésére, például Nigériában és Algériában.

Gazdasági kapcsolataink fejlesztésében a termelési kooperáció jelentősége, amennyiben sikerül erőteljesebb ösztönzést biztosítani a magyar vállalatoknak. Ez különösen szükséges, mivel a fejlődő országokban az átlagosnál nagyobb a ráfordítási igény és a vállalkozási kockázat is meghaladja a Nyugat-Európában szokásos mértéket. Több vállalat jelenleg is tárgyalásokat folytat e témakörben. Az eredményeket ma még nehéz lemérni.

A műszaki-tudományos együttműködés területe is bővült az elmúlt évben. Jelenleg mintegy 200 magyar szakértő tartózkodik Afrikában, ez a szám megközelítően kétharmada a jelenleg fejlődő országban tartózkodó magyar szakértőnek. Ezzel egy időben egyre több afrikai szakembert itthon képzünk ki.

— Milyen lehetőségeket lát az elkövetkező évek kereskedelmében?

— Véleményem szerint a kapcsolatok további bővítésére van lehetőség, mivel kilátásaink kedvezőek. Elsősorban gépipari exportunkat tudjuk és kívánjuk növelni, de kihasználunk minden, a hagyományos exportcikkeinkben kínálatos alkalmat. Importunkat alapanyagokból és fogyasztási cikkekkel egyaránt növelni kívánjuk. (Egyébként a fogyasztási cikkek importjára jellemző, hogy a múlt évben az előző évhez képest közel megduplázódott.) Az export fokozása mellett a IV. ötéves terv során egyik alapvető feladat, hogy a fejlődő országok piacain további vásárlási lehetőségeket tárjunk föl, hogy szükségleteinket mind az ipari nyersanyagokból, mind a fogyasztási cikkekkel növekvő mértékben fedezzük Afrikából. Koncentrált erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy Magyarországra külkereskedelmi kapcsolata az afrikai országokkal még változatosabb, sokoldalúbb legyen, hiszen a kapcsolatok a magyar külkereskedelmi szerves részét alkotják — mondotta befejezősül Domokos Mátyás főosztályvezető.

M. E.

20 SZÁZALÉKKAL NŐ A MAGYAR-BOLGÁR ÁRUCSERE 1972-BEN

Befejeződtek a magyar-bolgár árucseré-forgalmi tárgyalások, amelyek alapján pénteken a Külkereskedelmi Minisztériumban Tordai Jenő és Ivan Ivanov külkereskedelmi miniszter-helyettesek aláírták az 1972. évi magyar-bolgár árucseré-forgalmi és fizetési jegyzőkönyvet.

A jövő évi árucseré 20 százalékkal lesz magasabb az 1971. évi jegyzőkönyvben előírányozott forgalomnál. Magyarországról a többi között szerszámgepeket, erős- és gyengeáramú ipari termékeket, műszereket, híradástechnikai cikkek, járműveket, vegyi anyagokat, alumíniumárut, pamutszövetet, gyógyszert és különféle fogyasztási cikkek szállít Bulgáriának. A magyar cikkek ellenében Bulgária egyebek között anyagmozgatási berendezéseket, szerszámgepeket, építő-, útfelújító- és mezőgazdasági gépeket, tehergépjárműveket, vegyi anyagot, gyógyszert, dohányt és konzervet szállít. Különösen előnyös és jelentős a két ország közötti termékcseré.

A jegyzőkönyv aláírása után Ivan Ivanov külkereskedelmi miniszter-helyettes nyilatkozatában elmondta, hogy az áruszállítások volumene és struktúrája is megalapozott, állandó fejlődést mutat. A közeljövőben további szakosításra és kooperációra nyílik lehetőség a két ország gépiparában,

vegyparában, gyógyszeriparában és könnyűiparában. Ez a gazdasági együttműködés természetesen hozzájárul a külkereskedelmi kapcsolatok fejlesztéséhez is. Így az áruforgalom növelésében újabb lehetőségeket nyújthat a két ország kohászata, vegyipara, gyógyszeripara.

Értesülések a jen felértékeléséről

Máris hallgatóságos egyetértés alakult ki Nyugat-Európával a valutaparitás módosítását illetően — állítják tokiói pénzügyi források.

A japán minisztertanács ma dönt arról, hogy az általános paritás-rendezés keretében milyen irányelveket kövessen a jen felértékelésénél. Fukuda külügyminiszter korábban kifejtette, hogy a jen felértékelésének mértékét alapvetően az dönti el, mennyire értékel le a dollár Washington.

A monetáris válságból való kibontakozás szempontjából is jelentősnek tekinthető az a bejelentés, hogy Nixon és Heath december 20-án csúcstalálkozót tart. A megbeszélésen — híryügnökségi jelentések szerint — a kelet-nyugati kapcsolatokkal összefüggő problémákat is áttekintik. (Reuter)

Rekord deficit az USA kereskedelmi mérlegében

Az Egyesült Államok októberben 821,4 millió dollárral importált többet, mint amennyit exportált, jelentette be a washingtoni kereskedelmi minisztérium pénteken. Ilyen arányú kereskedelmi deficitre az 1930-as évek óta nem volt példa. Szeptemberhez képest az árucseré-forgalom visszaesett, de míg az import 17, az export 40 százalékkal.

A kereskedelmi mérleg nagyarányú rosszabbodásával kapcsolatosan Passer kereskedelmi miniszterhelyettes sietett megállapítani, hogy az adatok „nem tükrözik a gazdaságban ténylegesen végbemenő folyamatokat. A kikötőmunkások sztrájkja jelentősen befolyásolta az utóbbi hónapok áruszállításait”. (Reuter)

NAPRÓL NAPRA

- ◆ AZ ÉLETSZÍNVONAL EMELÉSÉRE HOZOTT SZOVJET INTÉZKEDÉSEKET ismerteti és kommentálja tudósítónk a Szovjetunió Legfelső Tanácsának tegnap véget ért ülészakával kapcsolatban. Felhívja a figyelmet arra, hogy a könnyűipar ágazatainak termelése az 1970-es 76,5 milliárd rubelről, 112 milliárd rubelre emelkedik 1975 végére.
- ◆ SCHEEL NYUGATNÉMET KÜLÜGYMINISZTER ÉS STANS AMERIKAI KERESKEDELMELMI MINISZTER moszkvai tanácskozásai — az eddigi jelek szerint — jó ütemben haladnak. A Stansszal folytatott tárgyalások kiterjednek a Szovjetunióval szemben érvényesített hátrányos megkülönböztetések felszámolására is.
- ◆ STRUKTURÁLIS REFORMOK SZÜKSÉGESEK a török gazdaság fellendítéséhez, az ország vezetőinek megosztottsága azonban akadályozza átfogó gazdaságpolitika kidolgozását. Az Erim-kormány ugyan felmutat bizonyos gazdasági sikereket: így a fizetési mérleg javult, a GNP növekedési üteme gyorsult, de a költségvetési deficit nem szűnt meg és a fejlődés motorja nem az ipar, hanem a mezőgazdaság.
- ◆ AZ EGK ÉS A SZOCIALISTA ORSZÁGOK KAPCSOLATAIVAL foglalkozik a Világsajtóból című rovatunkban idézett szemelvény. A cikk szerint Schumann francia külügyminiszter kifejtette: a közös piaci preferenciákat nem az ország politikai rendszerére tekintettel ítélik meg. A cikkirő ezután a francia-román gazdasági kapcsolatok fejlődését elemzi.
- ◆ ÉLELMISZERKIVITELÜNK A MŰLT ÉVBEN majdnem kétszerese volt a behozatalnak. Az import döntő része növényi termékekből állt. Növekedett az élelmiszeripari termékek részesedése. Kivitelünkben kedvezőtlen a mezőgazdasági termékek és élő állatok növekvő részesedése, valamint az élelmiszeripari termékek hányadának csökkenése.
- ◆ VILÁGSZERTE GONDOKKAL KÜZD AZ ACÉLIPAR. Az iparág már többször került recesszióba, de olyan méretű visszaesés, mint a mostani, a második világháború óta nem fordult elő.

BEFEJEZŐDÖTT A LEGFELSŐ TANÁCS ÜLÉSE

Moszkvai tudósítónktól:

Pénteken Moszkvában befejezte ülését a Legfelső Tanács. A többi között elfogadták a kilencedik ötéves tervet, amely az ipari termelés növekedését 1975-re 550 milliárd rubelre tervezi. 1965-ben a Szovjetunió ipari termelése 240 milliárd rubel volt, tehát tíz év alatt kétszerese lesz a növekedés.

A Legfelső Tanács ülésén az életszínvonal emelésével kapcsolatban több intézkedést is hoztak. Ehhez kapcsolódik, hogy a szovjet könnyűipar és a háztartási cikkek gyártó iparágak termelése az 1970. évi 76,5 milliárd rubelről 1975 végére 112 milliárd rubelre emelkedik. Ugyancsak nő a bútorgyártás is, mintegy 70 százalékkal. Az élelmiszeripar 1975-re 1970-hez viszonyítva, 40 százalékkal több terméket ad a lakosságnak.

A Szovjetunió első ötéves tervében az A-szektor növekedési üteme több mint kétszerese volt a B-szektornak. 1961—1965 között már 50 százalékra, 1966—1970 között pedig már mindössze 4 százalékra szűrozdött össze a két szektor közötti eltérő növekedési ütem. Az utolsó három évben a B-szektor növekedése először a Szovjetunió gazdasági történetében meghaladta az A-szektorét. Most pedig 6,4 százalékos ütemkülönbséggel számolnak 1971—1975 között a B-szektor javára. Vagyis lényegében itt arról van szó, hogy tovább javultak a feltételek a fogyasztási cikkek-termelés fejlesztésére és e terület is felzárkózik a nehézipar mellé. Egyébként Koszgin miniszterelnök beszédében is aláhúzta, hogy a következő években jelentős mértékben kívánják a B-szektor termelését növelni.

Értesülések Scheel és Stans tárgyalásairól

A híryügnökség jelentései szerint kedvező mederben folynak a tárgyalások a két moszkvai vendéggel: Scheel nyugatnémet külügyminiszterrel és Stans amerikai kereskedelmi miniszterrel. Scheel ismét sikra szállt az európai biztonsági konferencia összehívásáért, amelynek — úgy mond — az is feladata, hogy megvitassa a kereskedelem, a tudományos-műszaki együttműködés megkönnyítésének problémáit. Stans kijelentette: lehetséges, hogy Washington megszünt minden jelentősebb exportkorlátozó intézkedést a Szovjetunióval szemben.

Scheel nyugatnémet külügyminiszter tegnap Leningrádba látogatott, ahonnan visszatérve folytatja majd megbeszéléseit Gromiko szovjet külügyminiszterrel. Scheel közölte, hogy a szovjet-nyugatnémet egyezmény ratifikálásával összefüggő kérdések mellett tanácskoznak majd a gazdasági és technikai-tudományos együttműködésről is.

Az Izvesztjija közli Scheel nyilatkozatát. Elkövetkezett az a pillanat — mondotta Scheel — amikor minden érdekelt kormányt fentolóra kell vennie, hogy milyen úton lehet elkerülni a háború utáni konfrontáció megismétlődésének veszélyét, valamint azt, hogy napjainkban milyen célt szolgáljon a biztonság és az együttműködés kérdéseivel foglalkozó tanácskozás. E konferenciának az is feladata, hogy megvitassa a kereskedelem, a tudományos-műszaki együttműködés, a kulturális csere fejlesztésének és az emberek közti kapcsolatok megkönnyítésének problémáit — jelentette ki Scheel. — A nyugatnémet külügyminiszter hangsúlyozta, hogy a Szovjetunió és az NSZK a népgazdaság számos területén és a tudományos-műszaki vívmányok vonatkozásában kiégésztheti egymást. Az ezzel kapcsolatos lehetőségeket megmutatta az az 1970-ben kötött egyezmény, amelynek keretében a Szovjetunió nyugatnémet csővezetékért földgázt szállít. Számos olyan nagy szovjet beruházás valósul meg, amelynek kivitelezésében szívesen közreműködne a nyugatnémet vállalatok — ismerteti a TASZSZ híryügnökség a nyilatkozatot.

A Szovjetunió másik nevezetes vendége, Stans amerikai kereskedelmi miniszter tegnap Bakuba, az olajban gazdag Azerbajdzsán fővárosába érkezett. Baku megtekintése után a szovjet fővárosba tér vissza, hogy folytassa megbeszéléseit.

Moszkvából való távozása előtt kijelentette: lehetséges, hogy Washington megszünt minden jelentősebb exportkorlátozó intézkedést a Szovjetunióval szemben. „Úgy véljük, viszonylag rövid idő alatt elhárul minden jelentősebb kereskedelmi akadály a két ország között” — jelentette az MTI.

Tájékozott források szerint — értesül a Reuter moszkvai tudósítója — Stans és vendég látói lehetségesnek tartják a kölcsönös kereskedelem évi 2 milliárd dollárra (a jelenlegi mintegy tízszeresére történő) felfuttatását. A kereskedelem normalizálása érdekében nyilvánvalóan döntő jelentősége van annak, hogy az Egyesült Államok a Szovjetunió számára is biztosítsa a leg-

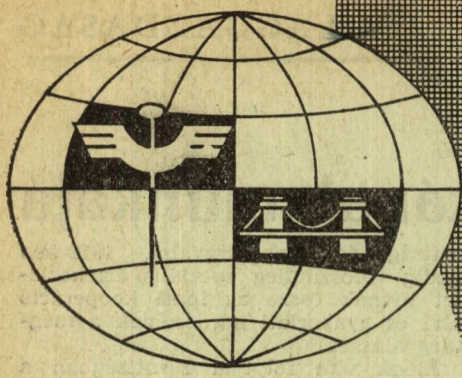
nagyobb kedvezmény elvét. Stans erre nézve felhívta a figyelmet arra — véli tudni a Reuter munkatársa —, hogy ehhez a Kongresszus hozzájárulása is kell. Stans egyszer s mind közölte tárgyalópartnereivel — folytatódik a tudósítás —, hogy az Egyesült Államok mind a legnagyobb kedvezmény elvének biztosításában, mind a hitelvek vonatkozásában kölcsönösségre tart igényt. Stans azt is kívánatosnak mon- dotta, hogy az amerikai üzletemberek megfelelő munkalehetőségekkel rendelkezzenek a Szovjetunióban.

Amerikai forrásból származó értesülések szerint szovjet részről érdeklődést mutatnak amerikai szerszámgepek, fogyasztási cikkek, mezőgazdasági termékek és számítógép-alkatrészek vásárlása iránt. Az amerikaiak által elképzelt vásárlási listán földgáz és olaj, cellulóz, papír és ritka fémek szerepelnek. De az amerikai üzletemberek mindenképpen a kelet-szibériai feltáratlan gazdag rézövezet érdekli.

Stans tájékozódó körúrtját egy második amerikai küldöttség követi majd, amely nagyobb részletességgel vitatja meg az együttműködési és üzleti terveket — fejeződik be a Reuter tudósítójának jelentése.

Magyar-osztrák kereskedelem

Szakértői tárgyalások sorozata után szombaton Budapestre érkezik Stari-bacher osztrák kereskedelemügyi miniszter, s egyebek közt megbeszéléseket folytat dr. Biró József magyar külkereskedelmi miniszterrel a két ország közötti új kereskedelmi megállapodásról — jelenti az APA. Noha a két ország közötti érvényben levő kereskedelmi szerződés 1972. december 31-én jár le, magyar részről indítványozták, hogy már a következő év januárjában új megállapodás lépjen érvénybe. Az eddigi szakértői tárgyalásokon azonban csak a korábbi megállapodás némi kiegészítését javasolták a kontingentálás terén. Ausztria a Lengyelországgal kötött legújabb megállapodás mintájára a kontingens megszüntetése mellett van, amely megfelel a liberalizálás elvének és a GATT előírásoknak. A két miniszter tárgyalásai során — mint arról értesült az APA az osztrák kereskedelmi miniszterrel — a kooperáció kérdésével külön is foglalkozni. A kétoldalú együttműködésnek ez a formája eddig bevált és magyar részről a kooperáció kiterjesztésére törekednek. Az osztrák cégek is növekvő érdeklődést tanúsítanak az ilyen természetű együttműködés iránt.

W E F

NAPRÓL NAPRA

VILÁGGAZDASÁG

1971. APRILIS 29., CSUTORTOK

III. ÉVFOLYAM, 82. (577.) SZÁM

U Thant beszéde az EGB ülésén

Tudósnoktól:
Az Európai Gazdasági Bizottság 26. ülésének plenáris ülésén szerdán felszólalt U Thant, az ENSZ főtitkára. Méltatta azt a nagy előrehaladást, amely Európában az elmúlt évtizedben végbement. Ebben — hangsúlyozta — igen nagy szerepe van a bizottság erőfeszítéseinek is. Az EGB tapasztalatai jó példát nyújtanak arra, hogyan lehet regionális kooperációt szervezni olyan földrészen, amelyen ma is nagy különbségek választják el egymástól az egyes országokat. Az európai kormányok gazdasági kérdésekben tudtak közös alapot találni egymás kölcsönös megértéséhez és néhány esetben közös erőfeszítésekkel sikerült egyes problémákat eredményesen megoldani.

Az Európai Gazdasági Bizottság a már régebben kitűzött feladatok mellett eredményesen tudott megbirkózni az újonnan felmerült problémákkal is, többek között a tudományos-műszaki együttműködés, a környezetfejlesztés, a hosszú távú gazdasági irányzatok kérdéseivel.

Hogyan dolgozhat eredményesebben a jövő érdekében az EGB — tette fel a kérdést U Thant. Remélhető, hogy a politikai helyzet enyhülése folytatódik és hamarosan megvalósulhat a világszervezet fő célkitűzése, az ENSZ egységessége. Ebben az esetben a politikai vélemények különbözősége ellenére lehetségessé válik, hogy az európai kormányok megkezdjék az alapvető problémák összehangolását. Meg lehet majd oldani az energiát és szállítási infrastruktúra kérdéseit, a még rendszerebb tudományos-műszaki együttműködés problémáit, közös erőfeszítésekkel javítani lehet az életfeltételeket és a környezetet.

Az ENSZ főtitkára hangsúlyozta,

hogy Európán belül mind a KGST, mind a Közös Piac komolyan megbizonyította, hogy igen hasznos a tagjainak. Az Európai Gazdasági Bizottságnak az egyetlen európai fórumnak, a teljes liberalizálás és gazdasági kooperáció megvalósulásáért kell küzdenie a jövőben is. Ki gondolhatta volna néhány évvel ezelőtt — mondotta U Thant —, hogy az egyes országok között amelyek nemcsak földrajzi, hanem kulturális és anyagi szempontból is igen távol álltak egymástól, ilyen gyorsan fejlődik a gazdasági együttműködés.

Az Európai Gazdasági Bizottság eddig is nagy szerepet töltött be a fejlődő országok tudományos-műszaki ismereteinek gyarapításában. E munkáját a jövőben intenzíven folytatni kell. Arra kell törekedni — hangzott —, hogy a következő korosztályok ne válhassanak bennünket azzal: megjavíthatatlan gazdasági feltételeket hagytunk nekik hátra, mert nem láttunk megfelelően előre a jövőbe.

A nyugatnémetek és a kámai autógyár

A nyugatnémet Klöckner Humboldt-Deutz tehergépkocsigyártó cég képviselői jelenleg Moszkvában tárgyalnak a Szovjetunióval való esetleges kooperációról — jelenti nyugatnémet forrásokra hivatkozva a *Reuter*. A delegációt *Sonne*, a cég vezérigazgatója vezeti. A szovjet tárgyaló küldöttség élén *Tarasov* gépkocsipari miniszter áll. A most folyó megbeszélések eredményével kapcsolatban még csak jóslásokba sem bocsátkoznak. Tudott dolog, hogy a Klöckner Humboldt-Deutz érdekelt a Káma folyó mellett tervezett szovjet óriás teherautóüzem megépítésében, de éppen a napokban került nyilvánosságra, hogy a Szovjetunió elhatározta: maga állítja fel ezt az üzemet és a külföldi cégeknek csak licenct és gépeket vásárol.

Nem ismeretes az sem, hogy ilyen körülmények között a jelenlegi tárgyalásokon esik-e szó egyáltalán a Káma menti teherautógyárról. Előzőleg egy másik nyugatnémet cég, a Daimler-Benz folytatott több ízben is megbeszéléseket illetékes szovjet tisztviselőkkel erről a kérdéstről. (*Reuter*)

A BUNDESBANK BESZÜNTETTE A DOLLÁR TÁMOGATÁSÁT

A nyugati devizapiacokon a dollár hanyatlását előidéző nyomás a közeljövőben komoly formában aligha ismétlődik meg — idézi a *Reuter* tudósítója az Amerikai Bankárszövetség Boca Ratonban tartott nemzetközi értekezletének résztvevőit. Ezt a véleményt arra alapítják, hogy az amerikai bankok lelassították a külföldi leányvállalataik felvett Eurodollár-kölcsönök törlesztését, és hogy az amerikai pénzügyminisztérium kétségtelenül újabb

Eurodollár-kölcsön kibocsátásával lépne közbe, ha a dollárkiáramlásnak ez a formája nagyobb méreteket öltene.

A nyugat-európai devizapiacok szerdai fejleményei mintha rácafolnának a Boca Ratonban hangzottot véleményekre. A nyugatnémet jegybank bejelentette, hogy azonnali hatállyal megszünteti a dollár árfolyamának szubvencionálását célzó vásárlásokat, amelyek az előző napokban — mint jelentették — háromnapos határidőre eszközölték. Igaz, hogy a bank ezt a piaci helyzet lecsillapodásával indokolta, és közleményében hangsúlyozta: a pillanatnyi helyzetben nem látszik szükségnek a dollár támogatása, de a devizapiacokon mégis nagy izgalmat keltett a bejelentés, és a dollár újabb hirtelen gyengülésére vezetett. Londonban a dollár jegyzése 3,6303—3,6308 márkára esett a reggeli 3,6348—3,6353 márkáról.

Devizapiaci körökben tamaskodva fogadták a Bundesbanknak azt az állítást, hogy már nem tartja szükségesnek a piaci intervenciót a dollár javára. Valószínűbbnek tartják, hogy a bank már túl sok dollárt vásárolt, és ezért szüntette be a támogatást. Tájékozott frankfurti körök szerint a Bundesbank még szerdán is, a támogatás megszüntetésének bejelentéséig, 250 millió dollárt vásárolt fel és április 6-áig, amikor ez a támogatási művelet megkezdődött, összesen 2400 millió dollárt kötött le háromnapos határidőre.

A hónapok óta viszonylag csendes szabad aranypiacra is újabb mozgás indult meg szerdán. Arra a hírre, hogy a francia pénzügyminiszter ismét fölvetette a hivatalos aranyár emelésének gondolatát, élénk aranyvásárlás indult meg, elsősorban Párizsban. Ez azonban hamarosan átterjedt Londonra és Zürichre is. Londonban a szabadpiaci jegyzés a nap folyamán unciánként 27,5 centtel, 39,225 dollárra emelkedett. Hasonló mértékben szilárdult az arany dollárjegyzése Zürichben is. Párizsban, ahol mindig valamivel magasabb aranyárát jegyznek, szerdán délután 39,53 dollárra emelkedett a jegyzés az előző napi 39,37 dollárról. Az 1 kilogrammos aranyrúd ára 25 frankkal, 7015 frankra ment föl.

Nem segítette a dollár devizapiaci irányzatának alakulását a Nemzetközi Valuta Alap bejelentése sem, amely szerint feltölti devizakészleteit és aranyért japán jent, nyugatnémet márkát, holland forintot, kanadai dollárt, belga frankot és különféle más valutát vásárol, összesen 264,3 millió dollár értékben. Egyes országok arany helyett speciális lehvívási jogok formájában kérték az Alap rendelkezésére bocsátott valuták ellenértékét. Ez az összeg 55,7 millió dollárnak felelt meg. Az Alap tehát összesen 320 millió dollár értékű valutát szerzett be. A tranzakcióban részt vevő 14 ország közül három választotta a papíraranyat, de az Alap nem volt hajlandó közölni, hogy melyek ezek az országok.

- ◆ A KÜLKERESKEDELEM TELJES LIBERALIZÁLÁSÁÉRT, a nemzetközi gazdasági együttműködés megvalósításáért kell küzdeni, — ebben foglalta össze az ENSZ főtitkára a világszervezet Európai Gazdasági Bizottságának egyik legfontosabb feladatát. U Thant az EGB genfi ülészakán szólalt fel. Erről az ülészakáról tudósítónk a 2. oldalon közölt írásában elmondja, hogy az ipari kooperáció, a gépipar kérdései és az európai energiahelyzet problémái szerepeltek a vitában, nagyobb súllyal, mint az előző években.
- ◆ A DOLLÁR ÚJABB GYENGÜLÉSÉRE VEZETETT tegnap a nyugatnémet jegybank bejelentése, hogy megszünteti az amerikai valuta támogatására irányuló piaci intervenciót. Az arany szabad piacán a jegyzések hirtelen emelkedését az a hír okozta, hogy a francia pénzügyminiszter a hivatalos aranyár emelésének gondolatát vetette fel.
- ◆ AZ ARANY MONETÁRIS SZEREPÉNEK már hosszabb ideje észlelhető fokozatos csökkenése az utóbbi időben erősen meggyorsult. Cikünk elemzi azokat a változásokat, amelyek a tőkésországok valutatartalékainak összetételében tavaly végbementek, különös tekintettel arra, hogy az arany részesedése — ezúttal először — ötven százalék alá esett.
- ◆ A NIXON-KORMÁNY LÉPÉSÉRŐL-LÉPÉSRE TÁVOLODOK eredeti politikájától, hogy nem kíván közvetlenül beavatkozni a bérék és árak alakulásába. Burns, a központi jegybankrendszer vezetője az árak és bérék közvetlen befolyásolására hivatott felügyeleti szerv felállítását javasolta. Az állami beavatkozás támogatói azzal érvelnek, hogy az árakat ma nem az átlagon felüli kereslet, hanem a költségek növekedése emeli — írja a Sajtószemle rovatunkban közölt cikk.
- ◆ AZ IKARUS A SZERZŐDÉST NEM TELJESÍTŐ VÁLLALATOK között szerepel az év végi statisztikákban, noha az előírt szállítási határidőket követő első hónapban a vállalat mindig eleget tett kötelezettségeinek. A határidőcsúszások felszámolása és a vállalat perspektívus terveinek megvalósítása döntően a kooperáló cégektől függ. Szinte mindennapos eset, hogy a kért alkatrészek késik. Írásunk szerint veszélyeztetni az autóbuszprogram megvalósítását a vállalati beruházások elhúzóódása is.

AZ INFLÁCIÓ VESZÉLYEZTETHETI A VALUTAUNIÓT

A hat közös piaci ország ipari termelése idén 4—4,5 százalékkal közötti ütemben nő — írja az EKG bizottságának negyedévi konjunktúra-jelentése. A bruttó nemzeti termék reálértékben mintegy 4,5 százalékkal lesz magasabb a tavalyinál. A belső kereslet továbbra is dinamikus marad, a fogyasztói kiadások erőteljesen nőni fognak — mondja a bizottság. Az áremelkedések mértéke bizonytalan, de valószínű, hogy a tavalyi 5 százalékos drágulást idén erősebb infláció követi.

A gazdasági és valutaunió megalakítását előirányzó határozat óta nyilvánosságra került első konjunktúra-jelentés a konjunktúrapolitika elsőrendű fontosságú feladatának a költségek és árak stabilizálását tekint. A dokumentum megállapítja, hogy az inflációs tendencia erősödése a gazdasági és valutaunió megvalósulását is kérdésessé teheti. A hat kormányknak különösen elővigyázatos költségvetési politikát kell folytatnia, mert a nemzetközi pénzpiac mutatókhoz legújabb fejlemények — így a dollárbeáramlás és a kamatok mozgása — tovább korlátozza az EKG-országok pénz- és hitelpolitikájának lehetőségeit.

A jelentésben a brüsszeli bizottság felszólítja mind a munkaadókat, mind a munkavállalókat, hogy támogassák az „illetékes hatóságok” konjunktúrapolitikáját. Megfelelő ár- és költségstabilitás hiányában a kormányok által elfogadott középtávú gazdaságpolitikai program is kérdésessé válik — mondja a dokumentum. Stabilizáció nélkül a reáljüvedelmek növekedése, a munka-

helyek biztonsága és maga a gazdasági fejlődés is veszélyeztetve van.

A folyó év első három hónapjára az állandó bér- és áremelkedés volt jellemző a közös piaci országokban. A jelentés készítői szerint azonban az év későbbi szakaszában a bérék és fizetések növekedési üteme valószínűleg mérséklődik és alacsonyabb lesz, mint az elmúlt 15 hónapban volt. A közösség országainak a kívülálló államokba irányuló exporteladásai alig emelkedtek 1971 első negyedében. Ez a dokumentum főleg a legfontosabb felvevő piacok — az EFTA-országok, Spanyolország, Japán és a szocialista államok — „gyenge gazdasági fejlődésének” tulajdonítja.

A beruházási tevékenység visszaesett és a kiugró szektorokban, így az építkezéseknél, a fejlődés lassabb, mint 1970-ben volt. Mind a hat országban emelkednek az állami építkezési kiadások, Franciaországban és Hollandiában pedig a magánépítkezések fellendülése is számíthat. Ebben a vonatkozásban Olaszország kivétel, itt a magánépítkezési tevékenység lassulásáról várják a lanyluló keresletnek a reflexiót. Összességében — mondja a jelentés — a belső fogyasztás erőteljes emelkedése továbbra is növelni fogja a béréket, a termelést és a foglalkoztatást. Ennek ellenére a gazdasági növekedésnek az utóbbi hónapokban mutatkozó lassulása, valamint az erős bér- és áremelkedés rontotta a közösség országainak versenyképességét. Ez a gyengébb exporteredmények is alátámasztják. (*Reuter, DPA*)

Kedvezőtlen jóslat a holland választások előestéjén

Tegnap járultak urnához Hollandia lakosai, hogy eldöntsék, kik irányítják az országot a következő négy évben. A választásokon 28 kisebb-nagyobb párt indult, de a szavazók számára választási lehetőséget tulajdonképpen nem nyújtottak. Legalábbis a gazdaságpolitikát illetően. Valamennyi vezető párt programjában az első helyre a kormánykiadások növelését vette. Ami választások esetében eléggé ritka, a programban nyíltan kifejtették: ha a gazdasági ütem növekedését előre akarják lendíteni, méghozzá az infláció megfékezésére is törekedve, a munkásoknak azzal kell számolni, hogy vásárlóerejük reálértékben nem növekedhet nagyobb ütemben évi 2—2,5 százaléknál. A pártok ezenkívül a nyugdíjak emelését, a lakásépítkezést meggyorsítását, a környezetvédelmet, másrészt az adóterhek emelését is felvetették programjaik közé.

Nem esett viszont szó a választási kampány során arról, hogyan lehetne kilábalni a mostani recessziós jeleket felmutató helyzetből. Kedden, egy nappal a választások előtt, igen kedvezőtlen képet festett a következő hónapokról *Zijlstra*, a holland központi bank elnöke. Elmondotta, hogy a holland gazdasági ciklikus recesszió elé néz. Ha a gazdasági tevékenység nem élénkül fel, az üzleti kiadások tovább csökkennek, s ezzel a profitok is kisebbek lesznek, tartós recessziós állapot köszönhet Hollandiára. A bank elnöke hozzátette, hogy a bérék emelkedése az idén valószínűleg meghaladja az előirányzott 12 százalékot, s a fogyasztói árak esetében sem valószínű, hogy be tudják tartani a 6,5 százalékos szintet, amely már úgyszólván 21 százalékkal magasabb a tavalyi emelkedésnél. A beruházások növekedési üteme lassul: az 1970. évi 12 százalékról 7 százalékra.

Hollandia gazdasága már tavaly nehézségekkel küzdött. Rohamosan emelkedtek a költségek s ennek megfelelően fokozatosan csökkent a jövedelmezőség. Az év végén erről közzétett adatok már sejteni engedték, hogy az ország konjunktúrális helyzetében a hosszantartó fellendülés után hamarosan romlás várható. Nem volt egyensúlyban a kereslet és a kínálat sem. *Brouwers*, a holland gazdasági minisz-

térium egyik vezető tisztviselője már januárban recessziós veszélyről írt cikket. Ebben kifejtette, hogy a költségek és a jövedelmek közötti feszültségtől függ, mikor áll be törés a holland konjunktúrában. Véleménye szerint erre az idén kerül sor.

A legnagyobb veszélyt Hollandia gazdaságának az infláció jelenti. Az előző évekre jellemző 2—3 százalékos inflációs ráta megduplázódott. A kormány 1970. utolsó hónapjában meghozta első infláció-fékezési intézkedéseit. Az árak emeléséhez hivatalos jóváhagyás szükséges, s csak olyan költségvetési tényezőket szabad áremelési alapként felhasználni, mint például magasabb nyersanyagárak. A másik intézkedés a bérék emelkedését korlátozta. 1971 első felében csak négy százalékos növekedést engedélyez. Július elsejével, a határidő lejártával azonban berobbanás törhet ki. Ezt szinte minden gazdasági elemzés biztosra veszi. A szakszervezetek már most 10—12 százalékos béremelési követelést harangoztak be. S júliusban már az áremelési korlátozás is hatályát veszti. Hogyan próbálja a kormány a gazdasági növekedés ütemét fenntartani, az inflációt megfékezni s ugyanakkor a reáljüvedelem emelkedését biztosítani — megbízható és kivitelezhető javaslatokat erre egyik párt gazdasági programja sem tartalmaz.

V. A.

Magyar-osztrák megállapodások

Szerdán Budapesten a Külkereskedelmi Minisztériumban parafálták az április 19. és 28. között folytatott magyar-osztrák árucseré-forgalmi vegyes bizottsági tárgyalások jegyzőkönyvét, amely 1971-re szabályozza a két ország kölcsönös áruforgalmát. A jegyzőkönyv aláírására a közeljövőben kerül sor Budapesten.

Ugyancsak tegnap *dr. Terpitko András*, a vám- és pénzügyorség országos parancsnoka és *dr. Walter Wodak*, az osztrák külügyminisztérium főtitkára Bécsben aláírta a közös vám- és ütle-
vékezelési egyezmény végrehajtásáról szóló megállapodást. (*MTI*)

ÚJ ZÉLAND, KANADA ÉS AUSZTRÁLIA Aggodalmak a brit csatlakozás miatt

A brit nemzetközösségi országok aggodalommal tekintenek Nagy-Britannia esetleges közös piaci tagságának következményeire.

Holyoake új-zélandi miniszterelnök április 26-án Párizsban *Pompidou* elnökkel, *Schumann* külügyminiszterrel és *Cointat* mezőgazdasági miniszterrel találkozott és a francia államférfiakkal engedményeket igyekezett elérni a brit csatlakozás esetére. A megbeszéléseken elsősorban a tejtermékek Nagy-Britannia felé irányuló exportjéről volt szó. Új-Zélandot igen érzékenyen érintheti a tejtermékek és a húsfélék exportjának esetleges csökkenése, mivel e termékek az ország összexportjának 25 százalékát adják. Külön szó volt a Nagy-Britannia felé irányuló vajexportról. Párizs azt szeretné, ha az angliai csatlakozást követő öt éves átmeneti periódus után Nagy-Britannia megszüntetné az új-zélandi vaj importját. Új-Zéland ezen időszak alatt is fenn szeretné tartani vajexportjának jelenlegi szintjét. *Holyoake* a megbeszélésekről kijelentette, hogy igyekezett behatóan megismertetni Párizst Új-Zéland álláspontjával és meggyőződését fejezte ki, hogy Franciaország hajlandó lesz bizonyos engedményekre.

Jean-Luc Pepin kanadai kereskedelmi miniszter az ottawai parlamentben nyugat-németországi látogatásáról tett jelentést. A többi között elmondta, hogy megbeszélései során kifejtette, hogy a brüsszeli csatlakozási tárgyalásokon nem mindig veszik figyelembe, hogy Kanada, Nagy-Britannia és a Közös Piac közötti érdekek között is áll fenn, különösen bizonyos termelési ágakban.

Ausztrália, amely exportját az utóbbi időben más országok felé igyekezett orientálni, viszonylag nyugodtabban várhatja a brit csatlakozást. — Ez tűnik ki a National Bank of Australasia április 27-én kiadott jelentéséből. Ausztrália kereskedelmi forgalmában jelentősen csökkent Nagy-

Britannia részesedése. Míg 1959—1960-ban az ausztráliai export 26 százaléka Nagy-Britanniába irányult, 1969—70-ben már csak 12 százaléka. Ugyanakkor tavaly az ausztráliai exportnak majdnem 25 százalékát Japán vette fel. Az Anglia felé irányuló export struktúrája is előnyösen változott mivel a hagyományos mezőgazdasági termékek részesedése a tíz évtől előtti 79 százalékról lecsökkent 2 százalékra. Brit csatlakozás esetén Ausztráliában a mezőgazdasági termékek, különösen a vaj és egyéb tejtermékek exportjának csökkenése okozna gondokat, — mondja a bank jelentése. (*Reuter*)

A román—amerikai kapcsolatok

Az amerikai kereskedelmi minisztérium feloldotta több mint 100 román árucikk importjának korlátozását. A döntést hivatalosan *Stans*, az Egyesült Államok külkereskedelmi minisztere közölte *Ceausescu* elnökkel kedden, bukaresti látogatásának második napján. A miniszter, aki Athénből repült a román fővárosba, már látogatást tett *Ceausescu*-nál, megbeszéléseket folytatott *Ion Patan* miniszterelnök-helyettesével, *Manescuval*, a gazdasági tanács elnökével és *Burtica* külkereskedelmi miniszterrel is. Valamennyi találkozáson szó esett a gazdasági együttműködés kölcsönösen előnyös fejlesztéséről, a műszaki-tudományos együttműködés bővítésének lehetőségeiről.

Az amerikai miniszter látogatása egyik megnyilvánulása annak az érdeklődésnek, amelyet az Egyesült Államokban az új román külkereskedelmi törvény ébresztett. A román parlamentnek ez év elején hozott határozata megszabja, hogy milyen arányban lehetnek tulajdonosai a külföldi cégek a közösen épített gazdasági létesítményeknek és milyen feltételek között jöhet létre kooperáció. (*Reuter, MTI*)

AZ ARANY ÉS A MONETÁRIS TARTALÉKOK

A napokban — a VILÁGGAZDASÁG hírt adott róla — hivatalos közlemény jelent meg a tőkésországok együttes monetáris készleteiben 1970-ben végbement változásokról. Az érdeklődést különösen az kellette fel, hogy a tartalékokban az arany részesedési hányada az előző évi 50 százalékról 40 százalékra csökkent.

Az arany részesedésének ilyen nagymértvű csökkenése a nemzetközi pénzügyekkel foglalkozó szakértőknek alig lehetett meglepetés, hiszen nyilvánvaló volt, hogy az USA 1970. évi fizetési mérlegének 11 milliárd dollár körüli hiánya tetemesen növelte a kívül álló országok monetáris készletét. Ugyanakkor az aranytartalékok abszolút összege is alig nöhetett, hiszen a tőkés világ évente 1,5 milliárd dollárra tehető, frissen termelt aranyának nagy része a Valuta Alaphoz vagy a szabad piacra kerül. Ezenkívül 1970-ben a tőkésországoknak 1,9 milliárd dollár aranyat kellett befizetniük a Nemzetközi Valuta Alap kvótaemelésével kapcsolatban.

Ily módon azt is figyelembe kell venni, hogy a tőkésországok aranykészletének csökkenését nagyjából-egészéből ellensúlyozta a Valuta Alap aranytartalékának 2,3 milliárd dollárral 4,2 milliárd dollárra gyarapodása. A tagállamoknak a Nemzetközi Va-

	1937	1950	1969	1970
Arany	25,3	33,8	39,2	36,9
Deviza	2,4	13,2	31,8	44,0
Tartalékpozíció a Valuta Alapnál	—	1,7	6,7	7,8
SDR	—	—	—	3,0
Összesen:	27,7	48,7	77,7	91,7

luta Alapnál levő aranyban befizetett kvótaráse az illető ország által általában bármikor, minden korlátozás nélkül igénybe vehető. Így tehát 1,9 milliárd dolláros értékű arany valójában nem veszett el a hivatalos készletekből, csupán máshol (a Valuta Alapnál) jelenkezik és kifejezésre jut a Valuta Alapnál elfoglalt úgynevezett tartalékpozíció (aranybefizetés + az Alapnak nyújtott hitel — az Alaptól felvett kölcsön) növekedésében. Az utóbbi és az országok együttes aranykészletének csökkenéséből származó különbözet oka az, hogy több ország hitel felvételét követően a Nemzetközi Valuta Alapnál automatikusan felvehető összeg kisebb, mint az eredeti aranybefizetés, vagy ez a lehetőség teljesen ki is merült.

A legújabb közzétett monetáris adatok mégis érdekesek. Bár az arany monetáris szerepének csökkenése már hosszú ideje észlelhető, kétségtelen, hogy ez a folyamat most erősen meggyorsult. Az 1970. évi monetáris készletek publikálása éppen ezért jó alkalmat jelent arra, hogy pillantást vessünk a készletek összetételének alakulásának hosszabb távon megfigyelhető ismérveire.

A tőkésországok együttes monetáris készlete (milliárd dollárban):

	1937	1950	1969	1970
Arany	25,3	33,8	39,2	36,9
Deviza	2,4	13,2	31,8	44,0
Tartalékpozíció a Valuta Alapnál	—	1,7	6,7	7,8
SDR	—	—	—	3,0
Összesen:	27,7	48,7	77,7	91,7

A táblázatra tekintve feltűnik, hogy a háború előtti időszakban szemben, amikor is a monetáris tartalékok csupán két összetevőből, az aranyból és a konvertibilis devizából állottak, az 1950. évi adat már új elemet tartalmaz: a Valuta Alapnál levő tartalékpozíciót. Ez a tartalékeszköz az Alap működésének kezdete, 1947 óta fennáll, de az

	1937	1950	1969	1970
Arany	91,30	69,9	50,4	40,2
Deviza	9,7	26,9	40,8	48,3
Tartalékpozíció a Valuta Alapnál	—	3,2	8,8	8,5
SDR	—	—	—	3,0
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0

A táblázat kétségtelenül legérdekesebb vonása az aranyhányad csökkenése, illetve annak 1969 és 1970 között történt zuhanása. Az arany részesedése a monetáris tartalékokban ugyanis a háború előtti 91,3 százalékról 1950-ig 69,9 százalékra, tíz évvel később már 50,4 százalékra, végül pedig 1970-ben 40,2 százalékra esett. Ezzel párhuzamosan nőtt a devizákhoz — gyakorlatilag csaknem kizárólag a dollárnak — a monetáris készletekben betöltött szerepe. Ez a hányad 1937-től 1969-ig 9,7 százalékról 40,3 százalékra, majd 1970-ben 48,3 százalékra növekedett. Az új tartalékeszközök hányada általában szintén nőtt, így a Valuta Alapnál levő tartalékpozíció 1950 és 1969 között megkétszereződött. E tartalékeszköz és az SDR-ek mintegy 12 százalékos együttes részesedése hányada ma már azonban nem elhanyagolható volument jelent.

Mélyebbre ható elemzés nélkül is úgy véljük, hogy bár az arany monetáris jelentősége csökkent és ez az irányzat valószínűleg folytatódni fog, a Keynes által „barbár fémmek” bélyegzett arany — minden jel szerint — még beláthatatlan ideig fontos tényezője marad a monetáris készleteknek, s ezzel megőrzi a nemzetközi fizetési rendszer működésének fedezésénél betöltött igen fontos szerepét.

Nézetünket főleg arra alapítjuk, hogy az arany évezredek óta az emberiség hagyományos tartalékeszköze, mivel értékét megőrzi, kis helyen tárolható és általánosan elfogadott cselekedő is. Az arany értékmegőrzési funkcióját elsősorban ritkaságában kell keresni: korlátozottan nem termelhető. Az arany fokozott termelésének nehézségeit a jelenlegi, 1934 óta érvényesülő hivatalos arany—dollárparitási még csak növeli. De az arany értékmegőrző szerepét az is alátámasztja, hogy hivatalos árának dollárban kifejezett leszállítása még akkor sem várható, ha a kereslet és a kínálat által kialakított szabadpiaci arany árfolyama a hivatalos 35 dollár alá csökkenne, amire átmenetileg már volt is példa. Ugyanakkor viszont

bármelyik tartalékvaluta — legalábbis elvileg — leértékelhető.

Tanúi voltunk és vagyunk annak az érdekes jelenségnek, hogy a nyugati jegybankok változatlanul igyekeznek monetáris tartalékaikban az arany hányadát növelni. Teszik ezt annak ellenére, hogy noha a tőkés világban erős az infláció, a deviza-tartalékok, gyakorlatilag a dollárkészletek, jelentékeny kamathozammal helyezhetők ki, míg az arany nem kamatozik, tárolása költséges.

E törekvés útjában „mindössze” a dollár kulcsvaluta szerepe áll. Ha ugyanis az USA-n kívüli országok növekvő dollárköveteléseiket az USA-nál aranyra konvertálnák, akkor a viszonylag csekély mérvű, csupán mintegy 11 milliárd dollárt jelentő amerikai aranykészlet hamarosan kimerülne. Ez a fordulat a dollár jelenlegi szerepének bukását, az egész tőkés nemzetközi valutarendszer szétrobbanását, és ezzel együtt a valutablokkokra szakadást, szigorú devizakorlátozások elrendelését idézhetné elő.

Igy paradox módon a dollár pozíciójának gyengesége növeli ugyan az aranyérséget, ám ugyanakkor óvatosságra is inti az USA partnereit. Valószínű, hogy a dollár lényegesebb erősödése valamelyest csökkenthetné az arany megszerzése iránti hajlandóságot, de azt — minden bizonnyal — teljesen nem szüntethetné meg.

E gondolatmenetbe illik az is, hogy a vezető tőkésországok között levő legkülönbözőbb ellentétek kedvező esetben is még nagyon hosszú ideig a vágyalmok birodalmába utalják olyan nemzetközi fizetési rendszer megerősítését, amely szükségtelemné tenné az arany monetáris szerepét. Ez csak akkor lenne elképzelhető, ha az egész fizetési szisztéma kizárólag a résztvevő államok egyetértésén alapulna, minden fedezet nélkül, valamely szupranacionális intézmény által irányított klíringuniót jelentene, vagyis olyan megoldást, amelyet annak idején a jelenlegi monetáris rendszer létesítésekor Keynes javasolt.

Dr. Keviczky Lóránd

Pert nyert Angliában a jénai Zeiss-gyár

A nyugatnémet Carl Zeiss gyár termékei a jövőben Nagy-Britanniában nem használhatják ugyanazt a védjegyet, mint a jénai Zeiss művek gyártmányai — mondta ki ítéletében egy londoni bíróság. Ezzel véget ért az a hosszú per, amelyet a jénai gyár indított két londoni cég ellen, mert azok a nyugatnémet gyártmányú termékeket az NDK-beli optikai üzem védjegyével hozták forgalomba.

Az angol védjegylistáról törölni fogják a nyugatnémet hildesheimi gyár által jogtalanul használt Carl Zeiss Jena védjegyet. Ezentúl azt csak a jénai vállalat használhatja a brit piacon. (Reuters)

Angol vélemény a Csehszlovákiával folytatott kereskedelemről

Az, hogy Anglia képes-e növelni eladásait Csehszlovákiába, attól függ, hogy az érintett brit cégek hajlandók-e aktívabb piacpolitikát folytatni és szorosabb tenni kapcsolataikat a csehszlovák iparvállalatokkal. A megállapítás John Coopertől, a londoni kereskedelmi kamara csehszlovák szekciójának volt elnökétől származik. Cooper elmondotta, hogy az elmúlt öt évben a két ország kereskedelme egyenletesen fejlődött, de terjedelmében nem felelt meg a két ország kereskedelmi lehetőségeinek. Csehszlovákia ennél sokkal gyorsabban fejlesztette forgalmát a többi nyugat-európai országgal. Például 1965—70-ben a Csehszlovákiába irányuló brit export 40,7 millió dollárról 49 millió dollárra nőtt, míg ugyanezen idő alatt az NSZK-tól 183 millió dollárral, Franciaországtól 21,7 millió dollárral, Olaszországtól 32,7 millió dollárral növelték vásárlásaikat a csehszlovákok.

Mindazonáltal a meglevő forgalom sem jelentéktelen, és különösen az ipari termékekre terjed ki. Tavaly például Nagy-Britannia Csehszlovákiába irányuló exportjának 41 százalékát a gépek és berendezések képezték, az importban pedig ezek a termékek 18,8 százalékkal szerepeltek. (Financial Times)

A japán repülőgépxport fejlesztése

A japán repülőgépgyártó ipar a májusban Párizsban megnyíló légitforgalmi kiállításon propagandahadjáratot indít a japán gyártmányú polgári repülőgépek exportjának fellendítésére. A kiállításon bemutatják a Mitsubishi konszern kétmotoros turbópropelleres gépét és a Fuji-gyár egymotoros repülőgépét is.

Az utóbbi típusból nyugatnémet érdeklődők már 34 darabot megrendeltek. A Mitsubishi gyártmányú gépből pedig már 176 darab kelt el külföldre. Ilyen alacsony darabszámok mellett azonban a gépek előállítására az ipar számára nem fizetődik ki.

A japán repülőgépipar 1970-ben 200 darab új gépet, továbbá repülőgépmotorokat, pótkatapulteket és felszerelési cikket állított elő. A javítási megbízások értéke körülbelül 320 millió dollárnak felelt meg. A nagyrészt amerikai katonai gépekre vonatkozó javítási munkák volumene azonban folyamatosan csökken. (DPA)

A lengyel—osztrák együttműködés

Ausztria és Lengyelország gazdasági kapcsolatai megélénkültek. Folytatódna a múlt év decemberében megkezdett tárgyalások Lengyelország és az osztrák Steyr cég között egy lengyelországi tehergépkocsigyár felállításában való együttműködésről. A legújabb lengyel gazdasági tervek szerint — írja az APA — nagy súlyt fektetnek a tehergépkocsigyártás növelésére és ebben külföldi partnerek segítségét is igénybe veszik.

A lengyelek hajlandóságot mutatnak az együttműködésre a vegyipar terén is. Ezzel kapcsolatban kapott meghívást Buchner, az ÖSW (osztrák állami acélpipari vállalat) vezérigazgatója Lengyelországba. A bányaszatban is lehetőség nyílik az osztrák vállalatok számára a technikai kooperációra. A lengyel bányáira már nagy tapasztalatokkal rendelkezik, sőt külföldön is eredményesen működött. Ausztriában ezt a lehetőséget úgy értékelik, hogy a kooperáció elősegíthetné az osztrák bányászati üzemszervezést is.

A lengyel építőipari vállalatok felajánlották, hogy Ausztriában is elvégeznék bizonyos objektumok építését, mint azt a jugoszlávok az NSZK-ban teszik.

Ezt a tendenciát látszik alátámasztani néhány vezető osztrák és lengyel gazdasági személyiség nyár végi programja, — lengyel erdőgazdálkodási miniszter augusztusban meglátogatja a klagenfurti vásárt, ugyanebben az időben Frühbauer osztrák közlekedési miniszter utazik Lengyelországba. Szeptemberben a lengyel nemzeti bank elnökének meghívására Schmitz, az osztrák nemzeti bank elnöke megy Varsóba.

Kooperáció, gépipar, energia

Az EGB ülészakának munkája

Tudósítónktól:

Az EGB 26. ülészakán sok érdekes, a bizottság munkáját érintő kérdéssel foglalkoztak. Az ECOSOC határozata alapján megvitatták, van-e szükség az Európai Gazdasági Bizottság munkájának új területekre való kiterjesztésére, illetőleg átszervezésére, esetleg a Bizottság nevének Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággá való megváltoztatására. A delegációk a vita során egyetértettek abban, hogy az EGB jelenlegi szervezete kielégítő, és semmiféle radikális átszervezésre, sem pedig a Bizottság nevének megváltoztatására nincs szükség. A vita során olyan javaslatok hangzottak el, hogy az EGB szervezeti felépítésének állandóan alkalmazkodnia kell az élet által felvetődő új követelményekhez, hogy a Bizottság kapcsolatait az ENSZ különböző szakosított szerveivel erősíteni kell, s ezt a feladatot legcélszerűbb titkársági szinten megoldani, valamint azt, hogy az EGB-nek, mint regionális koordináló szervnek a szerepét növelni célszerű. Ebben a vitában is nagy súlyt kapott a dél-európai országok problémája. Ezek az országok azt javasolják, hogy az EGB ne elsősorban és túlyomórésszel a kelet-nyugati együttműködéssel foglalkozzék, hanem szenteljen nagyobb figyelmet a dél-európai fejlődő országoknak.

A másik probléma az ipari kooperáció kérdése, amely sokkal nagyobb súlyt kapott a Bizottság idei ülészakán, mint az előző években. Mind Stanovnik, az EGB főtitkára, mind a jugoszláv delegáció hosszabb ideje kezdeményezi az EGB keretében egy olyan ipari kooperációs központ létesítését, amely az európai országok, illetve vállalataik kooperációs igényeinek nyilvántartásával, közvetítéssel, a felmerülő elvi és jogi kérdésekkel foglalkozzék. A delegációk véleménye a vita során a kérdésekről megoszolt, néhányan támogatták az elgondolást, mások még nem látják eléggé érettnek a helyzetet ilyen szervezet létesítésére. A titkárság az év folyamán tanulmányt készít a kérdérről, melyet a kereskedelemfejlesztő bi-

zottság fog megtárgyalni. 1972-ben pedig valószínűleg speciális értekezletet hívnak össze az ipari kooperáció elvi és gyakorlati kérdéseinek a megvitatására.

Elénk vita folyt a Bizottságban a gépiparral kapcsolatban. A vita során Iván Endre, a magyar delegáció tagja aláhúzta, hogy mintegy tíz éve nincs komoly előrehaladás a gépipar kérdésével való foglalkozásban az Európai Gazdasági Bizottság keretében. Ráműtött annak fontosságára, hogy a gépipar rendkívüli jelentőségének megfelelő szerephez jusson a Bizottság munkájában. Ezért szükségesnek tartotta olyan program összeállítását, amely meghatározná a titkárság jövőbeni munkáját a gépiparral kapcsolatban. Ezt a javaslatot elsősorban a szocialista országok támogatták, de egyetértett vele az olasz delegáció is. Így végül is a javaslatot elfogadták és ez lehetővé teszi a titkárságnak, hogy az eddiginél többet foglalkozzék az európai gépipar helyzetével és perspektívával.

Az európai energiahelyzet kérdéseivel kapcsolatban a titkárság tanulmányt készít a hosszú távú európai energiaproblémákról annál is inkább, mert a feldolgozóipar strukturális változásai és egyéb tényezők várhatóan igen jelentős igénynövekedést fognak eredményezni. Az energia hatékonyabb felhasználása, valamint a földgáz és a nukleáris energia növekedő szerepe a szállítási és tárolási műszaki újdonságai továbbá a növekvő költségek megvártatják az energiaproblémák perspektíváit az európai régióban. Ehhez járul még az energiapolitika jelentő kihatása az emberi környezetre is. Mindez azt kívánja, hogy a kormányok növekvő figyelemmel kísérjék biztonságos energiaellátás kérdéseit, figyelembe véve a nemzetközi együttműködés lehetőségét is. Ezért a titkárság 1972 vagy 1973-ban a kormányokkal való előzetes konzultáció után speciális értekezletet javasol a kérdésben összehívni, amelynek előkészítééhez minden alárendelt szerv az EGB-ben hozzájárulna.

HONGKONGI HELYZETKÉP

Hongkong brit koronagyarmat sokban különbözik ázsiai szomszédaitól: teljes foglalkoztatottság, söt munkaerőhiány van, ami a harmadik világban elég ritka jelenség. Magas növekedési ütem, jelentős monetáris tartalékok teszik Hongkong helyzetét kivételesen a fejlődő világban. Mint állandó nyersanyagimportőr — érdeemes mennyiségben semmifajta nyersanyaggal nem rendelkezik — és késztermékeket exportál a terms of trade romlása nem érinti, kivételének egészen a legújabb időkig nem voltak értékesítési gondjai. Részesedése a világkereskedelemben 4 milliós lakosságához képest óriási: Hongkong a világ első műhaj- és művirágexportőre. Olaszország, illetve Japán után második a ruházati cikkek és a játékok kivitelében, a tranzistoros rádiók harmadik legjelentősebb szállítója, a nyolcadik helyet foglalja el a világ cipő-és óraexportjában.

Az ország gazdasági életében jelentős szerepet játszik a külföldi bank- és ipari tőke. Huszonegy külföldi bank képviselteti magát a tőkepiacon, a hazai bankok száma hetven. A hongkongi bankrendszer háromszektoros. A legnagyobb tőkeerővel a külföldi bankok rendelkeznek, az összebevételnek több mint a felét tartják kezükben. Egyharmad betétrez a helyi bankok ellenőrzése alatt van, melyek különösen fontos szerepet játszanak az iparosításban. A betétállomány több része felett kínai bankok rendelkeznek. Ez utóbbiak feladata a kínai export finanszírozása. Egyébként Kína külkereskedelemből származó évi bevételének 40—50 százaléka ezeken a bankokon folyik keresztül.

A rohamos ipari fejlődés következtében támadt tőkehiány csak időleges volt, ugyanis a 60-as évek közepén megkezdődött a nagymértvű, elsősorban amerikai tőkebeáramlás. Jelenleg 115 gyár van külföldi tőkeellenőrzés alatt, ebből 59 amerikai, 27 japán és 10 angol érdekeltség.

Az ország ipari termelésének több mint 90 százaléka exportra kerül, természetesen tehát, hogy a gazdasági nö-

vekedés ütemét, a foglalkoztatottság fokát elsősorban a külső értékesítési lehetőségek determinálják.

A hongkongi áruk versenyképességének fő oka — az alacsony munkabérek már nem jelent ekkora előnyt — az elmúlt 10 év alatt a koronagyarmat munkásai Ázsia legjobban fizetett dolgozóivá váltak. (Az egy főre jutó évi jövedelem 700 dollár körül van.) A konkurrens országokban — Tajvan, Singapur, Dél-Korea — a bérszínvonal sokkal alacsonyabb, így a munkaintenzív, alacsony feldolgozottsági fokú hongkongi exportcikkek helyi piaci helyzete rosszabbodott.

Jelenleg úgy tűnik, Hongkongnak nem kell a legrosszabbtól tartania. Az EKG külügyminiszterének március 30-i határozat szerint Hongkongra is vonatkozik a kedvezményes elbánás, amit a közösség ez év július 1-től 91 fejlődő országnak megad, bár a hongkongi exportot — mivel a textilárak az „érzékeny cikkek listáján” szerepelnek — bizonyos kvóták a jövőben is korlátozzák. Nem adták meg viszont a preferenciákat politikai helyzete miatt Tajvannak, így Hongkong pozíciói vele szemben megerősödtek. Mivel várható, hogy a fenti elveket fogja követni július 1-től Japán, EGK-csatlakozása esetén pedig az Egyesült Királyság, és egy későbbi időpontban talán az USA is, rövid távon a kivétel — tehát a teljes foglalkoztatottság, a növekedést és általában az ország gazdaságát — nem fenyegeti veszély.

A hosszú távú kilátások azonban már nem ennyire rózsásak. A kereslet szerkezetének megváltozását semmiféle vámpreferencia nem tudja ellensúlyozni. Általános vélemény a szigetország üzleti köreiből, hogy változtatni kell a gazdasági stratégián. A kikötőország kereskedelmi mérlegének krónikus passzívumát a kikötőhasználati díjak és az idegenforgalom bevételei egyenlítik ki. Hongkong sok szempontból szélsőhelyű gazdaság egyelőre még a fellendülés korszakát éli. Gonda György—Lőrincze Péter

A VG JELENTI

● Wickman, svéd kereskedelemügyi miniszter elfogadta a kínai kormány meghívását és szeptember elején a Kínai Népköztársaságba látogat. Wickman a két ország közötti gazdasági kapcsolatok elmélyítésének lehetőségeiről fog tárgyalni a kínai vezetőkkel.

● McNamara, a Világbank elnöke négy napos tájékoztató jellegű látogatásra Spanyolországba érkezett. Jól tájékozott körök szerint McNamara egy új, 75 millió dolláros kölcsön nyújtásának feltételeiről tárgyal a spanyol kormánnyal.

● Jerevánban megkezdték az egyik legnagyobb szovjet nyomdaipari kombinát építését. A felszerelést az NDK üzemei szállítják Oroménországnak. Többek között egy hatalmas Ultraszt-72 ofszet gépet is üzembe állítanak.

● Az algériai kormány és az amerikai Chemical Construction Co. aláírta az Algériában létesítendő földgáz-cseppfolyósító üzem építéséről szóló szerződést. A világ legnagyobb ilyen jellegű üzemének számító létesítmény építése 1972-ben kezdődik és a tervek szerint négy évig tart. A 300 millió dollár költséggel épülő cseppfolyósító évi kapacitása 10 millió köbméter lesz.

● Az osztrák sajtó értesülései szerint rövid időn belül áremelésekre kerül sor, amelyeket a köztársasági elnökválasztási kampány miatt elhalasztottak. A központi árhatóság elsőnek az üveg árának 5—15 százalékos emeléséhez járult hozzá. Szó van még a bútor árának növeléséről is. Az olaj várt drágulása még nem következett be, erről május 5-én hoznak döntést.

Tovább tart a konjunktúra Görögországban

Ideén tovább tart a konjunktúra Görögországban — mondta Galanisz a görög jegybank kormányzója. Talaly az úgynevezett „láthatatlan bevételek” 19 százalékkal nőttek 1969-hez képest, és 940 millió dollár értékűek voltak, ideén azonban még nagyobb növekedésre lehet számítani, mert szorosabbá válik a külföldön élő görögök kapcsolata a hazai gazdasággal, gyorsabban nő az idegenforgalom és nagyobb lesz a teljesítménye a görög kereskedelmi flottának is. Az export is — amely a múlt évben 612 millió dollárt hozott — tovább növekszik és remélhetőleg fedezi az importot.

A kereskedelmi mérleg deficitje a múlt évben 1 milliárd 83 millió dollár volt. Ez nagyrészt arra vezethető

vissza, hogy 457 millió dollárt tett ki a tőkejavak importja. A fizetési mérleg deficitje elérte a 410 millió dollárt, de ezt majdnem teljes mértékben ellensúlyozta a nettó tőkeimport 19 százalékos növekedése.

Totomisz a görög bank ipari fejlesztési ügyekkel megbízott vezetője jelenleg Párizsban tartózkodik, ahol francia ipari vezetőkkel folytat megbeszéléseket a görögországi beruházások lehetőségeiről, valamint a vas- és acélipari, az öntödei és a gépkocsipari kooperációkról. Az ezzel kapcsolatos francia tervek Totomisz szerint kielégítőnek Görögország igényeit. Szerinte a következő 18 hónap alatt a francia tőkések 200 millió dollárt szándékoznak investálni a görög gazdaságba. (Reuters)

VILÁG

VILÁGGAZDASÁG

1971. ÁPRILIS 7., SZERDA

III. ÉVFOLYAM, 67. (562.) SZÁM

Csillapodás a devizapiacokon

A frankfurti devizapiacra a múlt heti lázas tevékenység után hétfőn a nyugat-európai jegybankok intervencióinak eredményeként csillapult a helyzet és a dollár árfolyama kissé javult. Nemcsak Frankfurtban, hanem Hollandiában, Belgiumban és Svájcban is egy árnyalattal az intervenció szint fölött jegyezték a dollárt. Párizsban kifejezetten szilárdult, és a központi bankoknak általában nem kellett beavatkozniuk a dollár védelmében. A Bundesbank hétfőn nem vásárolt dollárt.

Kedden azonban mintha újra erősödött volna a dollárbeáramlás. A Reuter-iroda frankfurti értesülése szerint a nyugatnémet jegybank 50 és 100 millió dollár közötti összeget vásárolt fel 3,6300 márkás árfolyamon, tehát ismét az alsó intervenció szinten. (Hétfőn délután még 3,6307 márka volt a dollár jegyzése).

Frankfurti pénzügyi körökben nem hiszik, hogy a devizafronton alapvető változás történt volna. Az AP tudósítása szerint a nemzetközi pénzügyi véleménye az, hogy a dollár nehezező nyomás a legutóbbi kamatleszállítások ellenére is folytatódik, és előbb-utóbb kikényszeríti a beváltási árfolyam módosítását. (Ezzel kapcsolatban lásd kommentárunkat a 2. oldalon).

Nyilván a spekuláció megnyugtatását szolgálja a washingtoni pénzügyminisztérium kedden közzétett nyilatkozata, amely hangsúlyozza: a minisztérium nem lát okot valutapolitikájának megváltoztatására, különösen ami az arany szerepét illeti. A minisztérium az AFP jelentése szerint a „rövid lejáratú tőkének az utóbbi hetekben tapasztalható mozgásában” arra sem lát indokot, hogy más országok valutapartitáinak megváltoztatására vezessenek.

Párizsi tudósítónk arról számol be, hogy a francia pénzügyi körök erősen nyugtalanítják a dollárspekulációt. Idegesen figyelik a frankfurti piacot, s emlékeztetnek arra, hogy a bonni pénzügyminiszter (mint lapunkban már jelentettük) sürgősen az Egyesült Államokba utazott. Nyilván az amerikaiakkal együtt közös spekuláció elleni akció megindításáról tárgyal — mondják Párizsban.

Párizsban úgy vélik, hogy a jelenlegi helyzet „kísértetiesen hasonlít” az 1969. évi állapothoz, amely végül is a nyugatnémet márka felértékeléséhez vezetett, s nagy figyelmet keltettek azok a hírek (amelyeket egyébként Frankfurtban cáfoltak), hogy a márka árfolyamát ismét „lebegővé” teszik — ami a felértékelést előkészítő lépés volt 1969-ben. Az 1969. októberi helyzethez képest igen jelentős különbségeket fedez fel viszont a mai situációban Köhler professzor, a bonni kormány „öt bölcös” gazdasági tanácsadójának egyike. Köhler a DPA jelentése szerint elsősorban arra utalt, hogy jelenleg nincsenek számottevő különbségek az árszínvonalban az NSZK és más országok között, a beáramló devizák elsősorban a nemzetközi hitelforgalomba kerülnek.

JAPÁN JELENTÉS A VILÁG GAZDASÁGÁRÓL

A japán kormány gazdasági tervező hivatala jelentést hozott nyilvánosságra a főbb tőkésországok gazdasági helyzetéről. A dokumentum országokként a következőket állapítja meg: az Egyesült Államok gazdasága a felértékelés jeleit mutatja, noha a General Motors tavalyi sztrájkja még mindig beárnyékolja az általános üzleti légkört. Franciaország kivétel képez a nyugat-európai országok közül, mert gazdasága nem küszködik recesszióval és mind a fogyasztás, mind a termelés erőteljesen emelkedik. Nagy-Britanniában nem sikerült a pangás megszüntetni, az infláció folytatódik és akadályozza az új beruházásokat. A fogyasztás alig emelkedik olyan mértékben, mint várták, és a munkanélküliség aránya emelkedik. Az NSZK gazdasága továbbra is a hanyatlás jeleit mutatja, a termelés visszaesésének megállása ellenére.

A dokumentum foglalkozik a bruttó nemzeti termék alakulásával is az egyes

Köhler egyébként sikraszállt a nemzetközi valutarendszer átalakítása mellett. Nyilatkozatában kifejtette, hogy a devizabeáramlás következtében a nyugatnémet márka kénytelen átvenni a kulcsvaluta funkciójának bizonyos elemeit, holott Nyugat-Németország korántsem abban a helyzetben, hogy „elviselje a kulcsvaluta szerepével járó hátrányos következményeket”. A bonni kormány nem ezért arra kell törekednie, hogy „megvalósuljon a nemzetközi valutarendszer átalakítása, a kulcsvaluta rendszer megszüntetése”.

Növekednek a francia tartalékok, erősödik a frank

A francia arany- és konvertibilis valutatartalékok március folyamán 458 millió frankkal nőttek és összegük elérte a 28 milliárd 547 millió frankot.

A pénzügyi műveletek eredményeként a Francia Bank ugyanis összesen 1 milliárd 671 millió frank értékű tőbbletbe jutott, amelyből 1 milliárd 194 millió frankot a kereskedelmi bank rövid lejáratú hitelként kölcsönbe adott 19 milliárd frankért pedig speciális hitelezési jogokat vásárolt. A fennmaradó 458 millió a hivatalos tartalékba került.

A Francia Bank március folyamán a dollárnak nyújtott támogatás keretében több mint 300 millió dollárt vásárolt. A frank árfolyama rekordszintet ért el: 1 dollár 5,5125 frankkal volt egyenlő. A márciusra vonatkozó fenti adatok nem tartalmaznak a hónap utolsó három napján lebonyolított pénzügyi műveletek eredményeit. Valószínű, hogy a dollár támogatására ezekben a napokban a francia központi bank újabb 100 millió dollár kölcsönt nyújtott. (Reuter)

Csak biztatót visz haza Heath Bonnból

Tegnap Bonnból befejeződtek Heath miniszterelnök és Brandt kancellár tárgyalásai, melyek középpontjában a Közös Piachoz való angol csatlakozás állt.

A Reuter tudósítója beszámolt arról, hogy hivatalos nyilatkozataikban mind Brandt, mind Heath hangozták a belépési tárgyalások sikeres befejezésének szükségességét és kiemelték a nyugat-európai országok szoros együttműködésének politikai jelentőségét. Határozottan utaltak arra, hogy a kibővített európai közösség „világpolitikai” súlyhoz juthat. Brandt azt is hangsúlyozta, hogy erősíteni kell a kapcsolatokat az USA-val. A két kormányfő eszmecserejéről tájékoztatást adó hivatalos nyugatnémet szöveg pedig bejelentette, hogy Heath és Brandt szükségnek tartja Washington folyamatos tájékoztatását a belépési tárgyalások menetéről, hogy az esetleges „nézeteltéréseket” el lehessen kerülni.

országokban. A tőkésországok közül az USA vezet, tavaly a GNP értéke 1000 milliárd dollár volt. A második helyen Japán áll, körülbelül 200 milliárd dollárral, a harmadik az NSZK 150 milliárd dollárral, negyedik Franciaország 140 milliárd dollárral, az ötödik Nagy-Britannia 110 milliárddal és a hatodik Olaszország 85 milliárd dollárral.

A Tokióban közzétett jelentés számbaveszi a Kínai Népköztársaság gazdasági eredményeit is. Ezek szerint a kínai ipar termelése 1970-ben 15 százalékkal haladta meg az előző évit, míg a mezőgazdasági termelés 5 százalékkal növekedett egy év alatt. A bruttó nemzeti termék tavaly 10 százalékkal volt magasabb a tavalyelőttinél — mondja a japán intézet jelentése. A GNP értéke mintegy 75 milliárd dollárra tehető, ami annyit jelent, hogy Kína a kapitalista országok rangsorában a hetedik helyet foglalja Kanadával került egy szintre (Kyodo)

Szenátusi állásfoglalás a szocialista országoknak nyújtandó hitelekéről

Az amerikai szenátus hétfőn túlnyomó többséggel jóváhagyta azt a törvényjavaslatot, amely lehetővé teszi az Export-Import Banknak, hogy amerikai javak vásárlásának finanszírozására hitelt nyújthasson a szocialista országoknak is. A Mondale demokrata-párti szenátor által kidolgozott javaslat jóváhagyása — írja a Reuter — jelzi azt a változást, amely a szenátusnak a kelet-európai kereskedelemről elfoglalt állásfoglalásában végbemegy.

A törvényjavaslat továbbra sem engedélyezi a hitelnyújtást az Egyesült Államokkal hadiállapotban levő országoknak, és vétőjogot biztosít az elnöknek az olyan kölcsön letiltására, amely szerinte nem áll az USA érdekében. A jóváhagyott javaslat emeli az Export-Import Bank által nyújtható hitel összegét is: 13,5 milliárd dollárról 20 milliárdra, és nagyobb rugalmasságot biztosít működéséhez azzal, hogy kivonja a szövetségi költségvetés korlátaitól. A törvényjavaslat a szenátustól megvitatásra és jóváhagyásra még a képviselőház elé kerül.

Magyar-angol közös vállalatok alakultak

Mediatare és Medibase néven Angliában két magyar-angol gyártó és kereskedelmi közös vállalat alakult, amely a magyar találmány újratöltött gombelmelet fogja forgalomba hozni világszerte, kivéve a szocialista országokat (ezekbe a budapesti MEDICOR továbbra is egyedül exportál).

A közös vállalatokban 30 százalékos a magyar és 70 százalékos az angol részesedés. A budapesti MEDICOR adja a találmányt, a gyártástechnikát és a forgalombahozatal jogát, az angol cégek nyújtják a tőkét. A haszon megfelelő része a magyar anyavállalatot illeti. (MTI)

A hivatalos elégedettség mosolyai azonban — úgy tűnik — nem tudták leplezni a nehézségeket. Ezért is tartotta szükségesnek Heath, hogy nyomtatékosan kiemlje: ha a jelenlegi csatlakozási kísérlet nem jár eredményt, erre nem lesz rövidesen újabb lehetőség.

A brit sajtó kommentárjai jelzik is Heath figyelmeztetésének háttérét. A Daily Mail vezércikke szerint Heathnak Brandt helyett Pompidouval kellett volna tárgyalnia és nyíltan meg kellett volna kérnie tőle: készen áll-e Franciaország az alkura, vagy azt várja, hogy Anglia majd a végtelenségig támogassa a francia paraszokat? A lap véleménye szerint a nyugatnémetek nem tudják bejuttatni Nagy-Britanniát a Közös Piacba, mert ott semmi sem történhet a franciák hozzájárulása nélkül. Az Evening Standard úgy véli, hogy Heath lekesedése a belépési lehetőségekkel kapcsolatban elhalványodott, miután Nagy-Britannia számára elfogadható feltételek nem látszanak elérhetőnek.

Maga Brandt a BBC televízióknak adott nyilatkozatában is elutasította, hogy az NSZK nyomást gyakoroljon Franciaországra. „Jelenleg nem vagyunk abban a helyzetben, hogy partnerünkre nyomást gyakoroljunk, legfeljebb megkísérleljük meggyőzni, és ezt meg is tesszük” — mondta Brandt. (Reuter, APA, DPA)

Stagnál az NSZK ipari termelése

A nyugatnémet ipar termelése és rendelésállománya februárban stagnált — közli a szövetségi gazdasági minisztérium jelentése. A rendelések némileg meghaladták a kiszállításokat, de az áremelkedések levonása után a készletek alig változtak. Februárban a rendelésállomány 6 százalékkal nőtt januárhoz képest, ez némileg kisebb, mint az öt évi átlagban számított 7,6 százalékos emelkedés.

NAPRÓL NAPRA

- ◆ A DEVIZAPIACOKON ÁTMENETILEG CSILLAPULT A HELYZET a kamatleszállítások eredményeként, de a dollár nehezező nyomás folytatódik. A nemzetközi pénzügyi vélemény szerint ez előbb-utóbb kikényszeríti a beváltási árfolyamok módosítását. A lapunk 2. oldalán közölt kommentár elemzi a nyugat-európai kamatleszállítások háttérét.
- ◆ SIKERREL KELL JÁRNIA AZ ANGLIA BELÉPÉSÉRŐL FOLYTATOTT TÁRGYALÁSOKNAK — mondotta Brandt is, Heath is hivatalos nyilatkozatában az angol miniszterelnök bonni látogatását követően. Mindkét kormány szükségesnek tartja Washington folyamatos tájékoztatását a belépési tárgyalások menetéről. Brandt viszont kijelentette, az NSZK nem gyakorolhat nyomást Franciaországra a brit belépés érdekében.
- ◆ A KÖZÖS PIAC TAGORSZÁGAINAK GAZDASÁGI HELYZETÉRŐL közölt brüsszeli jelentés szerint a közösség valamennyi államában gyors ütemben növekszik a fogyasztás. A lakosság vásárlási jelentik elsősorban a termelés hajtóerejét. Az ipari termelést azonban egészében véve a lassú expanzió, a piacot pedig az árak erőteljes emelkedése jellemzi.
- ◆ OLAZORSZÁG ÉS JUGOSZLÁVIA GAZDASÁGI KAPCSOLATAIVAL foglalkozik Sajtószemle rovatunk cikke Tito olaszországi látogatásának tükrében. A nagyobb volumenű árucseréjében — melyre az olasz és a jugoszláv gazdaság nagy lehetőségeket kínál — először a jugoszláv cikkek exportját szándékoznak ösztönözni, hogy ezzel Jugoszlávia olaszországi vásárlásait is elősegítsék.
- ◆ A KÜLKERESKEDELEM A MAGYAR VEYIPAR VÁSÁRLÓI KÖZÖTT a harmadik helyen áll. A külföldre irányuló szállításokból igen nagy részt vállal a gyógyszeripar. A többi ágazat azonban jóval kevesebb terméket készít exportra, így az iparág végső soron a népgazdaság kivételének csak 9,8 százalékát adja. A fenti számok a most megjelent Vegyipari Adattárból származnak, melynek külkereskedelmi vonatkozású jelentéseit elemzi cikkünk.

Koszigin az új ötéves tervről

Az SZKP kongresszusán Koszigin miniszterelnök ismertette a Szovjetunió kilencedik ötéves tervének irányelveit. Bár a tervezetet még februárban nyilvánosságra hozták, a miniszterelnök beszédében néhány összefüggés és tény új megvilágítást kapott. A többi között azért, mert országos vita folyt a tervezet felett és ezeket a kongresszusi előterjesztésben már figyelembe vették.

Koszigin két pontban foglalta össze az új ötéves terv alapvető sajátosságait. Az egész népgazdaság még nagyobb erőfeszítést tesz a lakosság életszínvonalának emelésére, munka- és életkörülményeinek javítására. Az állam a nyolcadik ötéves tervben 57 milliárd rubellel növelte a népjólét emelésére fordított összeget, ebben az ötéves tervben pedig a növekedés eléri a 75–81 milliárd rubelt. A lakosság reáljövedelme az új ötéves tervben 72 milliárd rubellel emelkedik, az előző öt év alatt 54 milliárddal nőtt. Így az egy lakosra jutó reáljövedelem megkétszereződött 30 százalékkal, lesz magasabb. A jobb ellátás végett a szövetgyártás 19–24 százalékkal, a köztisztviselők termelése 47 százalékkal, a lobbik előállítás 18–23 százalékkal növekszik. 1975-re a hústermelésnek 40–43 százalékkal kell emelkednie 1970-hez képest, a haltermelésnek pedig 47 százalékkal.

Az új ötéves terv második alapvető sajátossága, hogy a tudományos-műszaki haladás lényeges meggyorsításával az egész társadalmi termelés intenzívebbé válik és növekszik hatékonysága. Ebből a célból többi között a villamosenergetika, a vegyipar és a petrokémia, a gépgyártás, a műszeripar, az automatizálási eszközök, a számítógépek és munkagépek gyártásának fejlesztését szolgáló berendezések gyártása az ötéves szakaszban 67 százalékkal bővül. Koszigin hangsúlyozta az egységes állami műszaki politika kidolgozásának és következetes végrehajtásának szükségességét. E politika első feladata, hogy segítségével kifejlesszék a minőségileg újszériű munkaeszközöket és anyagokat, valamint az eddiginél tökéletesebb technológiát. Ugyancsak feladata lesz az elavult technika felújításának és lecserélésének gyorsabb ütemű végrehajtása.

A továbbiakban Koszigin miniszterelnök részletesen ismertette az új ötéves tervet.

Nemzeti jövedelem: a terv szerint évi átlagos összege eléri a 325 milliárd rubelt, az ötéves terv egészét tekintve pedig 1 billió 625 milliárd rubel lesz (az előző öt év összege 1 billió 166 milliárd rubel volt).

Beruházás: 1971–75-ben a beruházások összfelvétele mintegy 500 milliárd rubel lesz (40 százalékkal több mint az előző ötéves tervben). Megoszlása az egyes népgazdasági ágak között megváltozik. Az állami beruházások a mezőgazdaságba több mint 70 százalékkal, a traktorgyártásba és a mezőgazdasági gépgyártásba mintegy 200 százalékkal, a műtrágya és növényvédőszer termelésbe 60 százalékkal, a könnyűiparba 90 százalékkal, az élelmiszer, valamint a hús- és tejiparba 60 százalékkal növekednek. A mezőgazdaság fejlesztésére (129 milliárd rubel) valamint az élelmiszerek és a közszükségleti iparok termelésének bővítésére az állami népgazdasági összeruházások mintegy 30 százalékát fordítják.

Ipar: a termelés volumene 42–46 százalékkal nő (az A-szektoré 41–45, a B-szektoré 44–48 százalékkal). Az ipari termelés értéke 1975-re 528–544 milliárd rubel lesz. (1965-ben 248 milliárd volt). Koszigin hangsúlyozta, hogy „a nehézipar az ország gazdasági erejének alapja volt és marad, egyben a népjólét emelésének is legfontosabb tényezője”. A terv szerint 1975-re

az acéltermelés 142–150 millió tonnára nő. Jelentősen elterjed a folyamatos acélöntés módszere.

Energia: 1975-ben 1030–1070 milliárd kilowattóra elektromos energiát állítanak elő. Megkezdik az atomerőművek építési programjának végrehajtását, mindenképp a Szovjetunió energiahordozókban szegény európai részén. A program 10–12 év alatt 30 millió kilowatt összkapacitást atomerőművek üzembevezetését irányozza elő. A terv szerint a hőenergetika területén 4 millió kilowatt összkapacitást nagy elektromos erőművek építését irányozza elő, amelybe 300, 500 és 800 ezer kilowattos, illetve 1 millió 200 ezer kilowattos energetikai blokkokat építenek be. Koszigin szövegében, hogy „hamarosan megkezdhetjük a villamos energia továbbítását Szibériából és Kazasztánból az európai területekre”, s ezzel folytatódik az ország egységes energetikai rendszerének kiépítése.

Olaj: 1975-ben 480–500 millió tonna kőolaj termelését tervezik. Nagymértékű lesz az olajkitermelés a nyugat-szibériai Tyumen és a kazahsztáni Mangislak új hatalmas lelőhelyein. Ezekről a területekről származik majd a termelés növekedésének 75 százaléka.

Mezőgazdaság: az évi átlagos termelési érték az ötéves terv időszakában 96–98 milliárd rubel lesz. A gabonafélék évi átlagos termése 195 millió tonna, a nyersgyapoté 6,75 millió tonna, a húsé vágószűlyben 14,3 millió tonna, a tejé 92,3 millió tonna lesz. „Kulcsfontosságú probléma marad a gabonafélék termelésének növelése — állapította meg Koszigin. — Az ötéves időszakban a természetmennyiségek hektáronkénti terméshozamát legalább négy mászval kell növelni. A feladat nem könnyű, de teljesíthető.”

A miniszterelnök részletesen szövegezte a gazdaságirányítási rendszerről, és megállapította, hogy a nyolcadik ötéves terv eredményei tanúsítják az új tervezési és ösztönzési rendszernek a termelés hatékonyságára gyakorolt pozitív hatását. „A gazdasági reform nem csupán egy időre szóló aktus, hanem a gazdasági irányítás tökéletesítésének folyamata, a szocialista termelési mód adatai előnyök maximális kihasználása céljából”. A miniszterelnök megállapította, hogy az önálló elszámoláson alapuló gazdasági ösztönzési rendszer feltételezi a nyereség szerepének növelését a népgazdaságban, valamint az áru- és pénzváltások kihasználását a népgazdaság tervszerű irányításának erősítésére. De elvetnek minden olyan hibás koncepciót, amely a központi állami tervezés vezető szerepét a piaci szabályozással kivétlenül felváltani.

„Az új ötéves tervben megoldásra váró egyik legfontosabb feladat a népgazdaság irányító szerkezetének további egyszerűsítése” — állapította meg Koszigin és rámutatott — „a vegyipar a kőolaj és a szénbányászati ipar irányításának átszervezése azt bizonyította, hogy általában az irányítás megszerkesztésének 2–3 lépcsős rendszere a legelfogadhatóbb.”

A miniszterelnök a szovjet külgazdasági kapcsolatokról szólva megállapította, hogy azokat a nemzetközi munkamegosztás előnyökének maximális kihasználására továbbfejlesztik. Külön kiemelte, hogy a KGST-országok közötti együttműködésben rejlik hatalmas lehetőségek minden oldalú kihasználását nagyban előmozdítja majd a szocialista gazdasági integráció jelenleg kidolgozott álló programja. Ezzel egyidőben fejleszteni kívánják az együttműködést a KGST-hez nem tartozó szocialista országokkal is, beleértve a Kínai Népköztársaságot. Erősítik a kapcsolatokat a fejlődő államokkal, valamint az iparilag fejlett nyugati országokkal. Ez utóbbihoz nagy segítséget nyújtana az összeurópai biztonsági értekezlet létrejötte.

Nyugat-európai kamatcsökkentések és a dollár

Az utóbbi napokban több nyugat-európai központi bank leszállította az általa nyújtott hitelek után felszámítható kamatot. Az intézkedések főleg az NSZK-ban — továbbra is túlfűtött konjunktúrája miatt —, de a többi országban is többé-kevésbé elmentően állnak a fontos célkitűzéssel, hogy megfékezze az inflációt. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a kamatszint leszállítása fontos fegyvert vesz ki a pénzügyi hatóságok kezéből.

Miért tették meg mégis ezt a lépést a nyugat-európai országok? A dollár veszedelmesen gyengülő nemzetközi pozíciója, a Nyugat-Európába irányuló dollár-beömlés miatt. A Nixon-kormány a gazdasági élet fellendítésének adta meg a prioritást, hátrébe szorítva ezzel az infláció elleni politikát, s ezzel együtt a dollár nemzetközi pozíciójának védelmét. Ezen az úton megindulva 1970 közepé óta az USA-ban folyamatosan mintegy felére csökkentették a kamatszintet. Ezáltal viszont a többi vezető tőkésországban érvényben levő magasabb kamatok különbözőzeti profit lehetőséget foglaltak magukban és így nagyarányú dollárkiáramlásra ösztönöztek. E fejlemények az egyébként is súlyosan deficitese amerikai fizetési mérleg hiányát tovább növelték. 1970-ben ez a deficit 10 milliárd dollárra emelkedett és növekedési tendenciája idén is folytatódik.

Ugyanezektől az is világos, hogy az USA továbbra sem hajlandó leértékelni nemzetközileg túlértékelt valutáját. Jelenleg a nemzetközi valutarendszer szinte egyetlen kulcsvalutája a dollár, és a szerepe tehát ezáltal is nélkülözhetetlen. Az amerikai vezetők ennek tudatában a dollár leértékelése helyett állandóan a többi vezető tőkés valuta felértékelését ajánljatják.

A jelenleg kialakult helyzetben mivel nemzetközi versenyképességét valutája felértékelésével egyik ország sem siet gyengíteni, a többi tőkésország arra kényszerült, hogy saját kamatszintjének süllyesztésével kísérjen meg gátat vetni a dollár beömlésének, ami többek között az illető országok hitelpiaci likviditásának növelésével inflációs forrást is jelent.

A dolláraradatok túlnyomó része az NSZK-ba irányult — bár abban Anglia, Franciaország, Hollandia és Svájc is részesedett —, és ezért a Bundesbank már 1970 őszétől csökkentette kamatlábát, azonban eredménytelenül. Egészen a legutóbbi időkig a nemzetközi pénzügyi körök jelentékeny része úgy vélte, hogy az USA-ból történő tőkekiáramlást egyedül a kamatkülönbségből származó profit idézi elő.

A nyugatnémet kamatcsökkentés azonban ezeket a nézeteket aligha igazolja. Klagen, a Bundesbank elnöke is úgy nyilatkozott, hogy a kamatszint csökkentésétől optimálisan a dollárbeáramlás mérséklődését várja. A nyugatnémet kamatlábleszállítás utáni napokban azonban milliárdos nagyságrendben folytatódott a dollárbeáramlás. Ha tekintetbe vesszük, hogy az NSZK monetáris tartaléka a kamatcsökkentés előtt közvetlenül az 1969. évi felértékelés utáni készlet kétszeresére, 15,6 milliárd dollárra gyarapodott, tehát messze maga mögött hagyta az USA 14,5 milliárd dolláros monetáris kész-

letét, akkor érzékelhetjük a helyzet súlyosságát.

A dollárbeáramlás tegnapi csekély mértékű csökkenése esetleg folytatódhat is, anélkül azonban, hogy a Nyugat-Európára kényszerített kamatcsökkentés alapvetően megszüntethetné a nemzetközi monetáris egyensúlyhiányt, erőteljesen alátámaszthatná a dollár pozícióját.

Anélkül, hogy messzemenő következtetéseket kívánánk levonni, azt a véleményem mégis megkockáztatjuk, hogy a már hosszabb idő óta esedékes valutafelértékelések problémája egyre inkább előtérbe kerülhet. Mindenesetre feltehető, hogy a valutáris együttműködés keretében a vezető tőkésországok olyan módokat fognak keresni, amelyek az árfolyamváltoztatások időpontját kitolhatják. Ez a törekvésük teljesen érthető, mert a valuták árfolyamainak megváltoztatása mindig súlyos kérdést vet fel, most pedig ezek a nehézségek tovább fokozódtak.

Nem vitás, hogy a nyugatnémet márka — az NSZK erős gazdasági helyzete, hatalmas és növekvő exporttöbblete következtében — az első számú „felértékelésre gyanús” valuta. Az 1969. évi márka-felértékelés mértéke annak idején sem tűnt elegendőnek. Ezenkívül már 1969-ben is felmerült a kérdés: egyedül a márkát értékelik-e fel, vagy több más vezető valutát is? Akkor csak a márka felértékelése következhet be. Most már viszont egyoldalú felértékelés alig képzelhető el. Nemcsak azért, mert akkor a fel nem értékelő erős valutájú országok lépnek — az amerikai infláció, a dollár minden bizonnyal folytatódó viszonylagos gyengesége következtében — a dollárbeáramlás központjaként az NSZK helyébe, hanem azért is, mert az NSZK aligha lesz hajlandó megegyezően egyedül felértékelni valutáját, s ezzel saját nemzetközi versenyképességét az egész világ viszonylatában csökkenteni.

További és újabb felmerülő nehézséget jelent az, hogy a Közös Piac a monetáris integrálódás szakaszába lépve nehezen bírja el egyetlen közös piaci valuta árfolyamának megváltoztatását. A monetáris integráció felhaladás egységes lépéseket követel meg, és az előbb említett kísérlet a valutáris integráció kudarcát jelenthetné, nem is szólva a közös piaci mezőgazdasági rendtartás így módon kiváltott megrázkódtatásáról. Ha viszont a Közös Piac minden valutáját egységesen értékelnek fel, abból az következik, hogy például a viszonylag gyengébb líra árfolyamának tartása a Közös Piac többi tagállama, elsősorban az NSZK számára jelentene újabb terheket.

A jelenlegi helyzetben felértékelésre éretnek tűnik a nyugatnémet márka mellett a svájci frank, a belga frank, a holland forint és a jen, esetleg az osztrák schilling is.

Többek között a Közös Piac különleges helyzete miatt azonban nem lehetetlen, hogy a svájci frank és a jen mellett valamennyi közös piaci valuta árfolyamát egy ideig szabadon hűlőmóddal vezessék.

Lehetséges, hogy ilyen, vagy hasonló jellegű fejlemények nem következnek be hamarosan. A nemzetközi valutáris egyensúly parancsosa kívánalmi azonban több fontos valuta árfolyamának megváltoztatását előbb-utóbb elkerülhetetlenné tesz.

Dr. Keviczky Loránd

Leértékelték az argentinai pesot

Az argentinai pesot április 5-én 0,99 százalékkal leértékelték, lépést tartva a világ más valutáinak értékváltozásai. A dollárt tavaly június óta 4 pesoval jegyzik Buenos Airesben, mostantól kezdve pedig értéke 4,04 pesora emelkedett. A lépésre a kormány azért szánta rá magát, hogy véget vessen a nagymértékű leértékelésre számító spekulációs tevékenységnek.

Argentína központi bankjának devizatartaléka 658 millió dollár, az export idei és jövőbeni kilátásai jők — fűzte hozzá a leértékelésről szóló közleményhez a kormány szóvivője. (Reuter)

A Concorde utóda

Marcel Dassault, a híres francia repülőgépgyáros, a Mirage „atyja” felhívta a világ vezető ipari hatalmait, kezdjék meg már most kidolgozni a Concorde utódjának motorját. A prototípus elkészítése öt évig is eltarthat, de tíz éven belül minden nagy nemzetközi légitársaság szuperszónikus géppel akarja majd nagy távolságú járatait lebonyolítani.

Dassault szerint Japánnak, az NSZK-nak, az USA-nak Angliának, Franciaországnak és — ha hajlandó csatlakozni — a Szovjetunióknak össze kell fognia a „szuper-Concorde” hajtóművének kifejlesztésére. Ha nem teszik meg minél gyorsabban az erőfeszítéseket az utód előállítására, kárba vesztett minden erőfeszítés — hangsúlyozta Dassault. (Reuter)

A nyugatnémet elektromosipar megrendelése

Az elektromos beruházási eszközöket előállító nyugatnémet vállalatokhoz beérkezett rendelések értéke az elmúlt év folyamán 2,4 milliárd márkával nőtt és az év végén 11,4 milliárd márkát tett ki.

A mennyiségi változást vizsgálva megállapítható volt, hogy a beérkezett rendelések mennyisége a múlt év végén az év elejéhez képest csökkent és 1971 elején az elintézetlen megrendelések volumene csak 8 havi termelésnek felelt meg. Ez az irányzat a folyó évben is érvényesül, írja az elektromosipar központi érdekképviselete.

Kivételt képez fentiek alól a távközlési szektor, amelynek teljesítmény megrendelésállománya a múlt év végén kéthavi termeléssel volt több, mint az év elején (mennyiségben kifejezve), és összességében 15 havi termelésnek felelt meg. (Reuter)

Ausztria kereskedelme az ázsiai országokkal

A múlt évben lassult Ausztria Ázsiába irányuló exportjának növekedése. Így a csekély osztrák aktívum az év végére passzívummá változott. Az Ázsiába irányuló kivitel 1970-ben 2,92 milliárd schilling értékű volt, ez 10,1 százalékos növekedést jelent 1969-hez képest.

Ausztria számára alapvetően jók az értékesítési lehetőségek Ázsiában, akadályt jelent viszont egy sor ázsiai országnál a kedvezőtlen devizahelyzet. Ezek közé tartozik India, Korea, a Fülöp-szigetek és Pakisztán. A fejlettségi szinttől és a gazdasági helyzettől függetlenül az egyes ázsiai országokkal egészen eltérően alakult Ausztria kereskedelme mind volumen, mind pedig az áruszerkezet tekintetében. Fontos szerepet játszanak azonban valamennyi relációban az osztrák erőmű-szállítók (például a Thaiföldnek szállított surathani erőmű, vagy a Pakisztánnak átadott tarbelai létesítmény), gyárak, kiikótö-bereendezések, hidak és más infrastrukturális beruházások, tehát a nagy megrendelések.

Gépipari termékeket az osztrák ipar elsősorban azokban az országokban tud kedvezően értékesíteni, ahol az iparosítás a fejlesztési ciklikájuk közé tartozik. Ezekben az országokban nagy lehetőségei vannak a licenc-eladásoknak is. (APA)

Épül a sziriai óriás duzzasztógát

Egyre gyorsabb ütemben folynak a szovjet segítséggel Szíriában épülő duzzasztógát munkálatai. A gát, amely az Eufrátesz folyó vizét duzzasztja majd, Tapka város közelében épül. Magassága 60 méter, szélessége 500 méter, hosszúsága pedig 4500 méter lesz a tervek szerint. Nagyságára jellemző, hogy majd egy kilométerrel lesz hosszabb az asszuáni gátnál.

A duzzasztógát mellett épülő erőmű kapacitása 800 000 kilowatt lesz, ötször annyi, mint az összes sziriai erőmű jelenlegi kapacitása. A gát 3,5 milliárd köbméter vizet duzzaszt majd fel és 640 000 hektár termőföld öntözését teszi lehetővé. Az építési munkálatokat, amelyek 1968-ban kezdték el, előreláthatólag 1975-re fejezik be. (DPA, Reuter)

Közös piaci konjunktúrajelentés

A Közös Piac belső kereslete továbbra is jelentősen növekszik, de az export hanyatlására hajlik — fejti ki a Közös Piac brüsszeli bizottságának legfrissebb konjunktúrajelentése. A gazdasági helyzetről szóló jelentés szerint a háztartások fogyasztása a legtöbb tagállamban erősen emelkedett. Ez az irányzat különösen erős Franciaországban, ahol a múlt év majdnem egészére kiterjedő lassú expanzió összességében erősen megugrott.

A folyó év első negyedének kivételével valószínűleg kevés változást mutat 1970 utolsó negyedéhez képest. A Közös Piac általános helyzetét a jelentés szerint a költségek és árak erős emelkedése, a foglalkoztatottság és a kapacitáskihasználás magas szintje, az ipari beruházás kisebb mérvű lelassulása és az ipari termelés expanziójának elég vontatott ritmusa jellemzi. Az építkezési szektorban és az ásványkitermelésben lassult az expanzió, helyenként visszaesés is mutatkozott; másutt, különösen a fogyasztási javak szektorában, igen erős emelkedés tapasztalható.

Áttérve az egyes országok gazdasági helyzetének ismertetésére, a jelentés megállapítja: az NSZK-ban — főként az elmúlt hónapok jelentős bérmelegedése miatt — gyors ütemben nő a fogyasztás. A fogyasztási javakat előállító hazai ipar azonban csak részben élvezi ennek gyümölcsét, mert a kereskedők nem akarják növelni készleteiket, de ugyanakkor egyre több fogyasztási cikket importálnak. A magasabb bérékből főként a szolgáltató ágazatok húztak hasznot.

Franciaországban a megnövekedett

fogyasztói kereslet vált az ipari termelés lendítő erejévé a külföldi kereslet és az ipari beruházás helyett. A magánfogyasztás nemcsak a bérmelegedések miatt növekszik, hanem, mert csökken a hajlamosság a takarékoskodásra — állapítja meg a brüsszeli bizottság jelentése.

Az olasz helyzetet vizsgálva a jelentés megállapítja: nem valószínű, hogy a következő hónapokban normalizálódna az ipari termelés rátája. Bármiely javulás előfeltétele az elsődleges és félkésztermékek készleteinek újijateremtése, a szociális helyzet javulása és az értékesítési hálózat felújítása.

A holland ipari termelés expanziója 1971 első felében is folytatódik, az erős igény következtében. Különösen kedvezők a hajóépítő- és a gépjárműkonstrukciós ipar kilátásai. Belgiumban és Luxemburgban virágzó marad mind a háztartások fogyasztása, mind az ipari beruházás, de az ipari tevékenységét befolyásolhatja az acélpiaci gyengesége, különösen Luxemburgban.

A Közös Piac acéligénye ez év második negyedében csak 29,4 millió tonna lesz, 6,5 százalékkal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában — állapítja meg a jelentés. A közösségen belüli keresletet 25,4 millió tonnára csökkentik — ebből 1 millió tonnát a készletekből lehet kielégíteni — a kivitel pedig elérheti az 5 millió tonnát. A Hatok acélgátása a második negyedében 1 millió tonnával, 27,65 millió tonnára csökken az első negyedéhez képest. (Reuter)

AUSZTRÁLIA ÚJ UTAKON

Gyakran találkozunk manapság olyan nyugati véleménnyel, hogy Ausztrália gazdasági szempontból a jövő országa. Van benne igazság, az ötödik kontinens ásványkincsekben való méretetlen gazdagsága, az ausztrál mezőgazdaság és állattenyésztés világhíre, a hazai ipar gyors fejlődése mind a fenti megállapítást látszanak alátámasztani. Megerősítik ezt a nézetet az 1968–69-es évek kiugró gazdasági eredményei is. Tavaly azonban, annak ellenére, hogy a bruttó nemzeti termék majdnem 6 százalékkal nőtt, a kereskedelmi mérleg — főként az export 23 százalékos növekedése következményeként — nagy többlettel zárult, jelentősen növekedtek az ország arany- és devizatartaléka, mégis olyan jelek mutatkoztak, hogy az ausztrál gazdasági stabilitás több szempontból ingatag.

Aggasztó tünetek figyelhetők meg a mezőgazdaságban. Mint általában az egész nemzetgazdaság, a mezőgazdaság és az állattenyésztés is erősen függ a külső értékesítési lehetőségektől. A világgiacon azonban a fő ausztrál exporttermékek — búza, gyapjú — helyzete észrevehetően romlott az elmúlt évben. A múlt év híres gyapjú ára 23 éve nem volt ilyen alacsony, 12 hónap alatt mintegy 9 centet esett és messze nem fedezi a fontonkénti 40 centes önköltséget. A veszteséget az állam támogatással kénytelen fedezni: évente körülbelül 270 millió ausztrál dollárt költöttek árkiegészítés és állami vásárlások formájában erre a célra. Nem sokkal biztatóbbak a búza kilátásai sem. Az elmúlt években egyre több, eddig állandóan élelmiszerimportőrként jelentkező ázsiai ország érte el, hogy búzából, rizsből önállóan legyen. Az ausztráliai búzatermés számára is létszükségletet jelentenek a Kínai Népköztársaság 200 millió tonna nagyságrendű vásárlásai. De ebben az évben ez idáig a megismételt ausztrál sürgetések ellenére Kína nem mutatott késznek a tárgyalások megkezdésére. Valószínűleg nem is kerül ausztrál búza a kínai piacra, az üzleteket a népi Kínával a közelmúltban diplomáciai kapcsolatot létesítő másik nagy búzaexportőr, Kanada fogja megkötni. Becslések szerint az említett nehézségek következtében a kormány által létrehozott Búzhivatalnak 500 millió bushel búzát kell felvásárolnia az évben, hogy megakadályozza a farmerek csődbejutását. A marhahús-loby fenyegeti, a tejtermékek kivételének jövőjét a brüsszeli csatlakozási tárgyalások tezik bizonytalanná.

Az ausztrál gazdasági konjunktúra fő hajtóereje ma már nem a gyengélkedő mezőgazdaság, hanem a gyors ütemben fejlődő bányászat. A mezőgazdasági termékek értékesítési nehézségei a világgiacon a 60-as évek elején arra ösztönözte a gazdasági szakembereket, hogy nagyobb figyelmet fordítsanak a kontinens gazdag bányakincseinek feltárására, kitermelésére. Nagy bányavállalkozások alakultak, melyek a sikeres geológiai feltárások után hozzáférést a nagy szén-, vasérc-, bauxit-, nyersolaj-, földgáz-, wolfram-, nikkel-, uránérc-készletek kibányászásához. Egyelőre még nem lehet pontosan megállapítani a készletek nagyságát, ugyanis a geológiai kutatások szintje napról napra újabb lelőhelyeket tár fel. Ausztrália legnagyobb potenciális energiaforrása a földgáz. A Melbourne, Adelaide és Brisbane környékén elterülő földgázmezők jelenleg ismert gázkészlete 11 trillió köbláb, amely becslések szerint 30 évre fedezi Ausztrália szükségletét. A földgáz és kőolajfeltárások nyomán magas színvonalú petrokémiai ipar alakult ki.

A kiterjedt bauxitkészletek a nagy bel- és külföldi vállalatokat a timföldgyártás és az alumíniumkohászat erőteljes fejlesztésére készítik. 1972-re 270 ezer tonna alumíniumot fognak előállítani, mert csak így tudják kielégíteni a hazai építőipar és elektrotechnika, valamint a térség országainak egyre növekvő igényeit.

A nagy feltárások serkentették a kapcsolódó iparágak termelését is, ezzel mintegy kikényszerítették az ország iparosodását. A bányászati termékek szállításához bővíteni kell a közlekedési hálózatot, az alumíniumipar új elektromos erőműveket igényel, a nagy távolságok miatt a kitermelt földgáz és kőolaj továbbítására csőhálózatra van szükség. Mindez abba az irányba hat, hogy az ország az elkövetkezendő évtizedekben feltehetően fel fog zárkózni a világ vezető ipari hatalmainak sorába.

A nyersanyagkitermelés — amely egyébként az ausztrál export értékének 20 százalékát adja — természetesen magával hozta a külföldi tőke beáramlását. Ma már a világ bányáiparának valamennyi óriási képviselői magát az országban, így például az angol ICI, a kanadai International Nickel Company, az American Metal Climax tekintélyes részvényhánnyal rendelkeznek, a bányáipar nagy részét ellenőrzi is. A fiatal és most újrafarmolódo gyáripárban is hasonló jelenségek tapasztalhatók: 1970-ban a külföldi tőke részesedése már elérte a 25 százalékot.

Az említett tényezőkhöz hatására Ausztrália külkereskedelmének képe is átalakult. Míg 7 évvel ezelőtt az ország kivitelének 87 százalékát a mezőgazdaság adta, addig a múlt évben ez a szám 50 százalék alá süllyedt. Megváltozott a külkereskedelmi viszonylati iránya is. Tíz évvel ezelőtt Anglia volt Ausztrália legfontosabb kereskedelmi partnere, ma a britek a kivitelben csak a harmadik, a behozatalban pedig — az USA után — a második helyet foglalják el. (Vitathatatlan azonban a volt anyaország elsősege a tőkekivitelben. Becslések szerint az angol által ellenőrzött ausztrál termelés jelenleg mintegy kétszerese az Ausztráliába irányuló angol exportnak.) A legszorosabb szálak azonban Japánhoz fűzik Ausztráliát. A hatalmas ütemben fejlődő Japán állandóan növekvő anyag- és élelmiszerimportja hosszú távra biztos piacot nyújt az ausztrál kivitelnek. De a japán áruk még nem tudtak komolyan betörni a partner piacára. Ennek csak egyik oka az, hogy a japánok egészen a legutóbbi időkig elhanyagolták a tőkevitelt, így óhatatlanul hátrányba kerültek az iparban érdekeltségekkel rendelkező angol-amerikai konkurenciával szemben. A fő magyarázat az a külgazdasági stratégia, amely védővámokkal igyekszik kiszorítani a japán árukat a piacról, lehetőséget adva arra, hogy a Japánban kitermelt dollárokat az USA-ban vásárolhassák el.

A külgazdaság jövője biztosítottnak látszik, de az ország gazdasági vezetői mégis gondban vannak. 1970 tavaszán a gazdaság határozottan a túlfűtöttség jeleit mutatta. Az áremelkedés üteme az év első hónapjaiban 5,5 százalékos ért el, ez a szakszervezetek erőteljesebb fellépését is kiváltotta. Úgy tűnik, a bér-árspirál betegesedését Ausztrália is megkapta. A közgazdászok radikális gyógymódokat ajánlottak: javaslatok között szerepel az ausztrál dollár felértékelése, és a magas belföldi költségintenzitáson alapuló vámrendszer megszüntetése is.

Gonda György—Lőrincze Péter

A VG JELENTI

- Jugoszlávia márciusi behozatalának értéke 3,94 milliárd dinár volt, 39 százalékkal nagyobb, mint az elmúlt év márciusában. Az export értéke 1,96 milliárd dinár volt, mindössze 7 százalékkal többet, mint 1970 harmadik hónapjában. Így a folyó év első három hónapjában a külkereskedelmi deficit 5,74 milliárd dinárra ugrott. Ez 2,6-szerese a múlt év azonos időszakában kimutatott hiánynak.
- Robert McNamara, a Világbank elnöke április végén két napra Londonba látogat. A volt amerikai hadügyminiszter látogatása során találkozni fog Heath miniszterrel és Barber pénzügyminiszterrel is.
- Burtica román külkereskedelmi miniszter hétfőn ötnapos hivatalos látogatásra Teheránba érkezett. A miniszter eleget téve az iráni gazdasági miniszter meghívásának, részt vesz a román-iráni gazdasági vegyes bizottság ülésének munkájában.
- Az amerikai Ford gyár egyik vezetője kijelentette: minden jel arra mutat, hogy idén rekordmagasságba szöknek a vállalat gépkocsi-eladásai. A Ford már ez év első negyedében lényegesen több járművet adott el, mint tavaly. A holland gazdasági miniszterium egyébként felkérte az amerikai autógyártat: vegye fontolóra új autógyár létesítését Hollandiában, ha az európai kontinensen akar beruházni Anglia helyett.
- A nyugatnémet Commerzbank vezetésével négy európai pénzügyintézet megvásárolta a legnagyobb ausztráliai kereskedelmi bank, az Australian United Corporation részvényeinek több mint 10 százalékát. Az ügylet azért jelentős — közölte az ausztráliai bank elnöke — mert segíti az erőteljes érdeklődő európai tőkeérdekeltségeket az ausztrál piacon.

- A venezuelai olajtermelés csaknem teljesen leállt, miután a három legnagyobb kőolajvállalat 11 000 munkása sztrájkba lépett a hét elején. A dolgozók amiatt tiltakoztak, hogy a vállalatok a szakszervezethez nem tartozó munkásokat akarnak alkalmazni. Az országban nagy nyugtalanságot okoz az olajszemélyzetek termelői farmerek tüntetése is, akik a terményeik árának növelését követelik.
- Az amerikai légiforgalmi szerek visszafizetik a japán JAL-nak azt az egymillió dollár előleget, amelyet öt BOEING-SST szállítására vettek fel. Mint ismeretes, a kongresszus ellenállása miatt az amerikai kormány nem fell hagynia az SST építésének terveivel.
- Szibériában, Bratszk közelében új kőolaj- és földgázlelőhelyet tártak fel. Az egyik legnagyobb kút, amely 3300 méter mélyre nyúlik le, naponta több mint 100 000 köbméter földgázt szolgáltat.
- Qatar sejkétség importja 1970-ben 305 millió dollár értékű volt. Az ország legnagyobb szállítója Nagy-Britannia, a múlt évben 73 millió 937 550 ríal értékű terméket adott el Qatar-nak. Ezt az USA követi 30 millió ríalal, majd Japán, Libanon, India és az NSZK következik. Legfontosabb importcikkek az élelmiszer, az elektromos felszerelések és az építőanyagok.
- A IATA-hoz tartozó légitársaságok a szervezet összesített adatai szerint 8 006 268 utast vittek át a múlt évben az Atlanti-óceánon, 20,6 százalékkal többet, mint tavalyelőtt.
- A nyugatnémet parlament határozatot hozott arról, hogy a benzin ölmértartalmát a jelenlegi literenkénti 0,44 grammról legfeljebb 0,15 grammra kell csökkenteni. Az intézkedés 1976. január 1-től lép életbe.

WVG

VILÁGGAZDASÁG

1971. DECEMBER 24., PÉNTEK

III. ÉVFOLYAM, 250. (745.) SZÁM

Megélénkül a gazdasági tevékenység 1972-ben

AZ OECD ÉV VÉGI JELENTÉSE

A nemzetközi pénzügyi megállapodás hozzásegíti a vezető ipari államokat, hogy gazdaságuk növekedése jövőre megerősödjön, továbbá az amerikai fizetési mérleg deficitjének javítására is megteremtette a lehetőségeket — írja féléves gazdasági jelentésében a 23 legfejlettebb tőkésországot tömörítő OECD. A washingtoni megállapodás legjelentősebb eredménye, hogy az árfolyam-bizonytalanságok megszüntetésével megjavítja a gazdasági és üzleti hangulatot.

Az USA fizetési mérlegének helyzetére gyakorolt hatást pontosan meghatározni még nem lehet — írja a jelentés —, de a folyó tételek mérlege 6–7 milliárd dollárral javulhat. A washingtoni gazdaságpolitika irányítói 9 milliárd dolláros javítást tűztek ki célul. Néhány év szükséges azonban ahhoz, hogy az árfolyamrendezés hatására létrejőjön a nemzetközi fizetési egyensúly. Ez valószínűleg 1974-re történhet meg.

A hét legjelentősebb OECD-ország gazdasági növekedése — reálértékben számítva — 1972 első felében 5,25 százalékkal emelkedett, az év második felére ez 5,5–6 százalékra is javulhat. A hét ország, az Egyesült Államok, Kanada, Franciaország, az NSZK, Olaszország, Anglia és Japán az OECD-tagállamok termelésének 85 százalékát adja. A legjobb eredmények Észak-Amerikából várhatók: mind az USA, mind Kanada gazdasági növekedése 1972 első felében előreláthatólag 6 százalékos lesz, s ez a második félévre 6–6,5 százalékra javul. Az NSZK és Olaszország helyzete — jelenleg mindkét országban a növekedés stagnálása és a munkanélküliség terjedése okoz gondot — szintén javulhat valamelyest, így Japán megközelíti a 11 százalékos „történelmi” növekedési rátáját.

Az amerikai gazdaság fejlett szintje és a 10 százalékos importpótdadó eltörlése következtében növekszik importja, amely az expanziós fejlődést segíti elő, ugyanakkor kedvezően hat a többi ország gazdaságára is. Az OECD reméli, hogy a többi állam megteszi a szükséges lépéseket a gazdasági lassulás megfékezésére. Rámutat arra, hogy Franciaország és az NSZK vezetői részről már elhangzott olyan ígéret, hogy szükség esetén így cselekednek.

Az infláció az év első felében 4,5 százalékos lesz, fél százalékkal nagyobb, mint az idei év utolsó időszakának inflációja évi ráta alapján. A washingtoni megállapodás következtében az OECD tagállamaiból nagyarányú tőkeáramlás indul meg az Egyesült Államokba. A spekulánsok a dollár leértékelésére számítva 25 milliárd dollárt vittek ki az elmúlt hónapokban az Egyesült Államokból. Ez a tőkeáradat zavart okozott egyes országokban, s devizakorlátozások életbeléptetését és a kamatlábak idő előtti lezárítását eredményezte. A pénzügyi megállapodás csak kevésbé befolyásolja a világgazdaságot — fűzi hozzá a jelentés.

Nyugat-Németország

Az NSZK bruttó nemzeti termékének növekedése 1972 első felében a kapacitásbővítés által lehetővé tett ütemről elmaradva — nominális értékben — 6–7 százalékos lesz. A fizetési mérleg folyó tételeinek aktívuma 200 millió dollárral esik vissza, a jelenlegi év utolsó hat hónapjának 300 millió dollárjával. A jelentés szerint a márka felértékelése minden bizonnyal maga után vonja az exportpiacok széleskörűsödését. Az import továbbra is növekedni fog, de kisebb ütemben.

A kereslet meredek visszaesését okozhatja a gazdaság szigorú ellenőrzésének további fenntartása, ami elősegíti a munkanélküliség terjedését is. Mivel azonban a nyugatnémet hatóságok fontosnak tartják a foglalkoztatottság magas szintjét, a költségvetési és pénzügyi korlátozásokat valószínűleg kellően enyhítik, hogy biztosítsák a jövő év első felében a gazdasági aktivitás megfelelő fokát.

Az 1972. évi költségvetés pótlólagos közületi kiadásokra nyújt lehetőséget. A magánberuházások azonban még erősebben visszaeshetnek, ha a fogyasztói kiadások növekedése lelassul, vagy a kormány reflektív intézkedései túlzottan későn születnek meg. Az OECD szakértői szerint a bérek emelkedése visszafogottabb lesz a következő hat hónapban, a fogyasztói kiadások pedig valószínűleg a mostani mérsékelt szinten maradnak. Az olcsó import fékezheti az áremelkedéseket,

bár pótlólagos drágítással kell számolni a lakbér terén és a szolgáltatásokban.

Franciaország

Franciaországban a fizetési mérleg folyó tételeinek egyenlegét az ebben a félévben a várható 150 millió dolláros deficitről 1972 első hat hónapjában 50 millió dolláros aktívumá kell átalakítani. A francia export növekedési ütemét a következő hónapokban is fenn kell tartani — írja a dokumentum. Az import bővülését pedig a gazdasági tevékenység alakulásával kell összhangba hozni, s ez azt eredményezné, hogy a következő hat hónapban a kereskedelmi mérleg fölélege 500 millió dollárral növekedne a jelenlegi 250 millióról.

Az árak az idén 5,5 százalékkal emelkedtek, bár a szeptemberi inflációellenes intézkedések bizonyos fokig már éreztették hatásukat, amelyek várhatóan 1972 első felében teljesednek ki. Így az áremelkedés a következő hat hónapban évi ráta alá csúszhat, 4,75 százalék körül mozog majd. Nem várható a munkanélküliség javulása. A termelés megélénkülésével nem jött együtt az új munkaalkalmak teremtése, és a foglalkoztatottság az idén mindössze 1,5 százalékkal emelkedett. 1972 első felében még ennél is kisebb növekedés várható. A béremelkedéseket 9,5 százalékra szorítják le 1972 első felében az idei év első hat hónapjának 11 százalékáról.

A termelői magánberuházások száma csökken, de a közületi beruházások növekvő ütemben gyarapodnak. Összességében 1972 első felében a beruházások száma nagyobb lesz. A bruttó belföldi termék (GDP) növekedési üte-

me 5 százalék körül marad, de a kereslet esetleges csökkenése — s erre vannak jelek — kétségeket támaszt e vonatkozásban.

Anglia

Angliában az árak és a bérek emelkedése 1972 első felében lelassul. Ez év harmadik negyedében a bérek 11 százalékkal, a fogyasztói árak pedig 10 százalékkal haladtak meg az egy évvel korábbi szintet. Az árak emelkedése azóta megnyugodott, s több magán- és állami vállalatnál kötött megállapodás szerint a bérek is mérséklődnek majd.

A magasabb exportárak és a lanya belföld kereslet lehetővé tette az angol kivitel megújulását az idén. 1972-ben a mostani ütem valószínűleg már nem lesz követhető; a javak és szolgáltatások exportja mennyiségben 2, értékben pedig 7 százalékkal gyarapodhat. Az exportárak emelkedésében az idén Anglia az OECD-országok élén állt.

A kormány költségvetési és pénzügyi ösztönzői, beleértve a közelmúltban elrendelt kamatlábcsökkentést, elegendőnek kell lennie a bruttó belföld termék 5 százalékos növeléséhez 1971 második felében. A növekedési ütem azonban a következő hat hónapban 3,5 százalékra esik vissza.

Várakozások szerint megerősödik a kereslet, különösen a magánfogyasztás. Ezt segíti elő a közvetlen adóztatás módosítása, és a hitelfeltételek enyhítése. A jelenlegi félévre az árak emelkedése a korábbi 8 százalékról évi ráta alá csúszhat, 6–7 százalékra enyhülhet. A fogyasztás 6 százalékkal gyarapodott és a növekedés 4,5 százalékra esik vissza 1972 első felében.

Az ipari beruházások ideje kedvezőten alakulása valószínűleg folytatódik még a következő hat hónapban is, bár a regionális fejlesztési program keretében növelték a közületi beruházások számát.

Az import valószínűleg jövőre hat ki a kereslet általános bővülésére, s mennyiségben 8 százalékkal haladja majd meg az egy évvel korábbi szintet. Ennek következménye, hogy az idei év második felében esedékes 550 millió dolláros kereskedelmi felesleg 350 millió dollárra szorósodik le, ami természetesen maga után vonja a brit fizetési mérleg gyengülését is. (Reuter, MTI, DPA)

Nixon az USA gazdasági kilátásairól

Nixon amerikai elnök szerdán aláírta azt a törvényt, amely újabb 16 hónapra biztosítja számára ellenőrzést az árak, a bérek és a jövedelmek fölött. Ez alkalommal magabiztosan kijelentette: nem kell sokat várni, és az Egyesült Államok gazdasági élete normális kerékvágásba tér vissza. A paritás átrendezéséről hozott múlt szombati döntésekről az amerikai elnök kifejtette, hogy azok szélesítik az amerikai termékek külföldi piacát, több munkaalkalmat és magasabb béreket biztosítanak az amerikai népnek. Nixon kifejezte háláját a kongresszusnak az új gazdasági stabilizációs törvény elfogadásáért, amely kiterjesztette az elnök hatáskörét a gazdasági életbe való beavatkozásra. Ez a gyors akció azt jelenti — fűzte hozzá —, hogy „harunk az infláció ellen, amely a múlt hónapban jelentős javulást ért el, tovább folytatódhat, és egyszerűsége mind be is befolyásolhatja”.

Nixon hangoztatta: reméli, hogy 1973 áprilisa előtt „véget ér az 1960-as években kifejlődött inflációs pszichológia, az árszabályozás helyreáll, megszűnik az ár- és bérellenőrzés, és a gazdasági élet ismét a szabadpiaci erőkön nyugszik majd”. Végezetül Nixon azt is közölte, hogy a bruttó nemzeti termék növekedési üteme felgyorsult: az év utolsó három hónapjában előreláthatólag 6 százalékos lesz a harmadik negyedév 4 százalékkal szemben.

Herbert Klein, Nixon sajtófőnöke az elnökhez hasonlóan optimista hangokat

NAPRÓL NAPRA

- ◆ A TÖKES IPARI ORSZÁGOK GAZDASÁGI NÖVEKEDÉSÉNEK megerősödését várja a nemzetközi valutamegállapodástól az OECD. A nyugati ipari államok gazdasági együttműködési szervezetének szakértői szerint a nemzetközi fizetési egyensúly 1974-re követhető be. Franciaországnak és az NSZK-nak a szakértők azt ajánlják, hogy tegyenek lépéseket a várható lassulás feltartóztatására. A világgazdaság alakulását az OECD jelentése szerint a valutamegállapodás csak kis mértékben befolyásolja.
- ◆ A HATOK MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁJÁT nem csupán kívülről fenyegeti veszély — az USA törekvése, hogy részt tüssön a közös agrárpiacban. Belülről is komoly vita veszélyezteteti, mert Olaszország nem hajlandó a líra devalválásának ellensúlyozására bevezetni a határmenti illetékeket, amelyek megdrágítanák importját.
- ◆ JAPÁN GAZDASÁGI RECESSZIÓVAL KÜZD, amely még az 1964–65. évinél is súlyosabbnak tűnik — írja a Világsajtóból rovatunkban ismertett cikk. A növekedés ugyan elérheti az évi 5,5 százalékot a folyó gazdasági évben is, de a 10 százalékos növekedési ütemhez szokott japán vállalatokat ez a lassulás igen érzékenyen érinti. A valutamegállapodás következtében várható a forró pénz gyors kiáramlása, s az ebből következő hitelszűke a kis- és közepes vállalatok tömeges csődjét okozhatja.
- ◆ A VILÁG ÉTOLAJELLÁTÁSA mintegy 3 százalékkal emelkedik az 1971–72. gazdasági évben. A Nemzetközösségi Titkárság felmérése szerint összesen 20 millió tonna lesz a termés, s ezen belül a repce- és napraforgómag-olaj terén lesz a legnagyobb mértékű a javulás.

A NEMZETKÖZI KONJUNKTÚRAKILÁTÁSOK

A bécsi Die Presse néhány közgazdászt felkéri, fejtssék ki véleményüket a nemzetközi konjunktúrakilátásokról. Ez az írás Csikós-Nagy Béla válasza, amely a bécsi lapban a december 25-én kezdődő interjúsorozatban jelenik meg.

A Die Presse olyan időpontban kért meg arra, hogy fejtsék ki véleményemet a nemzetközi konjunktúra kilátásairól, amikor Nyugat-Európában lanyhul a konjunktúra és az USA-ban a múlt évi visszaesés után a megélénkülés a vártnál lassabban bontakozik ki. Erdemes, ehhez hozzáfűzni, hogy a nyugat-európai konjunktúrakutató intézetek pesszimistán ítélik meg a konjunktúrakilátásokat. A kieli Institut für Weltwirtschaft például azzal számol, hogy az NSZK-ban a bruttó nemzeti termék 1972-ben csupán 0,9 százalékkal fog emelkedni.

Mi a véleményem a konjunktúrakilátásokról? Mindenekelőtt különbséget kell tenni a szocialista (KGST) és a kapitalista (iparilag fejlett) országok között; illetőleg a kapitalista országok körében a rövid és középtávú konjunktúrakilátások között.

A szocialista országok gazdaságpolitikáját mind nagyobb egyértelműséggel az életszínvonal növelése határozza meg és ez meghatározott követelményeket támaszt a gazdaságnövekedés szemében. A gazdaságnövekedés évi üteme az elmúlt évekhez hasonlóan 5–8 százalék körül fog alakulni. Mi az új vonás? Mindinkább a beruházási tevékenység hatékonyabbá tétele, általában pedig a műszaki fejlesztés meggyorsítása kerül előtérbe. Egyes szocialista országokban, mint korábban is, feszültségek adódhatnak a fogyasztás és a felhalmozás, a növekedés és az egyensúly összefüggéseiben, de ez a fejlődés általános tendenciáján nem változtat.

A konjunktúrakilátásokat a kapitalista országokban 1972-ben, vagyis rövid távon elsősorban a már elindított folyamatok határozzák meg. Ebből a szempontból a várható amerikai gazdasági megélénkülést tartom a legjelentősebbnek. Az USA a tőkés világgazdaságban még mindig tendenciameghatározó. Kiindulva a kedvező amerikai gazdasági fordulatból, továbbá abból, hogy a nyugat-európai országok expanziós gazdaságpolitikájára folytatódik, 1972-ben a konjunktúra fokozatos élménykülésével lehet számolni. De ez nem lesz olyan fellendülés, mint ami az 1963–70-es évekre volt jellemző.

A konjunktúra alakulásának pesszimista megítélésében két tényező játszik szerepet. Az egyik a tőkés valutaválság. A monetáris bizonytalanság önmagában is elegendő, hogy fékezze azokat a mozgatóerőket, amelyek a gazdasági fejlődés alapul. Már csak ezért sem lehet a tőkés valutaválság tartós. A másik a világgazdaság kedvezőtlen alakulása. De ebből még nem következik, hogy az egyes országokon belül a fejlődés ennek arányában lassul.

A középtávú nemzetközi konjunktúraalakulás szempontjából már nem közvetlenül a valutaválság, hanem inkább az annak hátterében meghúzódó okok és azok rendezhetősége tűnik fontosnak. Figyelemre méltó, hogy a valutaválság akkor robbant ki, amikor az iparilag fejlett kapitalista országokban felgyorsult az infláció és amikor a liberalizált külkereskedelem felszínre hozta a struktúraproblémát. Ez utóbbi elsősorban az USA-piacon való versenyképesség megtartása körüli harc formáit ölti.

Infláció (stagfláció) és struktúraprobléma — e két új vonás az anticiklikus gazdaságpolitika nyomán bontakozott ki. Ha a kapitalista országok nem folytatnának anticiklikus gazdaságpolitikát, akkor ma nem valutaválság, hanem a két háború közötti néltalan még kiélezettebb gazdasági válság tanúi lennénk. Miről is van szó? A szocialista gazdaságra mindig is kötelező néhány társadalmi norma, mint például a rendszeres gazdaságnövekedés és a teljes foglalkoztatottság, immár a kapitalista országok piacrendszer gazdaságában is a hivatalos gazdaságpolitika rangjára emelkedett.

Ha az anticiklikus gazdaságpolitika az állam és a gazdaság viszonyának meghatározója és egyben a valutaválság végső oka, akkor a nemzetközi

konjunktúrakilátásokat középtávon egyértelműen kedvezően ítéltük meg. Ez persze a jövőben sem lesz harmonikus, ellentmondásoktól mentes fejlődés. De a rendszeres gazdaságnövekedés tovább folytatódik. Egszerűen azért, mert a kapitalizmusnak nincs más alternatívája. A gazdasági válság rendkívüli módon kiélezné a társadalmi feszültségeket, amit a kapitalista országok egyszerűen nem engedhetnek meg.

Ezért a kérdést a következőképp kell feltenni: rendelkeznek-e a kapitalista országok olyan eszközökkel, amelyek az állandó gazdaságnövekedés biztosítására igénybe vehetnek, mégpedig olyan körülmények között, amikor mind a nemzetközi valutáris kooperáció, mind a piaci mechanizmus működőképessége gyengült. Ezek az eszközök, megítésem szerint, rendelkezésre állnak. Nem tekinthető véletlennek, hogy azok a nyugat-európai országok állanak biztosabban a lábukon, ahol az állam már hosszabb idő óta tervezéssel befolyásolja a beruházási döntéseket, az ár- és jövedelempolitika pedig áttörte a pénz- és költségvetési politika szűkre szabott kereteit. Ezek az államok strukturápolitikát, valamint aktív ár- és jövedelempolitikát folytatnak. Az így értelmezett gazdaságpolitikát a mindenkori követelményekhez igazodva alkalmazkazzák. Ez mind a gazdasági stabilitás, mind a nagyobb aránytalanságokat elkerülő gazdaságnövekedés esélyeit növeli.

Megítésem szerint a gazdaságpolitikai fordulat végbe fog menni azokban az országokban is, amelyek ma még minden elé helyezik a piaci spontaneitást. Másképp kifejezve: nem a konjunktúraalakulás menetében, annál inkább a gazdaságpolitikában lehet feltűnő változásokkal számolni.

A következő kérdés is választ kíván. Mi történne, ha a valutaválság kereskedelmi háborúvá fajulna? Az országok: a) erőfeszítéseket tennének az export fokozására az import egyidejű megnehezítésével; b) liberálisabb hitelpolitikával olyan termékek gyártását is biztosítanák, amelyeket átmenetileg nem lehet értékesíteni; c) keresletkiterjesztő politikát folytatnának; d) végső soron a mainál autarchikusabb gazdaságpolitikával igyekeznének úrrá lenni a helyzeten.

Ez a folyamat menne végbe azért, mert az országok minden eszközt elfogadhatónak tekintenek, amivel megelőzhetik a termelés leállását, a kapacitások kihasználásának lényeges csökkentését.

A kereskedelmi háborúban mindig is arról van szó, ki kinek a rovására fejlődik. Ma már azonban a gazdasági fejlődés egyetlen ország sem vállalhatja. A kapitalista országok tudják, hogy az autarchikus gazdaságpolitika a gazdasági hatékonyságot korlátozza, pedig éppen ez a háború utáni gazdasági fejlődés legfontosabb mozgatóereje. Már csak azért sem várható kielezett kereskedelmi háború. Vagyis számolni lehet azzal, hogy az országok óvatosságnak lesznek protekcionista politikájukban.

Amerikai cég részvétele a Káma menti gyár építésében

Az amerikai Swindell-Dressler cég évi 530 000 tonna kapacitású acélon-tóde tervrajzának szállítást vállalta a kámai teherautógyár számára. Az erről szóló szerződést 22-én írták alá Moszkvában. Amerikai berendezések eladásáról egyelőre nincs szó, a cég terveket és műszaki specifikációt szolgáltat, és vállalta a gyárnak felajánlott gépek elbírálását is. Az aláírás után mindkét fél megerősítette, hogy a szerződés idővel valószínűleg nagy gépélemladásokra is lehetőséget ad.

A Swindell-Dressler cég elnöke a szerződés értékéről nem adott felvilágosítást, csak annyit mondott, hogy jelentősnek minősíti. A Reuter hírgyűjtemény kommentátora kiemeli, hogy Stans amerikai kereskedelmi miniszter december elején tett szovjetunióbeli látogatása óta ez az első ilyen jellegű megállapodás a két ország között.

A Hatok agrárpolitikai problémái

Komoly nehézségekkel néz szembe a nyugat-európai integráció egyik leglátványosabb eredménye, az EGK közös mezőgazdasági politikája, amelyet a valutaválság már amúgy is megingatott. Kívülről az erélyes amerikai követelések veszélyeztetik. Washington úgyszólván az agrárpiac lebontását kívánja. Belülről a határilletékek körül kirobbant olasz-francia vita fenyegeti. Olaszország, amely a legtöbb mezőgazdasági cikket importálja a tagállamok közül, nem akar csatlakozni az importot megdrágító kiegyenlítő illetékek rendszeréhez. A mezőgazdasági piacrend védelmében figyelemre méltó nyilatkozatot tett Pompidou francia elnök és Ertl bonni földművelésügyi miniszter.

A Közös Piac mezőgazdasági igazgató bizottságának brüsszeli ülésén Olaszország megtagadta, hogy bevezesse a határmenti illetékeket, amelyeket Nyugat-Németország és a Benelux-államok alkalmaznak a valutaválság óta. Ezek a változó mértékű illetékek hivatottak arra, hogy ellensúlyozzák a valutárfolyamok ingadozásának hatását a közösségi agrár-árakra. Mint előző számunkban jelentettük, a Hatok úgy döntöttek, hogy egyelőre nem rögzítik az elszámolási egység értékét, úgy tekintik a helyzetet, mintha a Hatok valutái továbbra is lebegnének a dollárral szemben. Minthogy Franciaország és Olaszország valutája a washingtoni megállapodás eredményeként felértékelődött a dollárhoz képest, a határmenti illetékek ennek a két országnak is be kellene vezetnie. Olaszország számára előnyösebb azonban kimaradni a rendszerből és a világpiacon olcsóbban importálni. Franciaország szerint az olasz magatartás veszélyezteti a Közös Piac egységét, ezért javasolta a miniszteri tanács rendkívüli összehívását a vita eldöntésére. Az előírások értelmében az új tisz tapon belül kell ilyen esetben megtartani, a legvalószínűbb időpontnak december 29-ét vagy 30-át tartják.

Brüsszelben nagy érdeklődés fogadta Pompidou elnök szerdai televíziós beszédét, amelyben félreérthetetlenül nemcsak az amerikai követelésekre, hanem Olaszországra is utalva, hangsúlyozta, nem szabad felhagyni a mezőgazdasági közös piaccal. Franciaország el van szánva, mondta az elnök, hogy ennek a piacnak védelmére, ezzel nemcsak a francia termelők, hanem az egész nyugat-európai integrációt védi. Ha az egyetlen terület, ahol az integráció valóban létrejött, a mezőgazdaság terén, visszavonulást kell kérni, akkor nincs remény gazdasági és valutaunióra, nincs kilátás Európa politikai egységére — mondta Pompidou.

Ertl nyugatnémet földművelésügyi miniszter tagadta az Egyesült Államoknak azt az állítását, hogy az amerikai mezőgazdasági cikkeket kizsírják a Közös Piacról. Azzal vádolta a

washingtoni kormányt, hogy belpolitikai okokból eltolja ezt a problémát. Az adatok azt mutatják, hogy az USA állandóan növeli mezőgazdasági exportját a Közös Piacra, sőt, az amerikai szója és tápióka szorítja ki az európai piacról a hazai takarmánygabonát.

Ertl rádiónyilatkozatában kijelentette, hogy januárban konkrét tárgyalásokat kell kezdeni a mezőgazdasági termékek áráról. „Ezeket a megbeszéléseket semmiképpen sem szabad különválasztani a valutapolitikai tárgyalásoktól.” A miniszter beszélt az elszámolási egység (a zöld dollár) értékének emeléséről is, de megjegyezte, ezt egyelőre nehéz lenne megvalósítani, mert Olaszország számára, amely leszállította a líra aranyértékét, túl nagy lenne a különbség.

A csatlakozás aláírása: január 22.

A Közös Piac és Anglia képviselői Brüsszelben tartott tárgyalásokon január 6-át tűzték ki a csatlakozási megbeszélések befejezésének határidejéül. Ezen a napon a küldöttségek helyettes vezetői találkoznak és szükség esetén egész éjjel tárgyalnak, hogy minden megoldatlan problémát elintézzenek. A közösséghez való csatlakozás szerződését Anglia és a többi tagjelölt eszerint január 22-én írhatná alá.

A még hátralévő kérdések nagy mértékben technikai természetűek. Abban a legutóbbi ülésen megállapodtak, hogy a brit mértékegységek egy része, például a yard és a pint, egyelőre megmarad, a Közös Piac egységesítési tervei ellenére.

A Dánia és Norvégia képviselőivel folytatott megbeszélésen hasonló eredményre jutottak, azzal az eltéréssel, hogy Norvégia még legalább két tárgyalást kért — január 5-én helyettesi, január 10-e körül pedig miniszteri szinten — a vitás kérdések rendezésére. Norvégia mezőgazdasági rendszerének a Hatokhoz való igazítását külön jegyzőkönyv fogja szabályozni. (Reuter)

A ROMÁN—EGYIPTOMI MEGÁLLAPODÁS RÉSZLETEI

Tudósítónktól:
Román—egyiptomi gazdasági és műszaki megállapodást írtak alá 100 millió dollár értékben. A megállapodás keretében Románia vegyipari, petrokémiai, bányászati, építőipari berendezéseket és anyagokat szállít. Az egyezmény gépjárművek, mezőgazdasági traktorok és a maronátronnak kooperációban történő gyártására is kiterjed. Aláírta egy 30 millió dollár értékű hitelmegállapodást is, amely öt évre szól, s kamattétele 3-4 százalék.

E megállapodás alapján Románia falvak villamosításához szükséges berendezéseket, mezőgazdasági munkagépeket, betonacélt, fát, növényvédőszereteket, gyógyszeret és alumíniumot szállít. A Romániában tartozkodott Szidki miniszterelnök-helyettes — mint röviden már jelentettük — egyidejűleg kötelezettséget vállalt arra, hogy Románia felmondja az izraeli olajvezetékén történő olaj szállítására vonatkozó megállapodást, és a Szuez—Alexandria olajvezeték megépítése után leköti az egyiptomi vezeték kapacitásának egy részét.

Az EAK állami tervbizottsága meghatározta a közlekedés és távközlés 10 éves fejlesztési programjának legfontosabb irányelveit. Ezek szerint 3000 autóbust, és 900 darab átlagban 24 tonnás tehérgépkocsit szereznek be, 250 kilométer hosszúságú vasúti vonalat teljes mértékben felújítanak, személy- és tehervagonokat vásárolnak (számszerű adatokat nem tettek közzé). Törekednek az üzemeltetési feltételek javítására. Ennek keretében szerelőműhelyeket építenek és régiókat kibővítenek, javítják a tartalékalkatrész-ellátást, valamint modernizálják az ellenőrző- és jelzőberendezéseket. Hajózhatóvá teszik a Nobareya—Issmailia-csatornát, modernizálják az Asszuán, Kairó és Alexandria közötti folyami hajózást, automatikus telefonközpontokat létesítenek és közvetlen telefonkapcsolatot állítanak fel a szövetséges köztársaságok között. Ebben az évben kezdik meg a kairói földalatti építését is.

Bravo spanyol külügyminiszter aláírta az európai A 300-B légitársaság tervhez való csatlakozási egyezményt. Így Franciaország, az NSZK és Hollandia után negyedik ország lesz, amely egy nyugat-európai országoknak a száma, amelyek közösen építik meg a közepes méretű sugárhajtású repülőgépet. Spanyolország a most aláírt egyezmény értelmében a légitársaság fejlesztési költségeinek 2 százalékát vállalja és részt vesz a gép alkatrészeinek előállításában is. Az Iberia spanyol állami repülőársaság 1975-ig négy gépet vásárol, és további nyolcra tart igényt 1977-ig.

Bonnban közölték, hogy a nyugatnémet kormány hozzájárul a légitársaság fejlesztési költségeihez. A bejelentés sokat lendített a légitársaságot. Korábban olyan hírek terjedtek el, hogy Bonn nem kíván hozzájárulni az elsősorban nyugatnémet—francia erőből épülő repülőgép fejlesztéséhez, ami késleltette volna a légitársaság megvalósulását. (Reuter)

Szovjet—osztrák földgáztárgyalások

Kortunov szovjet gázipari miniszter a hét elején befejezte ausztriai tárgyalásait. A miniszter az Ausztria felé januárban meginduló szovjet gázszállítások növeléséről tárgyalt. A két ország között érvényes kereskedelmi egyezmény alapján — 1968-ban írták alá — Ausztria 1 milliárd 400 millió köbméter metánt importál évente a Szovjetunióból, de évi 3 milliárddal szeretné növelni ezt az importot.

Kortunov találkozott Staribacher külkereskedelmi miniszterrel és az osztrák ásványolajipari magas rangú képviselőivel. Megállapodtak, hogy a különböző technikai problémák tisztázása után a két fél közötti kereskedelmi tárgyalások a jövő hónapban megkezdődhetnek. Ezeknek szólnak a további szovjet földgázszállításokról és valószínűleg meghatározzák azt a földgáz mennyiséget is, amelyet a Szovjetunió az Ausztrián áthaladó csövezetékken keresztül más nyugati országoknak szállít. A Reuter értesülése szerint Ausztriában remélik, hogy 1974-től már számítani lehet a megnövekedett szovjet gázszállításokra. Ekkor készül el ugyanis az osztrák szakasza a transzeurópai gázvezetéknek, amely Ukrajnát fogja összekötni Észak-Olaszországgal.

KGST-évkönyv

Moszkvában megjelent a KGST-tagországok statisztikai évkönyve. A közölt adatok az anyagi termelés valamennyi ágazatának gyors fejlődéséről tanúskodnak.

A KGST-országok nemzeti jövedelmének gyors ütemű növekedését mindenekelőtt a magasban fejlett ipar tette lehetővé. A termelői kapacitás bővülésével egyidőben a korábbi ipari ágazatok mellett új termelői ágak létesültek. Valamennyi KGST-országra jellemző a vegyipar és a gépgyártás gyors fejlődési üteme.

Hatalmas társadalmi átalakulás ment végbe a testvéri országok mezőgazdaságában. A szocialista szektor részesedése a mezőgazdaság bruttó termelésében 1970-ben Bulgáriában 99,8, Csehszlovákiában mintegy 95, Magyarországon 96,5, Mongóliában 99,9, az NDK-ban 91,4, Romániában 90,0, a Szovjetunióban 100 százalék volt.

Gyors ütemben fejlődött a KGST-országok külkereskedelme is. A szervezett országai külkereskedelmének 60 százaléka a tagországok között bonyolódik le. (TASZSZ)

Spanyolország is csatlakozik az európai légitársaságokhoz

Bravo spanyol külügyminiszter aláírta az európai A 300-B légitársaság tervhez való csatlakozási egyezményt. Így Franciaország, az NSZK és Hollandia után negyedik ország lesz, amely egy nyugat-európai országoknak a száma, amelyek közösen építik meg a közepes méretű sugárhajtású repülőgépet. Spanyolország a most aláírt egyezmény értelmében a légitársaság fejlesztési költségeinek 2 százalékát vállalja és részt vesz a gép alkatrészeinek előállításában is. Az Iberia spanyol állami repülőársaság 1975-ig négy gépet vásárol, és további nyolcra tart igényt 1977-ig.

Bonnban közölték, hogy a nyugatnémet kormány hozzájárul a légitársaság fejlesztési költségeihez. A bejelentés sokat lendített a légitársaságot. Korábban olyan hírek terjedtek el, hogy Bonn nem kíván hozzájárulni az elsősorban nyugatnémet—francia erőből épülő repülőgép fejlesztéséhez, ami késleltette volna a légitársaság megvalósulását. (Reuter)

Amerikai gabonahitel Jugoszláviának

Washingtonban bejelentették, hogy az Egyesült Államok mezőgazdasági feleslegének külföldi elhelyezésével foglalkozó Commodity Credit Corporation (CCC) 6 millió dolláros, hároméves hitelt szavazott meg Jugoszlávia által már lekötött amerikai kukorica szállításának finanszírozására.

Ezzel 61 millió dollárra emelkedett azoknak a hiteleknél összege, amelyeket a CCC az 1971. naptári évben szavazott meg Jugoszlávia viszonylatában. Az újabb hitellel sikerült megmenteni azt az üzletet, amelyben Jugoszlávia több mint egy hónappal ezelőtt 95 ezer tonna kukoricát kötött le, de vissza akarta mondani, mert az amerikai exportőrök nem voltak hajlandók hároméves hitellel szállítani.

Washingtonban most folynak a tárgyalások a Jugoszláviának 1972-ben nyújtandó hitelekéről. A CCC tisztviselői remélik, hogy sikerül újabb hároméves hiteleket biztosítani takarmánycsehszlovákia és növényi olajok eladására. Jugoszlávia legalább 200 ezer tonna kukoricát vagy árpát, és körülbelül 60 ezer tonna szójaolajat szeretne importálni a jövő év elején, de ezt aligha vásárolja az USA-tól, ha nem kap rá hitelt. (Reuter)

ÚJ UTAKON AZ IRÁNI GAZDASÁG

A fennállásának 2500. évfordulóját ünneplő Irán gazdasága egyre inkább a nemzetközi érdeklődés homlokterébe kerül. Ezt a megkülönböztetett figyelmet a most folyó negyedik fejlesztési terv és nem utolsósorban az uralkodóknak egy közelmúltban tartott beszéde váltotta ki. Reza Pahlavi sah kijelentette, hogy a következő évtizedekben elsősorban az ország gazdaságának fejlesztésére koncentrálnak és az ezredfordulóra Irán a térség legerősebb, legfejlettebb állama lesz. Kétségtelen, hogy a 60-as évek elejétől kezdve az ázsiai ország nemzetgazdasága erőteljesen fejlődik, és ha sikerül megtartani a növekedés mostani ütemét, akkor a sah és a gazdasági vezetés hosszú távú terve teljesen megalapozottnak tűnik.

Az 1,6 milliárd négyzetkilométer területű, 28 millió lakosságú Irán bruttó nemzeti termékének közel 30 százaléka származik a kőolaj- és földgáz-kitermelésből. A Közel-Keleten a második, a világon pedig az ötödik legnagyobb kőolajtermelő ország és exportjának 90 százalékát az olaj teszi ki. Nem véletlen tehát, hogy a jelenlegi ötéves terv — 1968 március—1973 március — fő célkitűzései közé az iparfejlesztés tartozik, hogy ezzel is csökkentésük a kőolajtermeléstől való gazdasági függést. Az évszázad végére szeretnék elérni, hogy Irán felzárkózzék a közepesen fejlett országok sorába. Erdemes röviden áttekinteni azokat a valóban nagyszabású feladatokat, amelyeket a jelenlegi terv állít az ország elé.

A GNP tervezett évi növekedése 9 százalék, ez az érték mintegy 3 százalékkal magasabb, mint az előző tervidőszak 6 százalékos rátája. Az ötéves periódusra 810 milliárd rialt — 11 milliárd dollár — irányoztak elő beruházásra. Ennek megoszlása a következő: az ipar 39, a mezőgazdaság 10, a bányászat 13, a közlekedés és szállítás 10 százalékkal részesedik. Elsődleges feladatként említi a terv az ipari termelés nagymértékű fejlesztését. A számítások szerint 1973-ra az ipar 1968-hoz képest megkétszerezte termelését. Nem kis feladatokat kell teljesítenie a mezőgazdaságnak: 28 százalékos növekedés és a nagyüzemi gazdálkodás kiterjesztése. Pokozott ütemben kell csökkenteni az importot, ugyanis a hazai ipar fejlesztése részben pótolja a behozatalt, de jó minőségű, versenyképes termékekkel hozzájárulhat az export fokozásához is. Külön figyelmet érdemel az iráni gazdasági vezetés azon erőfeszítése, miszerint 1973-ra öt nagy ipari centrumot — gép-, acél-, vegyi, elektromosipari, valamint petrokémiai — kíván kiépíteni, hogy ezzel is elősegítse a termelés koncentrációját. A fejlesztési terv a célok megvalósításánál elsősorban az olajból származó bevételekre kíván támaszkodni.

A negyedik fejlesztési terv eddig eltelt időszakban jelentős sikereket, ugyanakkor nem kevés gondot is hozott. Ez idáig az ipar termelése évi 15, a mezőgazdaságé pedig 5 százalékkal emelkedett. A fejlettség jelenlegi fokán és évi 19 százalékos beruházásnövekedéssel szemben a jelentős eredmények természetesen az import növekedésével, mégpedig évi 25 százalékos növekedésével járnak együtt, bár ezt a magas értéket tavaly sikerült 14,5 százalékkal leszorítani. A kivétel 15,5 százalékkal nőtt az előző évhez képest. Így állt elő az a helyzet, hogy a külkereskedelmi mérleg csaknem 500 millió dolláros többlettel zárult. (Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az aktívum elsősorban a növekvő olajkivitelnek köszönhető.) Jóval kedvezőtlenebb a fizetési mérleg helyzete. A nagyszabású terv végrehajtását az ország egyedül nem tudja finanszírozni, ezért Iránnak évente 300—600 millió dollár külföldi tőkére van szüksége. Az utóbbi években ez főként rövid- és középlejáratú hitelfelvételeket jelentett, amelynek csak egy részét sikerült hosszú lejáratúvá áttenni. Irán külföldi adósságállománya 1967—68-ban 7, 1968—69-ben 12, 1969—70-ben pedig 14 százalékkal emelkedett. Mindezek következtében az ország adósságai nagyok, ezt tükrözi a fizetési mérleg passzívuma is.

A kormány mindent elkövet, hogy beruházások formájában minél több

külföldi tőke áramoljék be az országba. Az USA-ból ered a külföldi magánberuházások fele, de jelentős az NSZK, Anglia, Franciaország és Hollandia részesedése is. A tőkebefektetések elsősorban a gumi-, a vegyi és a gyógyszeriparba, azaz a fejlesztendő, progresszív iparágak irányulnak. Jelentős külföldi érdeklőségek találhatók a bankéletben, a közlekedési eszközök gyártásában, valamint az elektrotechnikai és élelmiszeripari területen.

Az ipari szektorok közül a legnagyobb jelentősége ma még a kitermelő iparnak van. Míg 1965-ben 98, addig tavaly már 180 millió tonna kőolajat hoztak a felszínre. A kőolajkitermelés és -feldolgozás több mint 90 százaléka az úgynevezett Nemzetközi Olajkonzorcium tulajdonában van, az Iráni Nemzeti Olajtársaság e termelésnek csupán néhány százalékát ellenőrzi. Távlati terveként szerepel, hogy a kormányzat mindinkább csökkenteni kívánja a konzorcium — és fő részvényesei, a BP és a Shell — szerepét, és igyekszik minél nagyobb hazai részvételt biztosítani a kitermelésben és feldolgozásban. Figyelemre méltó az évi 160 ezer tonnás króm-, a 88 ezer tonnás ólom- és a 82 ezer tonnás cinkkitermelés is. A rézkincs kiaknázása 1972—73-ban kezdődik meg. Érthető módon az alapanyagokkal kapcsolatos iparágak fejlődtek ki, illetve állnak fejlesztés alatt. Így például több kőolajfinomító és petrokémiai kombinát, króm- és egyéb nyersanyagdúsító, fémolvasztó és -feldolgozó üzem létesült, illetve épül a tervelőírás nyomán. De dinamikus fejlődik az elektromos ipar és a gépek, közlekedési eszközök gyártása. A legfejlettebb ipari szektorok az élelmiszer-, textil- és szőnyegipar, azaz elsősorban a fogyasztási cikkek gyártó iparágak. A tökeintenzív, beruházási javakat gyártó ágak túlnyomórészt állami kezelésben vannak. A magánsektor elsősorban a fogyasztási cikkekre koncentrál, az állam inkább csak ott avatkozik be, ahol hosszú lejáratú tőkebefektetés szükséges. Bár ma még elsősorban a könnyűipar dominál, a jelenlegi iparfejlesztési ütem mellett Irán gazdaságának belátható időn belül a nehézipar és a magasabb szintű feldolgozó ipar jelentős tényezővé fog válni. (Már az elkövetkező években termelni fognak a most építés alatt álló óriási nehézipari kombinátok.)

Jól tükrözi Irán gazdaságának jelenlegi helyzetét a külkereskedelmi struktúrája is. A kivitelben 90 százalékos részesedéssel az olaj áll az első helyen, ezt követi a szőnyeg és a gyapot. Új exporttermékek az élelmiszer, a szappan és a kész textilárúk. Egészen más képet mutat az import. A behozatalt döntő hányadát a gépek, berendezések, közlekedési eszközök és elektrotechnikai berendezések, tehát a beruházási javak alkotják. Legfontosabb exportpartner a Szovjetunió, az NSZK, az USA 23, 15 és 11 százalékos részesedéssel, míg az import közel egyenyege az NSZK-ból, 14 százaléka az USA-ból, 12 százaléka Angliából, 8 százaléka a Szovjetunióból származik. A gazdasági vezetés célja az export növekedése és az import háttérbe szorítása. Minderre csak akkor kerülhet sor, ha a hazai ipar termékei exportképesek lesznek, illetve helyettesíteni tudják a külföldieket. Bármennyire is nagy ütemű az iparfejlesztés, az importnak még jó ideig különös szerepe marad a gazdasági életben, a fejlesztési tervek megvalósításában.

Gonda György—Lőrincze Péter

A VG JELENTI

- A szovjet—finn árucseré 1971-ben meghaladta az előirányzatokat, hangoztatja a szovjet—finn kormányközi vegyes bizottság üléséről kiadott jegyzőkönyv. Jövőre az együtműködést tovább fejlesztik. Szó van a finnek részéről a szovjetországi cellulózkombinát rekonstrukciós bővítésében és a kozmikus vasérclelőhely mellett létesülő dústükombinát munkálataiban. A Szovjetunió a finn gázvezeték-rendszer kiépítéséhez nyújt segítséget.
- Szudán követte Algéria példáját, ismét felvette a diplomáciai kapcsolatokat Nyugat-Németországgal. A khartúmi kormány 1965-ben szakított Bonn-nal, mert az elismerte Izraelt.
- Venezuela az exportált nyersolaj árát 1972-ben barrenként 32 centtel emeli. A pénzügyminisztérium már korábban bejelentett 26 centes áremelést, a bolívar felértékelése miatt azonban az olaj ára barrenként újabb hat centtel drágult.
- Kanadai kereskedelmi küldöttség érkezett Marokkóba, ahol friss gyümölcsök és zöldségek, valamint más árucikkek vásárlásáról folytat majd tanácskozásokat.
- Olaszországban a megélhetési költségek októberben 0,5 százalékkal növekedtek szeptemberhez és 5,2 százalékkal múlt októberhez képest.

- Kína elutasította azt a japán javaslatot, amely a kommunikációs lehetőségek bővítését indítványozta a két ország között. Jelenleg pusztán négy rádiótelefon-vonal és három rádióátvitel-rendszer köti össze Japán Kínával.
- Jemen és az NDK megállapodást kötött, amelynek értelmében az NDK gyapotmagolaj-gyártó üzemét épít fel a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaságban.
- Szovjet kereskedelmi küldöttség utazott Máltára Petruszovnak, a külföldi gazdasági kapcsolatok állami bizottsága elnökhelyettesének vezetésével. A delegáció megvitatta majd a szovjet—máltai gazdasági és kereskedelmi együttműködés lehetőségeinek kérdéseit. Mintoff máltai miniszterelnök a parlamentben a múlt héten azt mondta, hogy a látogatás erősíti majd a szovjet—máltai kooperációt.
- Az Európai Beruházási Bank 80 millió frankos hitelt nyújt a francia Aerospaciale vállalatnak a A 300-B légitársaság megépítéséhez. Az óriásgép első prototípusa jövőre már repülőképes állapotban lesz és 1974-ben személyszállítást is lebonyolíthat.
- Japán az idén becsleke szerint 24 millió tonna acélt exportál, 30 százalékkal többet, mint tavaly.

AZ ÚJ PARITÁSOK

Szerdán a késői esti órákban és csütörtökön újabb döntések születtek a valutárfolyamokról és az intervenciósi pontokról. Lapzártáig a következő információk érkeztek be:

Prága: A Csehszlovák Kereskedelmi Bank a dollár új hivatalos árfolyamát 6,55 koronában állapította meg. A régi paritás 7,20 korona.

Moszkva: A Szovjetunió — diplomáciai forrásokból származó értesülések szerint — mindaddig nem tervezi a rubel és dollár hivatalos árfolyamának megváltoztatását, amíg az amerikai kongresszus jóvá nem hagyja a leértékelést. Ugyanez a helyzet a többi kelet-európai valutával is. A dollár hivatalos árfolyama 0,9 rubel, ezt azonban a külkereskedelmi bank 8 százalékkal megterheli.

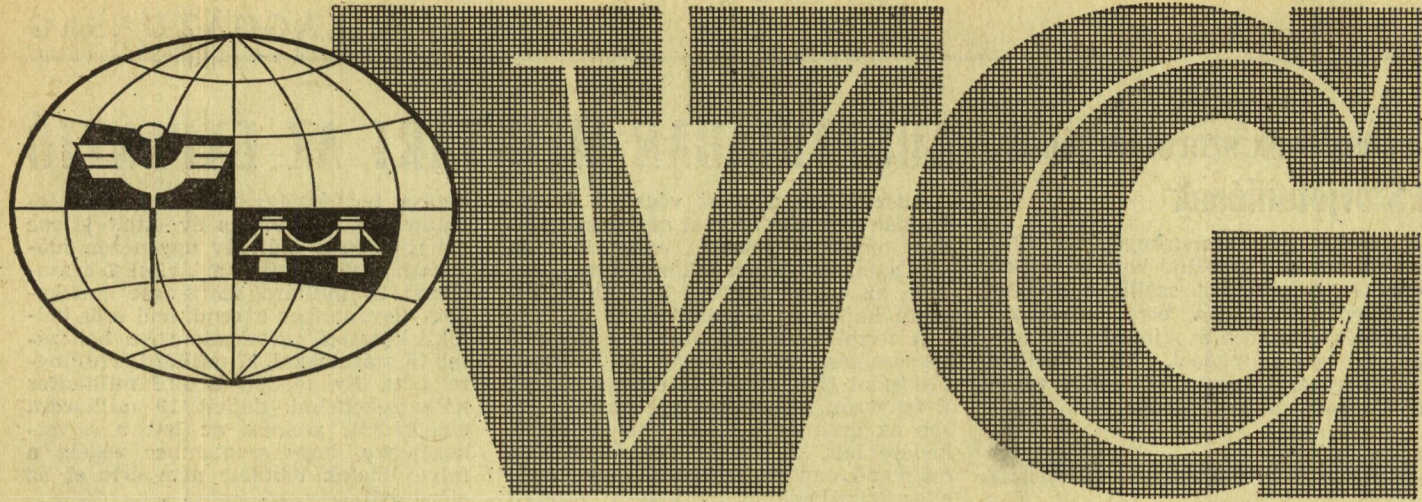
Madrid: A peseta megtartja aranyparitását, s így 8,57 százalékkal felértékelődik a dollárhoz képest. Az amerikai pénznem új árfolyama 64,48 peseta, a korábbi 70 peseta helyett. Az árfolyamigazozási sáv mindkét irányban 2,25 százalékos; intervenciósi pontok: 65,93 és 63,03 peseta. A döntést követően csütörtökön ismét kinyitott a devizapiac.

Ankara: A török lírát 6,6 százalékkal felértékeltek a dollárhoz képest. Az

amerikai pénznem új árfolyama 14 líra a korábbi 15 helyett. A devizaügyletek lebonyolítását a jelentés után ismét elkezdték. A központi bank 1 dollár = 13 líra speciális árfolyamot állapított meg gyapot-, dohány-, mogyoró- és olívaolaj-ügyleteire.

Afrika: Tanzánia 7,89 százalékkal leértékelte a shillinget, összehangban az amerikai dollárral. Az aranyparitás változott: 1 uncia arany 271,42857 shilling a korábbi 250 shillinggel szemben. A dollár árfolyama változatlanul 7,14286 shilling. A kelet-afrikai közösség másik két tagja, Uganda és Kenya ugyanúgy döntött, mint Tanzánia: pénznemük aranytartalmú és dollárárfolyama is azonos. Mind a három ország pénznemét néhány hónapja a dollárhoz rögzítették. A nigériai font aranyparitása változatlanul 2,48828 gramm. A központi bank döntése szerint új árfolyama 3,04 dollár a korábbi 2,80 helyett.

Ausztrália: Az ausztráliai dollárt és az új-zélandi dollárt egyaránt 2,25 százalékkal értékelték le az aranyhoz képest, és 6,32 százalékkal értékelték fel a dollárhoz viszonyítva. Az új árfolyamok: 1 ausztráliai dollár = 1,910 amerikai dollár, 1 új-zélandi dollár = 1,216 amerikai dollár.

VILÁGGAZDASÁG

1971. DECEMBER 31., PÉNTEK

III. ÉVFOLYAM, 254. (749.) SZÁM

Az olasz gazdaság kérdőjelei

Az új év bonyolult politikai és gazdasági körülmények között köszönt Olaszországra. A jobboldali összefogással megválasztott Leone új köztársasági elnök elutasította ugyan Colombo miniszterelnök felajánlott lemondását, megfigyelők szerint azonban nemcsak az alkotmányjogi szokásoknak megfelelő eljárásról volt szó, hanem olyan kísérletről is, amely a kormányválság elhárítására irányult. A miniszterelnök maga is a politikai stabilitás visszaállítását jelölte meg a gazdaságpolitikai problémák megoldásának feltételeként.

Colombo a Sole/24 ore című gazdaságpolitikai napilap január 1-i számában megjelenő — de már most nyilvánosságra hozott — cikkében megállapítja, hogy az évi stagnálás után 1972-ben az olasz gazdaság fellendülését reméli. Ennek elengedhetetlen feltétele azonban — mutat rá a miniszterelnök —, hogy helyreálljon a politikai stabilitás. Ha ezt biztosítani lehet, 1972 a kiegyensúlyozott fejlődési folyamathoz való visszatérés éve lehet. Az év gazdasági eredményeiről végleges adatok még nem állnak rendelkezésre, az eddigi ismeretek azonban arra utalnak, hogy az olasz nemzeti össztermék 1971 folyamán alig haladta meg az előző éveket. Az Colombo szerint az alacsony beruházási kereslet, a fogyasztási javak keresletének csökkenő üteme és a munkaerőköltségek emelkedésének következménye volt. A külkereskedelmi tevékenység nem volt elég élénk ahhoz, hogy ellensúlyozza a belső recessziót, ahogy az korábbi években történt. A sovány exporteredményeket elsősorban a nemzetközi pénzügyi válság számlájára lehet írni. Eppen ezért a Tízek csoportja washingtoni megállapodásáról a valutaárfolyamok megváltoztatásáról az olasz üzletemberek a javulás lehetőségeként üdvözlik.

A miniszterelnök optimizmusát a belgazdasági helyzet néhány új jelenségével is indokolta. Az ősz folyamán az ipari termelés növekedni kezdett és a korábbi stagnálással szemben expanziós jeleket mutatott az építőipar is.

Megfigyelők szerint egyelőre teljesen nyílt marad az a probléma, hogy az olasz kormány képes lesz-e a gazdasági fejlődés politikai feltételeit biztosítani. A jobboldal jelöltjeként győzelmet arató Leone elnökké választása kétségessé tette hogy fennmarad-

hat-e a szocialistákra támaszkodó bal-közép koalíció. Valószínűtlen, hogy a kereszténydemokrata politikusként nyújtott választási támogatás árát a jobboldali pártok ne próbálnák behajtani a kereszténydemokratákon. Alig lehet feltételezni viszont, hogy a bal-közép „baloldalát” képviselő szocialisták ebben együttműködjenek kormányzó partnereikkel. A belpolitikai küzdelem az év első negyedében fog kiéleződni, amikor a különféle pártok, közöttük februári kongresszusukon a szocialisták, meghatározzák viszonyukat a kormányhoz az újonnan kialakult helyzetben. (Reuter, APA, AFP, MTI)

TARTÓZKODÓ VÁRAKOZÁSOK

Az NSZK jövő évi perspektívái

A nyugatnémet gazdaság jövő évi kilátásairól eléggé borúlátó jelentések érkeztek az év utolsó napjaiban. A kieli világgazdasági intézet Die Weltwirtschaft című, félévesként megjelenő folyóiratában az intézet közgazdászai kifejtik, hogy az NSZK a mostani napokban — 1966 őszéhez hasonlóan — a recesszió határán áll. Mindenestere ezúttal remélhető: sikerül a visszaesést oly módon elkerülni, hogy a stabilizálási folyamatot nem kell megszakítani — írja a tanulmány.

Hasonló következtetésre jutott a nyugatnémet ipari intézet, amely 12 jelentős gazdasági ágazat képviselőinek véleménye alapján állította össze tanulmányát. A közeli intézet a következő mondattal jellemezte a jövő évi perspektívákat: a nyugatnémet gazdaság tartózkodó várakozásokkal tekint

Az USA búzát szállít Egyiptomnak

Az Egyesült Államok kész arra, hogy négy évi szünet után ismét megkezdje a búza és növényi olaj szállítást Egyiptomnak. A külügyminisztérium erre vonatkozó közleménye megjegyzi, hogy ezúttal is államilag finanszírozott gabona szállításáról van szó.

A közlést megelőzte egy szerződés az Egyesült Államok és az EAK között. A megállapodás értelmében Kairó megkezdte azoknak a kölcsönöknek a törlesztését, amelyeknek visszafizetését megszakította 1967-ben, a két ország diplomáciai kapcsolatainak megszűnésekor. Egyiptom fő búzaellátója a hatvanas években az Egyesült Államok volt. Az eladások 1967-ben szüntek meg, az arab-izraeli háború kitörésekor. Azóta Ausztrália, Franciaország, Olaszország és — kisebb mértékben — Kanada fedezte Egyiptom búzaimport-szükségletét. Ausztrália eladái meghaladták az évi egymillió tonnát.

A minap aláírt egyezmény értelmében Egyiptom 147 millió dollár adósságát hét év alatt fizeti vissza. (Reuter.)

az új év elé, de azzal a reménnyel, hogy a konjunktúrális visszaesést jól megússza.

A nyugatnémet ipari intézet összeállítása szerint az 1972. évi stratégiának a „gyengélkedő beruházási hajlandóság” kiküszöbölésére kell irányulnia. El kell kerülni azonban az olyan adópolitikai lépéseket, amelyek a jövőbeli helyzet romlásához vezethetnek. Az egyes ágazatokról szólva a körkép megállapítja: az autóipar 1972. évi termelését nem tudja az ideai szinten tartani; az építőiparban is „a legjobb esetben” stagnálással kell számolni a vegyiparban is csak rendkívül korlátozott a jövőbeni fejlődés optimista megítélésének lehetősége. A recesszió a legjelentősebb iparágak közül leginkább a gépgyártást veszélyezteti. További bevételecsökkenéssel kell számolni a vas- és acéliparnak. A forgalom idei erőteljes visszaesése után a szénbányászatnak is újra súlyos évre van kilátása. Az energiafogyasztás csekély ütemben, a legjobb esetben 2 százalékkal gyarapodik. Az elektrotechnikai ipar sem érte el még a konjunktúrális ciklus mélypontját.

Mindezeket a kedvezőtlen jeleket látva a nyugatnémet bankok szövetségi egyesülete kifejtette, hogy az ország gazdaságának lélegzetvételnyi szünetre van szüksége. Ezt a szünetet azonban nem zavarhatják meg újabb adó- és gazdaságpolitikai megterhelések. A konjunktúra újabb felfelé ívelése csak szilárd talajról indulhat meg. A fellendülés megindulását a már említett kieli tanulmány 1972 második felére teszi. A közelmúltban hozott kamatpolitikai intézkedések, valamint a konjunktúrális ingadozások kiegyenlítésére szolgáló tartalék felhasználása valószínűleg teszi ezt az elképzelést. A tanulmány a nyugatnémet gazdaság növekedési ütemének jövőre csak 2 százalékos tart lehetőségesnek, ami messze elmarad az NSZK átlagos növekedési rátájától.

A jövő évi inflációról fejtette ki véleményét Schiller gazdasági és pénzügyminiszter is. „Lényeges ármegnyugvás” következik be 1972-ben — hangsúlyozta. A fogyasztói árak átlagosan 4,5 százalékkal emelkednek majd. Összehasonlítással az idén novemberben az árszint 5,8 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit. A miniszter hangsúlyozta, hogy egyes termékek (dohány, szesz, benzín) drágítása nem egy általános áremelési hullám jellemzője lesz. Ezekre a változtatásokra nem a piaci egyensúlytalanságok miatt van szükség; ellenkezőleg, a közéleti kiadások növelése miatti adóemelésekről van szó. A létfenntartási költségek mérsékelte, 4,5 százalékos növekedése azt jelenti, hogy egyes termékek drágulása mellett mások viszont olcsóbbodnak. (Reuter, AP, MTI, DPA, APA)

NAPRÓL NAPRA

- ◆ **OLASZORSZÁG, NYUGAT-NÉMETORSZÁG ÉS FRANCIAORSZÁG GAZDASÁGI KILÁTÁSAI** bizonytalannak. Olaszországban a kormány fellendülésben reménykedik, amelyet azonban a politikai helyzet ingatlansága kérdéssé tehet. Az NSZK-ban az üzleti élet abban bíz, hogy az ország a konjunktúrális visszaesést megússza. Franciaország eddig jól tartotta magát, az export esetleges visszaesése azonban könnyen csökkentheti az expanzió ütemét.
- ◆ **AUSZTRIA GAZDASÁGÁNAK EGYELŐRE SIKERÜLT ELKERÜLNI A LANYHULÁST.** Ebben az évben a gazdasági élet majdnem minden területén jelentős fellendülés volt, ami az export-boom fokozatos lassulása után az egyre-növekvő belföldi keresletől kapta az ösztönzést. Osztrák gazdasági körök abban reménykednek, hogy jövőre is elkerülhető lesz a belföldi gazdasági aktivitás lényeges gyengülése.
- ◆ **BANGLA DESH HELYZETÉVEL** foglalkozik a Világsajtóból című rovatunk egyik cikke. A volt Kelet-Pakisztán meglehetősen nehéz gazdasági helyzetben van, bár a mezőgazdaságra orientált termelés a háborús pusztításokat viszonylag könnyebben viselte el. Bangla Deshnek tetemes segítségre lesz szüksége, és ezt India egyedül nem tudja vállalni. Kelet-Bengália az Indiával való kapcsolatoktól előnyöket remélhet, mivel Kelet-Bengália és az Indiához tartozó Nyugat-Bengália gazdaságilag bizonyos mértékig kiegészíti egymást.
- ◆ **A MEDICOR MŰVEK AZ IDÉN 10 SZÁZALÉKKAL TERMELT** többet, mint tavaly. Össztermelése már meghaladja az egymillió forintot. Az export is 10 százaléknál nagyobb ütemben növekedett. A kedvező adatok ellenére, a világ első tíz orvosi készülékeket gyártó vállalata között számon tartott MEDICOR nem mentes a gondoktól. Elsősorban a tőkés piacok hullámsága okoz nehézségeket. A vállalat piacfejlesztési tevékenységének fő törekvése megfelelő szerviz- és vevőszolgálati feltételekkel alátámasztott bázispiacok kialakítása. Igen jelentős a KGST-országokba irányuló áruforgalom növelése.
- ◆ **A VILÁG HALÁSZATI EREDMÉNYEI** bizonyos visszaesésről tanúskodnak. Lényegesen csökkent a tengeri halak fogása, amelyet az édesvízi halak halászatának emelkedése nem tudott ellensúlyozni.

ÉLES AMERIKAI TÁMADÁS AZ EKG AGRÁRPOLITIKÁJA ELLEN

Peterson, az amerikai elnök nemzetközi gazdasági ügyekkel foglalkozó tanácsadója szerint a világgereskedelmi rendszert súlyosan fenyegeti az Európai Közös Piac által a külső agrártermékek ellen emelt „tragikus és indokolatlan korlát”. A Fehér Ház egyik legfontosabbnak tartott tanácsadója 124 oldalas felmérést készített a világgereskedelmi helyzetéről; az anyagot a kormány, a kongresszus és néhány nemkormányzati érdekcsoport anyagából állította össze. Peterson felmérése akkor lát napvilágot, amikor Washington felkészül a Közös Piacról folytatandó kereskedelmi tárgyalások következő, hosszúnak ígérkő fordulójára. Peterson szerint egy évig is eltarthat, amíg elérik a valóban intenzív stádiumot a kereskedelmi korlátok hosszú távú leépítéséről szóló megbeszélésben.

Peterson bírálja a Közös Piac preferenciális rendszerét néhány afrikai és földközi-tengeri volt gyarmati országgal szemben, valamint a nyugat-európai agrártermékek védelmére hozott rendszabályokat. Kimondja: „a diszkriminációs megállapodások elterjedtek az utolsó néhány évben és azok az erők, amelyek többökre osztják a világot, a háború utáni kereskedelmi rendszer és a politikai-gazdasági kapcsolatokat eddig jól hasznosnak bizonyult nem-diszkriminatív alapjait fenyegetik.”

Ez az irányzat számkivetetté teszi az ázsiai és latin-amerikai országokat, éppen amikor azoknak kereskedelmi szükségletei gyorsan nőnek és munkanélküliségük egyre emelkedik. Az Egyesült Államoktól nem várható, hogy még sokáig ragaszkodjon diszkrimináció-ellenes elveihez, ha ezt az elvet mások ilyen súlyosan megsértették — figyelmeztet Peterson. Ezt a félre nem érthető célt az esetleges amerikai visszaütrésről nem részletezte — írja a Reuter washingtoni tudósi-

tója —, de hozzáfűzte, hogy az Egyesült Államok agrártermékeinek kivételével további megszorítások fenyegetik, ha az USA restriktív kereskedelmi kontingensekkel élne a nyugat-európai országokkal szemben.

Minden ország, beleértve az Egyesült Államokat is védi agrártermelőit valamilyen módon, de a Közös Piac indokolatlanul messzire ment. Ennek következtében — mondotta — az „európai fogyasztók kevésbé jól esznek, az amerikai és más farmerek kevésbé jól élnek”. Amikor a világ más országai — beleértve néhány kisebb kereskedő országot, mint Ausztrália és Új-Zéland — sokkal hatékonyabban termelnek és értékesítenek, nincs tényleges indok olyan rendszer fenntartására, mint a Közös Piac, amely költségeiből olyan sokat hárít át más nemzetekre, s ezzel eltorzítja a világ termelését és kereskedelmét.

Az ilyen fejlemények politikailag is bajfórtak, tekintettel az amerikai szakszervezeti vezetők egyre erősödő nyomására az import korlátozásának követelésében — jelentette ki Peterson. Az agresszív európai agrárpolitikának az lesz az elkerülhetetlen következménye, hogy az amerikai farmerek szembefordulnak kormányuk liberális agrárpolitikájával.

Peterson, aki felmérésének eredményét sajtótervezetelen ismertette, elmondta, hogy a kormány felhatalmazást fog majd kérni a kongresszustól mindenfajta kereskedelmi korlátozás leépítésére, de a törvényjavaslat formáját és időpontját még nem határozták meg. Közölte azt is, hogy a kormány keresi annak módjait: hogyan tehetné a kis- és közepes nagyságú bankokat és cégeket érdekeltté az exportban. Washington hajlik arra is, hogy állami szavatosságot nyújtson bizonyos exportkockázatok esetében.

FRANCIAORSZÁG KILÁTÁSAI 1972-BEN

Hogyan alakul a francia gazdaság helyzete a jövő évben? Erre a kérdésre próbál válaszolni több francia bank és a gyáriparosok szervezete. Az előrejelzések szerint a termelés valószínűleg magas színvonalon marad, de a nyugat-európai konjunktúrális helyzet rosszabbodása miatt bizonyos lassulással kell számolni.

A Banque de France decemberi elemzésében azt írja, hogy a nemzetközi gazdasági helyzet bizonytalanságai ellenére a vállalatvezetők kevésbé pesszimisták, mint november elején. A legtöbb iparágban arra számítanak, hogy az ipari termelés a következő két hónapban nem hanyatlik, sőt sokan a tavaszig biztosítottak látják a termelés színvonalát. A nagyobb távra szóló prognózisok már jóval bizonytalanabbak — írja a bank, mivel az export és a beruházási javak piaca sok ismeretlen tényezőt rejt magában.

A gyáriparosok szövetsége is „Patronat” országos tanácsa decemberi kiadványában úgy látja, hogy a konjunktúra magas ütemű biztosítói intézkedések győzedelmeskedtek a lassulásra ható erőkön, és az ipari termelés továbbra is nagy, 6 százalékos ütemben fog növekedni. Ennek az ütemnek a tartása azonban — jegyzi meg a Patronat — egyre nehezebb lesz. A francia konjunktúrát jelenleg ellentmondásos tényezők határozzák meg: egyrészt az európai gazdasági lanyhulással összefüggésben csökken a beruházási javak iránti kereslet, másrészt folytatódik a fogyasztási iparágak expanziója, az állami megrendelések növekednek az építőiparban és a közmunkáknál, és néhány alapiparág raktárkészletei kimerültek.

A Banque de Paris et des Pays-Bas

havi jelentésében valamivel pesszimistább hangot üt meg. Szerinte szerfelett valószínűtlen, hogy az ipari termelés 6 százalékos ütemét tartani lehessen. A munkanélküliség emelkedése — állapítja meg a bank — veszélyezteti a vásárlóerő színvonalát. Az infláció esetleg nagyobb lehet, mint a névleges jövedelmek emelkedése.

A jugoszláv dinár konvertibilitása felé

A jugoszláv központi bank megtette az első lépést a dinárnak a nemzetközi fizetési forgalomba való fokozatos bekapcsolódása irányában. Ezentúl külföldi magánzemélyek és vállalatok dinár-számlát nyithatnak jugoszláv bankokban. Ez azt jelenti, hogy a külföldi érdekeltek dinár ellenében adhatják el árujukat Jugoszláviában, a befolyt dinárt saját számlájukon helyezhetik el és az országban jugoszláv árucikkeket vásárolhatnak érte. Megvan az a lehetőség is, hogy a számlájukon levő dinárt szabadon konvertálható valutára váltsák be.

Mint Janicic, a központi bank igazgatója közölte, az újítások az első lépést jelentik azoknak az intézkedéseknek a sorozatában, amelyeknek célja a dinár helyzetének megerősítése a nemzetközi piacon, végső soron pedig a dinár teljes konvertibilitásának megvalósítása.

A jugoszláv állampolgárok egyébként — mint Belgrádban csütörtökön közölték — a jövőben nem kaphatnak devizát külföldi magánutazások céljára. Eddig évi 32 dollár járt ilyen célra. A külföldre kivihető dinárrészeget viszont az eddigi százról ötszázra emelték. (APA, DPA)

A dán miniszterelnök a közös piaci tagságról

Krag dán miniszterelnök év végi üzenetében óva intette a közös piaci csatlakozás pártfogóit attól, hogy félvállról vegyék a jövőre megrendezendő népszavazást. „Meggyőződésem, hogy erős és meggyőző munka szükséges a belépés biztosítására” — állapította meg a miniszterelnök. Krag emlékeztetett a december 16-i parlamenti szavazásra, amikor a képviselők 141:32 arányban felhatalmazták a kormányt a csatlakozási okmány aláírására. A közös piaci tagságról való népszavazás elkerüléséhez négyötödös többségre lett volna szükség. Az alaptörvény szerint éppen ezért szükséges a népszavazás — fűzte hozzá. Krag felhívta Dánia lakosságát a csatlakozás támogatására és kifejtette, hogy a valószínűleg júniusban megtartandó népszavazás negatív kimenetele esetén Dánia igen nehéz helyzetbe kerülne. A csatlakozás után is tovább fokozódhatna az északi országok közötti együttműködés, a kibővített Közös Piac pedig tovább szilárdítaná Európa békéjét.

Bratteli norvég miniszterelnök az újabb januári csatlakozási forduló előtt meglátogatta öt európai fővárost — jelentették be Oslóban. A miniszterelnök január 4-én érkezik Rómába, ahol Leone elnökkel és Colombo miniszterelnökkel találkozik. Ezután Párizsban Pompidou elnökkel és Chaban-Delmas miniszterelnökkel folytat megbeszéléseket, majd Brüsszelben Eyskens miniszterelnökkel és Malfattival, a közös piac bizottságának elnökével. Bratteli tárgyal ezenkívül luxemburgi és holland kollégáival is. A norvég miniszterelnök ezenkívül — mint a kabinethez közelálló források tudni vélik — Heath brit miniszterelnökkel is találkozni kíván.

Rippon brit Európa-miniszter tíz-

napos látogatásra az Egyesült Államokba érkezett. New Yorkban, Los Angelesben és New-Orleansban vázolja majd Nagy-Britannia álláspontját a kibővített Közös Piac és az Egyesült Államok közötti kapcsolatokról. Rippon újságíróknak kijelentette, hogy a csatlakozási egyezményt valószínűleg január 22-én írják alá és Anglia 1973. január 1-től lesz a Közös Piac teljes jogú tagja.

Rippon kifejtette, hogy néhány amerikai (elsősorban üzletemberek), aggodódik a brit-amerikai kereskedelem jövője miatt, és útjának az a célja, hogy megnyugtassa őket. „Ugy gondolom, hogy a prosperáló gazdaságok között a kereskedelem bővül, és Nagy-Britannia csatlakozása kedvező lesz az összes kapcsolatra, amelyek egészségesebb alapkra helyeződnek” — mondotta. (Reuter)

Kereskedelmi tárgyalások a Szovjetunió és a Bangla Desh között

Zverjev, a Szovjetunió daccal kereskedelmi kirendeltségének vezetője éhéten tárgyalt Manszur Alival, a Bangla Desh-kormány kereskedelem- és iparügyi miniszterével — közölte az UNI indiai hírgyűjteménye.

Zverjev a tárgyalás során felajánlotta, hogy az új független állam mezőgazdasági és ipari termelésének talpraállítása érdekében szerződést köt a Bangla Desh-kormányával. Egyidejűleg javaslatot terjesztett elő az új állam juttatásának fejlesztésére és textilüzemeinek gyapottal való ellátására. A textilüzemek termelése ugyanis a háborús fejlemények nyomán leállt.

A tőzsdék a valutaválság árnyékában

A világ jelentősebb értéktőzsdéinek tevékenységére ebben az évben a nemzetközi pénzügyi válság nyomta rá a bélyegét — írja a nyugatnémet Commerzbank év végi jelentésében. 1971 igéretesen kezdődött: a fejlett ipari államok által bevezetett konjunktúra-ellenkötő intézkedések az első negyedévben széles fronton árfolyamemelkedésekhez vezettek. Csak a valutaválság májusi kitörése, és a világkereskedelemből származó zavarák miatt lett tartózkodóbb a tőzsdék hangulata. Az év végére — a további kamatláb-csökkenések és a Tízek klubjának sikeres washingtoni értekezlete után — ismét általános élenkülésről lehet beszélni.

A Wall Streeten az év első hónapjaiban tapasztalható meredek árfolyamemelkedés után a nyereség nagy része ismét elveszett, amikor a remélt konjunktúrális fellendülés elmaradt. Az augusztusban bejelentett gazdaságpolitikai intézkedések is csak rövid ideig vezettek élenküléshez. Az év harmadik negyedében a vállalkozói profitorok fokozatos emelkedése mindenestre a jegyzések emelkedő tendenciájában tükröződik.

A londoni értéktőzsdén a második negyedévben élenkülés kezdődött a gazdasági fellendülés reményében, amely őszig tartott. A munkanélküliek nagy száma és a még mindig inflatorikus bér- és áremelkedés átmenetileg kedvezőtlenül befolyásolták a tőzsdé

hangulatát, az utóbbi hetekben azonban a jegyzések ismét észrevehetően emelkednek.

A párizsi börzén a kereslet már az első félévben lanya volt, augusztus 15-e után pedig észrevehetően csökkenő tendenciát mutatott. Csak november elejétől kezdve fordult meg az irányzat.

Tokióban az első félévben jelzett 35 százalékos árfolyamemelkedés után az amerikai protekcionista intézkedések szinte sokszerű hatást okoztak. Négy napon belül az árfolyamindex mintegy 20 százalékkal zuhant. A belföldi és külföldi beruházási lehetőségek iránti érdeklődés mégis ahhoz vezetett, hogy késő ősszel sok részvény árfolyama magasabb volt, mint az év elején.

A nyugatnémet részvénypiac a meglepően kedvező kezdés után augusztus közepéig viszonylag jól tartotta magát, a valutaválság, a márka de facto felértékelése, a kedvezőtlenebb vállalkozói jelentések és az ismét növekvő kamatlábak ellenére. Kifejezettebb süllyedő tendencia csak nyáron jelentkezett, amikor az ipar profitorokai és különösen az exportra termelő ágazatok helyzete észrevehetően rosszabbodott. A november eleji mélypont után a klíma megjavult. Azóta az árfolyamok mintegy 12 százalékkal emelkedtek. Ehhez nem utolsósorban hozzájárultak a hitelkörülyítő intézkedések és a márka paritásának rögzítése is. (APA)

Csehszlovák szerszámgépek a Szovjetunióknak

A csehszlovák szerszámgépipar 1972 és 1975 között 160 millió korona értékű gépet és berendezést szállít a szovjet járműgyártáshoz. Az erre vonatkozó szerződés alapján a Szovjetunió 320 forgácsoló szerszámgepet, 53 speciális gyártósort és transzformátorokat vásárol Csehszlovákiától. (MIA)

Csekély visszaesés a holland kerékpárgyártásban

Hollandia iparában a kerékpárgyártásnak jelentős szerepe van; az országban a kerékpárhasználat igen elterjedt. Eppen ezért érdeklődésre tarthat számot, hogy az ország kerékpárgyártásában a múlt évihez képest némi visszaesés jelentkezett. A holland gyárak szeptember végéig összesen 483 300 kerékpárt szállítottak ki, ebből 324 600 volt a központi használatra szánt gép és 71 400 a fiú- és leánykerékpár. A múlt év azonos időszakában ezekből 485 600, 306 600, illetve 94 700 darab készült. A kiszállított robogók száma 86 400-ról 74 600-ra csökkent. (Az adatokat a hágai Holland Statisztikai Intézet közli.)

Az amerikai szerszámgépipar

Novemberben az előző hónapoz képest 20 százalékkal emelkedett a beérkezett szerszámgéprendelések értéke, amelyek így az 1970 novemberi rendeléseket 104 százalékkal haladták meg — jelenti az amerikai szerszámgépipar érdekvéközelete. Értékben kifejezve a novemberi megrendelések 79,3 millió, az októberiek 66,0 millió és a tavaly novemberiek 38,8 millió dollárt tettek ki.

A folyó év november végéig összesen 770,9 millió dollár értékű megrendelés érkezett be, 9 százalékkal kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. A belföldi beérkezett rendelések novemberben 21 százalékkal haladták meg az októberi eredményt és 135 százalékkal voltak nagyobb értékűek, mint tavaly. (Reuters)

Új autógyár Szlovákiában

Devinska Nová Ves határában, Pozsonytól nem messze, 1972-ben új autógyár építését kezdik meg. Itt gyártják majd a Trnaván készült alvázakhoz és a Povazska Bisztricián készített motorokhoz a karosszériát és itt szerelik össze személyautóvá. Az új Skoda (Skoda 720) készült majd itt, családi autónak szánják, négyajtós, négy-öt személyes, 1500 köbcentiméteres motorral működik, maximális sebessége 160 kilométer óránként. A karosszéria „olasz fazonú”. Az autógyár a termelést 1976-ban kezdi meg, 1980-ban pedig körülbelül 150 000 Skoda 720-as készült majd — és a hozzá tartozó pótalkatrészek.

A szlovákiai autógyár — írja az Új Szó — három üzemegységét a pozsonyi, illetve a prágai Kovoprojekta tervezte az üzem közvetlen közelében a későbbiekben felépülő kutatóintézet is, amely az autótípusok fejlesztésével és a modern termelési eljárásokkal foglalkozik majd. Az autógyár felállításához szükséges technológiai berendezéseknek mintegy 50 százalékát importálják. Az építésben és felszerelésben szovjet szakemberek is közreműködnek.

Az építőanyagipar néhány szocialista országban

Lengyelország beruházni készül a cementiparba. Az épülő malogoszceci cementgyár Kielce vajdaságban évente 1,7 millió tonna cementet állít majd elő.

Romániában az építőanyaggyártás megkészenítését tervezik az 1971–72. években. Bővítik az előállított termékek választékát is, körülbelül 490 új termék szériagyártását kezdik meg. Ehhez számos új üzem építésére van szükség. Százhetvennégy új ipari egység létesítését tervezik, melyek között építőanyagkombinátorok, szigetelőanyagok, és betonkeverő gyártására szolgáló üzemek, kerámiaanyagok gyártására szolgáló üzemek, kerámiaanyagok lesznek. Több új üzem létesül, amelyekben fal- és padlóburkolóanyagokat állítanak elő. 1972-ben készül el Kolozsvárott az építési finomkerámia előállító kombinát. 1973–1974-ben kezdi meg a termelést a tulceai márvány- és műkögyár, 1975-ben lép a termelésbe a megdijai kerámia-gyár. Ezek az új gyárak évente 2,6 millió négyzetméter kemény cserepet és majolikacsempét, 1,7 millió négyzetméter finom- és félfinom homokkőlapot, 550 000 négyzetméter márvány- és kőlapot (fal- és lépcsőburkoláshoz) és 500 000 négyzetméter mozaik- és márványozsa-csempét gyártanak majd. A román építőipari kutatóintézet az új szigetelőanyaggyárakkal együttműködve merev és félmerev üvegyapot lapokat és több más szigetelőanyagot fejlesztett ki.

A Szovjetunió 1961–65 között 5,4 millió tonna cementet exportált 43,4 millió rubel értékben. 1966–1970 között 13,2 millió tonna volt az exportja, melynek értéke 121,7 millió rubelt tett ki. (MIA)

A NÉPI KOREA GÉPIPARA

A Koreai NDK gépiparának bruttó termelése 1960 óta több mint meg-háromszorozódott. Az elmúlt hét éves tervidőszakban többek között megépült egy villanylámpagyár és a Január 18-a gyár. Teljesültek a hét-éves terv előírásai a magas technikai színvonalú gépek gyártásában is. Ezek közé tartozik a tízméteres karusszel-eszterga, a különféle fűrőgépek, a numerikus vezérlésű esztergák és nagy termelékenyséű kovacsoló- és sajtoló-berendezések gyártása.

Megerősödött a nagygyártás bázisa, újra megkezdtek a 6000 tonna nyomású prégégek, a 10 és 25 tonnás teherautók, a 75 lóerős traktorok, a 4 köbméteres anyag megmozgatására képes exkavátorok, az 5000 tonnás hajók, a 100 kilowattos transzformátorok, villamos és hővezetékek, bulldozerek és más nehézgépek gyártását. Ebben az időszakban indult újból fejlődésnek a műszergyártás is.

Az elmúlt években az egyes berendezések gyártása helyett mindinkább a komplett berendezések gyártása került előtérbe. A gépipar a hét éves időszakban nagyon sok komplett berendezéssel látta el saját ágazatát, csakúgy, mint az erőműveket, dúsítókat, a fémipari, vegyipari és cementgyártó

üzemeket, könnyűipari és élelmiszeripari gyárakat.

Az 1971-ben megindult hatéves terv során a gépiparral kapcsolatos legfontosabb teendő az ipar önállóságának megteremtése, azaz a gépiparban is az önállóság gazdaságpolitikájának továbbvitele. Növelik a tízméteres esztergák, a 220 tonnás kazánok, az 50 000 kilowattos generátorok és turbinák, speciális energetikai berendezések (köztük 100 ezer kilowatt kapacitású transzformátorok), 3300 méteres fűrőgépek, 300 lóerős bulldozerek, 1000 lóerős csőr-lők, ezenkívül exkavátorok, bányagépek, építőipari gépek, villamosvezetékek, 2000 lóerős Diesel-mozdonyok, 2500 lóerős Diesel-hajómotorok és egyéb szállítási eszközök termelését. Mindinkább rá akarnak állni a fémipari, cementgyártó és vegyipari komplett berendezések előállítására. A hatéves tervben az elektromos lámpák és különböző automatikai elemeken kívül több elektromos műszert és mérőműszert állítanak elő. Jelentős mértékben növekszik a számítógépek gyártása is, bővül a televízió és rádiógyártás. Növelik az előállítandó traktorok és az univerzális aratógépek számát. 1976-ig 160 százalékkal növelik a fémforgácsoló-gepek gyártását. Jelentősen fejlesztik a gépipari cikkek exportját is.

A VG JELENTI

Lapunk legközelebbi száma 1972. január 4-én, kedden jelenik meg.

● A Bangla Desh kormánya átvette 32 juteexportáló konszern irányítását. A cégnek eddig nyugat-pakisztáni tulajdonban voltak.

● A TU—144-es szovjet szuperszónikus utasszállító repülőgépet legutóbbi próbaútnán 2520 kilométeres sebességet ért el, s 18 500 méter rekordmagasságra emelkedett. A tervek szerint az Aeroflot a TU—144-est a jelenlegi 5 éves tervben állítja a menetrend-szerű forgalomba.

● Az Egyesült Államok az idén Japánból, a Közös Piac tagállamaiból és más országokból 18 millió tonna acélt importált, mintegy 40 százalékkal többet az 1970. évinél. Legutóbb 1968-ban érkezett 18 millió tonna acél az USA-ba.

● Ingyen utazhatnak 9 napig a rómaiak a villamosokon és autóbuszokon. Munkaidőben valamennyi tömegközlekedési eszköz díjtalan. A kísérlet célja a város közlekedési gondjainak enyhítése, a forgalomban levő magánjárművek számának csökkentésével. A római autóbusz közlekedési vállalat egyébként is súlyos gondokkal küzd: nem kapta meg a járműpark fejlesztésére és bővítésére kért 9 milliárd líra támogatást.

● Líbia 1971–72. évi költségvetése 300 millió líbiai dinár. A kiadások 75 százaléka a mezőgazdaság fejlesztésére, a földreformra, a lakásépítkezésre, a szállítási és hírközlésre, az iparra és bányászatra, valamint az oktatás fejlesztésére jut.

● Argentína 7 millió dolláros hitelt nyújt Paraguyanak mezőgazdasági fejlesztések és szarvasmarhák vásárlására. Az erről szóló megállapodás Lanasse argentin és Stroessner paraguayi elnök találkozásán született. Megfigyelők véleménye szerint a 23 pontból álló argentin–paraguayi közös nyilatkozat Brazília növekvő latin-amerikai befolyásának ellensúlyozását célozza.

● A nyers repceolaj importjára kivett vámat a chilei kormány visszamenőleg december 13-i hatállyal május közepéig felfüggesztette. Az intézkedést nem indokolták.

AUSZTRIÁBAN MÉG TART AZ EXPANZIÓ

Ausztriában a most végződő év folyamán a gazdasági élet majdnem minden területén jelentős expanzió volt, ami az export-boom fokozatos lassulása után az egyre növekvő belföldi keresletől kapta az ösztönzést.

A termelési kapacitások messzemenő kihasználása és a magas foglalkoztatási szint 1971 őszén új csúcsot ért el. E tényezők következménye természetesen az árak és a bérek komoly emelkedése lett. A tavasz óta érezhetően csökkenő exportnövekedési ütem deflációs kereskedelmi mérleghez vezetett ugyan, de ez a fizetési mérleg egyéb tételeinek aktívuma következtében kiegyenlített, sőt az osztrák valutatartalékok figyelemremélően növekedtek. Az Osztrák Nemzeti Bank kimutatása szerint az arany- és devizatartalékok együttes összege 1971 januáról — schillingben kifejezve — 39,2 milliárdról 1971 októberéig 49,5 milliárdra emelkedett.

A gazdasági élet egyes területein újabban jelentősebb lanyluló konjunktúrális tendenciák ellenére a gazdasági növekedés üteme tekintetében Ausztria ebben az évben túlhaladta a legutóbb nyugat-európai országot. A legújabb becslések szerint az 1970-es évvel szemben a bruttó társadalmi termék reálértéke 5,5 százalékkal növekedett. Az egy lakosra számított bruttó társadalmi termék kétszer olyan mértékben nőtt, mint Nyugat-Németországban.

A gyorsan emelkedő bérek és fizetések nyomán növekvő magánfogyasztás a közéleti megrendelések által ösztönözött építkezési tevékenységgel együtt jelentős támasza volt a konjunktúrának. Mivel az ipari berendezések létesítését célzó beruházások továbbra is magas, habár az utolsó hónapokban tendenciálisan csökkenő növekedési ütemet mutattak, a bruttó beruházások előreláthatóan körülbelül 12 százalékkal fognak emelkedni. Rendkívül érdekes az a tízéves állami beruházási program, amely az 1971-től 1980-ig terjedő időszakra 304 milliárd schillinget irányoz elő. (Ennek részletezése azonban meghaladná a cikk kereteit.)

Az export csökkenése mindenekelőtt az osztrák árakat vásárló fontosabb országok konjunktúrájának lanylulása vezethető vissza. Ezenkívül az 1971 májusában végrehajtott 5,05 százalékos schillingfelértékelés és a dollár helyzetének, valamint az USA fizetési mérlegének javítását célzó közismert amerikai restriktív intézkedések is igen hátrányosan érintették az osztrák exportpiacot.

Augusztus 23-án Ausztria néhány más országhoz hasonlóan szintén áttért a fluktuáló valutaárfolyam rendszerre, aminek következménye a dollárral szemben november 22-ig egy további 2,45 százalékos „de facto” felértékelés lett. (A legújabb paritásváltoztatások

hatása természetesen csak ezután jelentkeztek.) Az 1971-es év eltelt kilenc hónapjában a múlt év ugyanezen időszakához viszonyítva a kivétel 7 százalékkal 58 milliárd schillingre emelkedett, ugyanakkor a rendkívül erős belföldi kereslet következtében a behozatal 15 százalékkal 77 milliárd schillingre nőtt. Így módon a 12,5 milliárdos külkereskedelmi deficit 19 milliárdra emelkedett, aminek az lett a következménye, hogy szeptember végéig a folyó tételek többlete nem érte el az előző évit.

Elég furcsán alakultak az árak ebben az évben. A nagykereskedelmi árak, amelyek 1971 tavaszán az előző évi szintek átnemtelig több mint 6 százalékkal túlhaladtak, fokozatosan csökkentek, s szeptemberben az emelkedési ütem már csak 4,8 százalék volt az előző évi árszinttel szemben. Ezzel ellentétben a fogyasztási cikkek drágulása meggyorsult és 1971 szeptemberében az előző év ugyanazon hónapjához viszonyítva az emelkedés már 5,3 százalékos volt. A fogyasztási cikkek iránti rendkívül erős kereslet, valamint az államlag szabályozott árak várható emelkedése következtében a létfenntartási költségek kedvezőbb alakulására nincs kilátás.

Az árfelejtő tendenciák egyik fontos komponensét képezik a jelentős bér-emelkedések: az iparban foglalkoztatottak havi bruttó keresete 1971 szeptemberében pontosan 12,5 százalékkal volt magasabb, mint egy évvel korábban, ami különösen azért figyelemre méltó, mert a termelékenység-növekedés ütemét ez rendkívüli módon meghaladta.

Habár a különféle konjunktúrális mutatószámok arra utalnak, hogy az expanzió Ausztriában fokozatosan lassul és a kereslet a különböző gazdasági ágazatokban nagyobb mértékben differenciálódik, a fejlődés a növekvő évben továbbra is felfelé irányuló tendenciát mutat. Az első prognózisok szerint a bruttó társadalmi termék reálértéke — mindenekelőtt a növekvő állami és magánberuházások, valamint a magánfogyasztás tartós bővülése alapján — 1972-ben 4–4,5 százalékos növekedési ütemet fog elérni.

Ezt a megállapítást alátámasztja az Osztrák Konjunktúrákutató Intézet legutóbbi havi jelentése is, amely hangsúlyozza, hogy Ausztria gazdasági élete jóval kiegyensúlyozottabb képet mutat a sok más nyugat-európai ipari országnál, ahol már a konjunktúra jelentős lanylulása tapasztalható. Eppen ez a körülmény igazolja azokat a várakozásokat, hogy a nemzetközi valutáris helyzet bizonytalansága és kedvezőtlen hatása ellenére is elkerülhető lesz a belföldi gazdasági aktivitás gyengülése.

Dr. Farkas Györgyné

Lassuló, de kielégítő gazdasági növekedés Svájcban

A svájci gazdaság jövőre valamelyest alacsonyabb ütemben növekszik, mint az idén — írja gazdasági jelentésében a Schweizerische Kreditanstalt. Az ország bruttó nemzeti terméke — reálértékben számítva — 1970-ben 4 százalékkal nőtt. Az idei növekedés valószínűleg elmarad e mögött és a jövő évi még kisebb lesz. A bank jelentése az ország gazdasági helyzetét mégis kielégítőnek nevezi, s a nemzetközi pénzügyi problémák rendezése is kedvezően befolyásolja a jövőt.

A svájci frank felértékelése gyengíti a svájci termékek versenyképességét a nemzetközi piacokon és így a külkereskedelemben 1972-ben kevésbé ösztönzően hat majd a belső gazdasági életre. A belföldi kereslet azonban erőteljes marad és élenkítősen hat majd az építőipari aktivitás is. Az 1970-ben érvényesült expanzív erők az idén határozot-

tan tompultak, amit bizonyít a tőkekiadások visszaesése és az alacsonyabb exportkereslet. Az iparhoz befutott megrendelések száma is elmarad a tavalyitól.

Az ipari termelés az idei év eddigi 11 hónapjában csak 1,4 százalékkal nőtt, s így messze elmaradt az egy évvel korábbi 11,1 százalékos ütemtől. A kereslet csökkenése elsősorban az órapar, a tőkejavak és a textilipar egyes szektoraiban érezhető hatását, míg a vegyipar és a belső piacra koncentrált iparágak termelése kielégítően alakult. Az ipari foglalkoztatottság 1,3 százalékkal visszaesett, a betöltetlen állások száma 19,2 százalékkal csökkent, szemben az 1970. évi 13,9 százalékos növekedéssel. A bérek az iparban 9,9 százalékkal (1970 január–november: 5,5 százalék), a fogyasztói árak pedig 6,6 (5,4) százalékkal emelkedtek. (Reuters)

AZ AMERIKAI TŐKE KÜLFÖLDÖN

Az Egyesült Államok külföldi tőkebefektetéseivel, a nemzetközi tevékenységét folytató amerikai konszern terveivel, perspektíváival foglalkozik — a gazdasági sajtó jelentése alapján — lapunk párizsi tudósítója. 1972-től kezdve valószínűleg növekszenek az USA külföldi tőkebefektetései és fokozódik az amerikai vállalatok nemzetközi aktivitása. E prognózisok a paritások rendezésében, a várható kereskedelmi megállapodásokon alapszanak és kifejtik: az új beruházások nagy részét az európai leányvállalatok közreműködésével fogják lebonyolítani. A leányvállalatok ugyanígy a dollár leértékelése ellenére is előnyökkel rendelkeznek az amerikai anyavállalattal szemben. Európában liberálisabb az árak szabályozása és ellenőrzése, mint az Egyesült Államokban, kevésbé alakalmazzák a trösztellenes törvényt, enyhébbek a

területrendezéssel, légszennyeződéssel stb. kapcsolatos rendelkezések. Alacsonyabbak a munkabérek és a munkabérekhez kapcsolódó összterhek is, s ennek következtében — jóllehet, a munkabérek aránya a késztermékek értékében egyre csökken — rentábilisabb a beruházás, mint az Egyesült Államokban. Megjegyzendő — folytatódik a tudósítás — az amerikai beruházók, akik leányvállalataikon keresztül tevékenykednek, sok esetben az európai pénzpiacra vesznek fel kölcsönöket, és nem terhelik meg ezzel az USA fizetési mérlegét, mert a kölcsönöket az európai vállalat nyereségéből térítik vissza. Hosszabb távra természetesen már másképp fest ez: az amerikai tőkeexport előbb-utóbb valószínűleg ismét súlyosan megterheli majd az Egyesült Államok fizetési mérlegét.

Csökkenő beruházás a nyugatnémet vegyiparban

Az NSZK vegyiparának 1972-ben is csökkenőnek kell a beruházásokat — állapítja meg a nyugatnémet vegyipari szövetség. Jelentése szerint az iparág napjainkban „rendkívül nehéz” helyzetben van. A forgalom ugyan tavaly 5,5 százalékkal nőtt és elérte az 52 milliárd 500 ezer márkát, de alatta maradt a nyugatnémet ipar egésze teljesítményének.

A márka lebetgetése óta különösen az export terén mutatkoztak nehézségek; az ipar egész forgalmának 37 százaléka, egyes vállalatok forgalmának több mint 50 százaléka adja a kivétel. Az elmúlt néhány hónapban egyre nehezebbé vált megtartani a világpiacon a nyugatnémet vegyipar pozícióját. (Reuters)